

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
cluster Talen**

voltijd/deeltijd/OidS

Hogeschool Rotterdam

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad cluster Talen

voltijd/deeltijd/OidS
Hogeschool Rotterdam

CROHO nr. 35198, 35196, 35195, 35193

Hobéon Certificering

Datum

16 april 2016

Kernpanel:

Drs. R.B. van der Herberg, Dr. B. Koster, Drs. P.J. Ronner

Referent:

S. Wouda

Vakpanel:

Drs. A.J.M. van de Kerkhof, Drs. E.M. Lehrner – te Lindert, Drs. M.J.G. Wierdsma

Studenten:

J.J.G. Greuter (kernpanel), S. van Egmond

Secretarissen:

G.C. Versluis (kernpanel), D.P.M. de Koning MSc,

Drs. G.W.M.C. Broers

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	7
3.	INLEIDING	13
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	17
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	33
6.	AANBEVELINGEN GENERIEK	35
	NEDERLANDS	37
7.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN NEDERLANDS	39
8.	ALGEMEEN EINDOORDEEL NEDERLANDS	55
9.	AANBEVELINGEN NEDERLANDS	57
10.	SCORETABEL NEDERLANDS	59
	FRANS	61
11.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN FRANS	63
12.	ALGEMEEN EINDOORDEEL FRANS	77
13.	AANBEVELINGEN FRANS	79
14.	SCORETABEL FRANS	81
	ENGELS	83
15.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN ENGELS	85
16.	ALGEMEEN EINDOORDEEL ENGELS	99
17.	AANBEVELINGEN ENGELS	101
18.	SCORETABEL ENGELS	103
	DUIJS	105
19.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN DUIJS	107
20.	ALGEMEEN EINDOORDEEL DUIJS	123
21.	AANBEVELINGEN DUIJS	125
22.	SCORETABEL DUIJS	127
	BIJLAGE I Programma, werkwijze en beslisregels	129
	BIJLAGE II Lijst geraadpleegde documenten	149
	BIJLAGE III Overzicht auditpanel	155

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hogeschool Rotterdam/Instituut voor Lerarenopleidingen
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	1. Leraar vo 2 ^e graad Nederlands 2. Leraar vo 2 ^e graad Frans 3. Leraar vo 2 ^e graad Engels 4. Leraar vo 2 ^e graad Duits
registratienummer croho	1. 35198 2. 35196 3. 35195 4. 35193
domein/sector croho	Pedagogisch Hoger Onderwijs
oriëntatie opleiding	hbo
niveau opleiding	Associate degree – Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	m.i.v. cohort 2015-2016: algemeen vormend onderwijs en beroepsgericht onderwijs
locatie	Rotterdam
varianten	Voltijd, Deeltijd, OidS (voorheen duaal)
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	16 t/m 19 november 2015
contactpersoon opleiding	R. Elgershuizen r.c.m.elgershuizen@hr.nl

NB: Hier komen nog de basisgegevens van de opleidingen op basis van de schema's uit de Cluster KR's en de later aangeleverde schema's.

Basisgegevens **hbo-bachelor leraar vo 2^e graad Nederlands**, voltijd, duaal en deeltijd

bron: HO 2015

peildatum: 1 oktober

instroom (aantal)	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	14	13	13	15	20	25
▪ duaal	1	2	6	8		
▪ deeltijd	6	9	5	6	4	8
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ¹	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	35,7%	46,2%	69,2%	46,7%	35,0%	52,0%
▪ duaal	0,0%	50,0%	50,0%	50,0%		
▪ deeltijd	33,3%	22,2%	40,0%	83,3%	50,0%	12,5%
uit de hoofdfase ²				2009	2010	2011
▪ voltijd				28,6%	25,0%	37,5%
▪ duaal				100,0%	33,3%	0,0%
▪ deeltijd				14,3%	66,7%	0,0%
rendement (percentage) ³				2008	2009	2010
▪ voltijd				44,4%	57,1%	75,0%
▪ duaal				0,0%	0,0%	66,7%
▪ deeltijd				50,0%	71,4%	33,3%
opleidingsniveau docenten (percentage) ⁴			Bachelor	Master	PhD.	
▪ voltijd, duaal, deeltijd			8%	92%	0%	
docent–student ratio ⁵						
▪ voltijd, duaal, deeltijd			1:17			
contacturen (aantal) ⁶			1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ voltijd, duaal, deeltijd			574	529	324	240

¹ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

² Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

³ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁴ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

⁵ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

⁶ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

Basisgegevens **hbo-bachelor leraar vo 2^e graad Frans**, voltijd, duaal en deeltijd

bron: HO 2015

peildatum: 1 oktober

instroom (aantal)	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	10	12	23	16	11	12
▪ duaal	2	5	3	1		
▪ deeltijd	3	3	6	8	2	1
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ⁷	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	70,0%	41,7%	52,2%	68,8%	54,5%	25,0%
▪ duaal	50,0%	20,0%	33,3%	100,0%		
▪ deeltijd	33,3%	0,0%	50,0%	37,5%	50,0%	0,0%
uit de hoofdfase ⁸				2009	2010	2011
▪ voltijd				28,6%	45,5%	40,0%
▪ duaal				0,0%	50,0%	0,0%
▪ deeltijd				0,0%	33,3%	20,0%
rendement (percentage) ⁹				2008	2009	2010
▪ voltijd				0,0%	28,6%	18,2%
▪ duaal				100,0%	75,0%	50,0%
▪ deeltijd				0,0%	100,0%	0,0%
opleidingsniveau docenten (percentage) ¹⁰			Bachelor	Master	PhD.	
▪ voltijd, duaal, deeltijd			0%	100%	0%	
docent–student ratio ¹¹						
▪ voltijd, duaal, deeltijd						1:16
contacturen (aantal) ¹²			1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ voltijd, duaal, deeltijd			588	555	360	227

⁷ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

⁸ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁹ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹⁰ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

¹¹ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

¹² Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

Basisgegevens **hbo-bachelor leraar vo 2^e graad Engels**, voltijd, duaal en deeltijd

bron: HO 2015

peildatum: 1 oktober

instroom (aantal)	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	61	58	83	67	96	117
▪ duaal	14	13	15	14	1	
▪ deeltijd	11	14	9	8	9	10
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ¹³	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	54,1%	75,9%	63,9%	65,7%	69,8%	52,1%
▪ duaal	64,3%	46,2%	66,7%	64,3%	0,0%	
▪ deeltijd	36,4%	78,6%	55,6%	37,5%	22,2%	40,0%
uit de hoofdfase ¹⁴				2009	2010	2011
▪ voltijd				42,9%	70,0%	34,8%
▪ duaal				14,3%	20,0%	20,0%
▪ deeltijd				33,3%	50,0%	40,0%
rendement (percentage) ¹⁵				2008	2009	2010
▪ voltijd				0,0%	35,7%	0,0%
▪ duaal				40,0%	42,9%	0,0%
▪ deeltijd				28,6%	0,0%	50,0%
opleidingsniveau docenten (percentage) ¹⁶			Bachelor	Master	PhD.	
▪ voltijd, duaal, deeltijd			14%	86%	0%	
docent-student ratio ¹⁷						
▪ voltijd, duaal, deeltijd						1:29
contacturen (aantal) ¹⁸			1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ voltijd, duaal, deeltijd			587	550	354	267

¹³ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

¹⁴ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹⁵ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹⁶ Het aandeel docenten (onderwyzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwyzend personeel).

¹⁷ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwyzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

¹⁸ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

Basisgegevens **hbo-bachelor leraar vo 2^e graad Duits**, voltijd, duaal en deeltijd

bron: HO 2015

peildatum: 1 oktober

instroom (aantal)	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	7	6	6	9	7	16
▪ duaal	1	6	5	5		
▪ deeltijd	7	3	4	3	6	5
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ¹⁹	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	14,3%	50,0%	16,7%	44,4%	14,3%	37,5%
▪ duaal	0,0%	0,0%	40,0%	40,0%		
▪ deeltijd	14,3%	0,0%	0,0%	0,0%	66,7%	20,0%
uit de hoofdfase ²⁰				2009	2010	2011
▪ voltijd				33,3%	40,0%	20,0%
▪ duaal				0,0%	0,0%	0,0%
▪ deeltijd				0,0%	0,0%	33,3%
rendement (percentage) ²¹				2008	2009	2010
▪ voltijd				16,7%	33,3%	20,0%
▪ duaal				100,0%	100,0%	66,7%
▪ deeltijd				33,3%	100,0%	75,0%
opleidingsniveau docenten (percentage) ²²			Bachelor	Master	PhD.	
▪ voltijd, duaal, deeltijd			19%	71%	0%	
docent-student ratio ²³						
▪ voltijd, duaal, deeltijd						1:20
contacturen (aantal) ²⁴			1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ voltijd, duaal, deeltijd			575	470	334	220

¹⁹ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

²⁰ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

²¹ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

²² Het aandeel docenten (onderwyzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwyzend personeel).

²³ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwyzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

²⁴ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

2. SAMENVATTING

De opleidingen Leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad van het Instituut voor Lerarenopleidingen (IvL) van Hogeschool Rotterdam (HR) leiden studenten op tot tweedegraads leraar Aardrijkskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Biologie, Duits, Engels, Frans, Geschiedenis, Maatschappijleer, Natuurkunde, Nederlands, Technisch Beroepsonderwijs en associate degree-programma Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs en Wiskunde. Het IvL biedt deze opleidingen in een voltijd, deeltijd en OidS-variant aan. Daarnaast biedt het IvL kopopleidingen, een programma voor zij-instromers, een educatieve minor en een traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG-traject).

Alle beoordeelde tweedegraads lerarenopleidingen van het IvL vertonen een verstrekkende gelijkenis, qua doelstelling, structuur en reikwijdte van de onderwijsleeromgeving, wijze van toetsen en beoordelen, deskundigheid personeel en voorzieningen. Dit maakt het mogelijk op algemeen niveau kwalitatieve uitspraken te doen die dan voor alle onderzochte opleidingen gelden. Alleen daar, waar op het niveau van de individuele opleiding aanleiding is van dit algemeen oordeel af te wijken, wordt daar in de samenvatting melding van gemaakt.

Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties

De opleidingen Leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (in het vervolg genoemd 'de tweedegraads lerarenopleidingen') van het Instituut voor Lerarenopleidingen baseren zich aantoonbaar op de zeven landelijke SBL-competenties en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het werkveld. Dit gebeurt o.a. in ADEF verband, in '10 voor de leraar'-verband, in andere landelijke vakgroepoverleggen, in overleggen met de samenwerkingspartners en de opleidingsscholen en in het zogenoemde BOSS-BVE project gericht op Beter Opleiden in Samenhang en Synergie (BOSS) samen met drie ROC's. Met lerarenopleidingen in het buitenland zijn contacten gelegd gericht op profielvergelijking en samenwerking. Met hogeschool Artesis Plantijn in Antwerpen die ook sterk gericht is op het opleiden voor de grote stad, heeft het IvL inmiddels een samenwerkingsovereenkomst afgesloten.

Het auditteam is positief over de keuze voor de profilering 'grootstedelijk' en het creëren van Rotterdamse leraren, die een professionele houding hebben die zich kenmerkt door openheid en objectiviteit ten opzichte van anderen, zelfreflectie en introspectie, kennis van de pluriforme samenleving en intercultureel onderwijs. Deze visie en ambitie worden ook breed gedragen door het werkveld.

Ook valt op een scherpe afbakening van onderzoek met een prominente rol van het kenniscentrum Talentontwikkeling.

De focus van de opleidingen op ict/digitale didactiek is waardevol in verband met de rol van ict in de samenleving en dus ook op de school.

Op grond van de sterke punten (de uitgesproken visie en ambitie tot het opleiden van Rotterdamse leraren en de focus op ict/digitale didactiek) is het auditteam van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen en het associate degree-programma Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs van de HR een 'goed' verdienen voor deze standaard.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het auditteam is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van de HR sterk praktijkgerichte opleidingen zijn, die verzorgd worden door ruim gekwalificeerde teams. De opleidingen kennen veelal een brede spreiding in deskundigheden. De docenten zijn op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in het onderwijs. Een aantal docenten heeft ook zelf recente ervaring met lesgeven in het algemeen vormende onderwijs en/of beroepsgerichte onderwijs. Docenten die het beroepsonderwijs niet kennen, worden gestimuleerd en gefaciliteerd tot het lopen van een stage in een van drie ROC's waarmee het IvL samenwerkt.

Het IvL biedt de docenten een mooie 'menukaart' met professionaliseringsmogelijkheden. Sterke elementen zijn de inzet van collegiale consultatie die themagericht is, het driejarige inductietraject voor startende docenten, de inzet van beeldcoaching en het stimuleren en faciliteren van de docenten tot VELON-registratie als lerarenopleider. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de vakinhoudelijke en vakdidactische kwaliteit van de docenten. De meeste docenten passen het principe van 'teach as you preach' veelvuldig toe en gebruiken in hun lessen gevarieerde, activerende en samenwerkende werkvormen met inzet van digitale tools.

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de lerarenopleidingen in de laatste jaren een flinke ontwikkelingsslag hebben gemaakt van veertien naast elkaar opererende opleidingen ('14 Maastunnels' in het aansprekende voorbeeld van de directeur van het IvL) naar één gemeenschappelijk concept voor het opleiden van leraren ('1 Maastunnel'). De opleidingen bieden de studenten voldoende mogelijkheden hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. Dit doen zij aan de hand van de drie lijnen van het Rotterdams model (ROM) met daarin aandacht voor vakmanschap en meesterschap en de daarmee verbonden leerlijnen i) beroepsvoorbereidende leerlijn, ii) de vakinhoudelijke leerlijn iii) de vakdidactische leerlijn, iv) de onderzoekslijn en v) de stage, leren & werken lijn. De profilering met het accent op de grote stad en op ict/digitale didactiek is op diverse plekken in het curriculum terug te zien bij alle opleidingen.

Er is sprake van een duidelijke visie op de verbinding tussen vakmanschap en meesterschap en de opleidingen zorgen voor samenhang tussen het beroepsgerichte deel van het onderwijs en het vakspecifieke deel, onder andere door docenten uit de beroepsvoorbereidende kolom (van het meesterschapsdeel) te verbinden aan de vakteams (van het vakmanschapsdeel). De mate van verbinding tussen (de leerlijnen behorend bij) deze twee kolommen verschilt nog per opleiding, zo is uit de gesprekken tijdens de audit gebleken. Ook zijn er duidelijke voorlopers en volgers met betrekking tot de snelheid van invoering van het vakdidactisch onderzoek.

De studenten krijgen voldoende mogelijkheden zich te profileren via de keuzecursussen, de minor en het honoursprogramma voor excellente studenten en met ingang van 2015-2016 de keuze in het vierde studiejaar voor één van de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend of beroepsgericht onderwijs. Alleen de opleiding Technisch Beroepsonderwijs leidt expliciet op voor het beroepsonderwijs.

Sterk element is het echt *samen* opleiden van studenten in het Opleiden in de school (OidS)-traject binnen de vijf opleidingsscholen. Het is een belangrijke ontwikkeling, dat de opleiding nu ook expliciete eisen stelt aan de kwaliteit van de werkplek en begeleiding op de 'gewone' stageschool in de regio.

Het auditteam is van oordeel dat de lerarenopleidingen van de HR/het IvL een stevig en praktijkgericht programma bieden aan de studenten van de kopopleidingen, de zij-instromers, de educatieve minor en de studenten van het PDG-traject. Door dit programma te volgen, kunnen deze studenten de vereiste SBL-competenties, kennis en vaardigheden ontwikkelen.

De opleiding besteedt voldoende aandacht aan de kwaliteit van de instromende studenten door het afnemen van de zgn. 'startmeter' en het voeren van een studiekeuzecheckgesprek. Er is veel aandacht voor het beheersen van de Nederlandse taal, o.a. via een aanbod van keuzecursussen voor taal op verschillende niveaus. Het is ook goed dat taalbeheersing steeds meer een plek krijgt in het curriculum.

De aanwezige voorzieningen zijn ondersteunend voor de studie.

Gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige personeel, komt het auditteam tot het oordeel 'goed' voor deze standaard voor de opleidingen Frans, Duits, Nederlands, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Natuurkunde, Technisch Beroepsonderwijs en het associate degree-programma Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs. Het auditteam beoordeelde de opleidingen Biologie, Wiskunde en Engels met een 'voldoende', omdat het bij deze opleidingen in de deelrapporten nog belangrijke aandachtspunten heeft vermeld over het vakspecifieke programma en/of het personeel.

Standaard 3. Toetsing

Het auditteam is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van de HR op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetsen en beoordelen. De opleidingen hebben hierin de laatste jaren flinke slagen gemaakt en het toetsen en beoordelen veel meer in lijn met elkaar gebracht. Alle opleidingen hebben nu een toetsprogramma. Ook hebben ze toetsmatrijzen opgesteld en beoordelingscriteria geformuleerd. De beoordeling van de competenties gebeurt met ingang van 2014-2015 niet meer alleen aan het einde van het derde en vierde studiejaar, maar in alle studiejaar aan de hand van een assessment.

De examencommissie zit op een juiste wijze in haar rol en heeft een duidelijke eigen jaarkalender met aspecten die zij nader wil onderzoeken. Het auditteam acht het belangrijk dat de punten die daarop staan de komende tijd aandacht krijgen, zoals de borging van de kwaliteit van het toetsen en beoordelen op alle opleidingsscholen, het nakomen van afspraken door alle docenten over het zogenoemde 'vier-ogenbeleid', de opvolging door de vaksecties van verbeteradviezen van de toetscommissies en de opvolging van afspraken over de wijzigingen in het afstudeeronderzoek door alle opleidingen.

De toetscommissies van elk cluster van opleidingen en de toetscommissie buitenschools curriculum vervullen een belangrijke rol in het borgen van de kwaliteit van de toetsen.

Het is belangrijk dat alle examinatoren nu in elk geval de cursus Basiskwalificatie Examinator (BKE) gaan volgen. Het auditteam heeft geconstateerd, dat hiervoor een planning ligt die loopt van september 2015 tot 2021. Het auditteam is van oordeel dat dit traject wel sneller afgerond zou mogen zijn.

Het auditteam acht de externe validering van de afstudeerproducten door het Kenniscentrum Talentontwikkeling en vertegenwoordigers vanuit het werkveld op basis van een steekproef, een goed initiatief.

Onder verwijzing naar de deelrapporten is het auditteam van oordeel dat de lerarenopleidingen Biologie, Natuurkunde een 'voldoende' verdienen voor deze standaard. De opleidingen Frans, Duits, Engels, Nederlands, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Maatschappijleer, Wiskunde, Technisch Beroepsonderwijs en het associate degree-programma onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs beoordeelt het auditteam als 'goed'.

Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Het auditteam is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken (onderzoeksverslag 'afstuderen Leraar' en startbekwaamheidsdossier) hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar. De studenten van het associate degree-programma Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs hebben in hun eindwerken ('assessmentdossier Ad Onderwijsondersteuner' en 'Beroepstaak 7' met het daarbij behorende beroepsproduct) aangetoond dat zij op het vereiste niveau van een onderwijsondersteuner functioneren.

Daarnaast hebben alle studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten. Alleen voor het vak Technisch Beroepsonderwijs is er geen landelijke toets.

In het onderzoeksverslag 'afstuderen Leraar' laten de studenten zien dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling over het algemeen een duidelijke onderzoeksvraag kunnen formuleren, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht.

De meeste studenten maken in hun onderzoek een duidelijke koppeling tussen de bestudeerde literatuur en de praktijk. Bij de oudere bestudeerde onderzoeken zitten (onderwijskundige) onderwerpen, die de opleidingen nu niet meer opportuun achten, gezien hun huidige focus op vakdidactiek. Het auditteam acht het een belangrijke ontwikkeling, dat alle studenten met ingang van 2014-2015 een onderzoek moeten doen naar een onderwerp met een duidelijke relatie tot vakdidactiek.

De startbekwaamheidsportfoli'o's en het assessmentportfoli'o Ad-Onderwijsondersteuner bevatten bewijsmaterialen voor de verschillende competenties op basis waarvan de studenten hun assessment Startbekwaam respectievelijk assessment Ad hebben afgelegd. De dossiers zagen er gestructureerd uit en bevatten als regel een behoorlijke variëteit aan bewijsstukken. Uit de portfoli'o's kan geconcludeerd worden dat de studenten in staat zijn op bachelorniveau respectievelijk Ad-niveau te functioneren. In het gehele portfoli'o laten de meeste studenten zien een visie te hebben ontwikkeld over het onderwijs in het algemeen en het beroep als docent specifiek. Het gebruik van een theoretische onderbouwing op basis van literatuur had in een aantal gevallen sterker gemogen.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren.

Het auditteam heeft alle eindwerken met minimaal een voldoende beoordeeld. De alumni en vertegenwoordigers zijn tevreden over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden. Met inachtneming van de hierboven genoemde aandachtspunten en onder verwijzing naar de deelrapporten, acht het auditteam een oordeel 'voldoende' voor deze standaard op zijn plaats voor op één na alle lerarenopleidingen en het associate degree-programma Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs. De lerarenopleiding Nederlands beoordeelt het auditteam met een 'goed'.

Algemene conclusie

De ruim gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleidingen van de HR zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de verschillende leerlijnen rondom vakmanschap en meesterschap en de focus op het opleiden van leraren voor de grote stad en ict/digitale didactiek zijn hierbij belangrijke elementen.

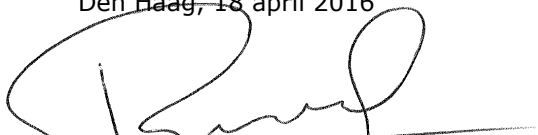
Het auditteam komt op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor op één na alle tweedegraads lerarenopleidingen en het associate degree-programma Onderwijsondersteuner Technische beroepen van de HR. Voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands komt het auditteam op grond van de beslisregels tot het eindoordeel 'goed'.

Aanbevelingen:

- Het auditteam beveelt de opleidingen aan te kijken naar de huidige opzet van de deeltijdprogramma's en te streven naar flexibeler trajecten en meer maatwerk, zowel generiek als vakspecifiek.
- Het auditteam beveelt de opleidingen aan zich te richten op het verbeteren van de kwaliteit van de 'gewone' (regio) stagescholen; te meer omdat 60% van de studenten daar stage loopt.
- Het auditteam beveelt de opleidingen aan tempo te maken met het laten volgen van de BKE-cursus door examinatoren.

- Het auditteam beveelt de opleidingen aan aandacht te besteden aan de theoretische onderbouwing op basis van literatuur, omdat dat in een aantal eindwerken sterker had gemogen.

Den Haag, 18 april 2016

Drs. R.B. van der Herberg,
voorzitter

G.C. Versluis,
secretaris

3. INLEIDING

Clustervisitatie en inrichting van de audit

De beoordeling van de tweedegraads lerarenopleidingen van Hogeschool Rotterdam (HR) /Instituut voor Lerarenopleidingen (IvL) vond plaats binnen het cluster tweedegraads lerarenopleidingen. De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA, waarbij Hobéon de tweedegraads lerarenopleidingen van zes hogescholen en NQA de tweedegraads lerarenopleidingen van drie hogescholen heeft beoordeeld. Voorafgaand aan deze audits hebben NQA en Hobéon met elkaar en met de NVAO afgestemd over de opzet van de audits en de samenstelling van de auditpanels.

Aangezien de veertien tweedegraads lerarenopleidingen van Hogeschool Rotterdam veel verwantschap vertonen, zijn alle opleidingen gezamenlijk gevisiteerd tijdens een vierdaagse visitatie. Op de eerste dag zijn de generieke zaken behandeld door een kernpanel. Dit kernpanel bestond uit twee externe domeinskundigen en een student van een tweedegraadslerarenopleiding van een andere hogeschool. In verband met audits bij de opleidingsscholen participeerde in het kernpanel tevens een referent. Hobéon leverde de voorzitter en de (coördinerend) secretaris voor het kernpanel. Na de generieke auditdag volgde een driedaagse audit van de afzonderlijke vakken. Per vak of twee vakken werd één specifieke vakdeskundige aan het opgesplitste kernpanel toegevoegd. Naast de voorzitter van Hobéon vervulde één van de twee externe domeinskundigen uit het kernpanel in het parallelle gesprek ook de rol van (technisch) voorzitter. Bij elke vakaudit zat een secretaris vanuit Hobéon en een student. (Zie bijlage Programma).

In aansluiting hierop zijn drie²⁵ audits uitgevoerd bij de Academische Opleidingsschool Rotterdam (OSR), de Academische Opleidingsschool West-Brabant (AOS-WB) en de Opleidingsschool Haaglanden (OSH). Daarover wordt apart gerapporteerd.

Onderstaande rapportage bestaat uit een generiek rapport over alle aspecten die gelden voor alle tweedegraads lerarenopleidingen van de HR/het IvL en een vakspecifiek rapport per opleiding.

Zoals gevraagd in de brief van de NVAO (met kenmerk NVAO/20131990/AH) is in deze rapportage aandacht besteed aan de focuspunten²⁶ voor tweedegraads lerarenopleidingen.

De tweedegraads lerarenopleidingen van Hogeschool Rotterdam/Instituut voor Lerarenopleidingen

Het IvL kent drie functies: Educatie, Onderzoek en Post-initiële activiteiten.

Educatie bevat dertien hbo-bacheloropleidingen tot tweedegraadsleraar in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs en een Associate degree-programma Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs. Daarnaast bevat Educatie de hbo-masteropleiding Leren en innoveren en de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar basisonderwijs (de Pabo).

Het IvL heeft de tweedegraads lerarenopleidingen verdeeld in drie opleidingsclusters: i) exact, ii) talen, iii) mens en maatschappij. De opleidingen worden vrijwel allemaal aangeboden in de drie varianten voltijd, deeltijd en het zogenoemde 'Opleiden in de School (OidS) traject (voorheen de duale route genoemd). Studenten die het OidS traject willen volgen, kunnen zich vanaf het eerste studiejaar aanmelden. Zij volgen een deel van het programma in de opleidingsschool en voor het overige volgen zij de reguliere cursussen met de voltijdstudenten.

²⁵ het IvL is verbonden aan vijf opleidingsscholen. Drie daarvan hebben ervoor gekozen zich te laten beoordelen gelijktijdig met de lerarenopleidingen van de hogeschool in het kader van de accreditatie.

²⁶ implementatie kennisbasis en kennistoetsen in het curriculum, kwaliteit instroom, kwaliteit van de docent (als vakdidacticus), implementatie twee afstudeerrichtingen algemeen vormend en beroepsgericht onderwijs.

Naast de reguliere voltijd- en deeltijdopleiding, biedt het IvL kopopleidingen voor studenten die al een hbo- of wo-diploma hebben in een verwant vak binnen de lerarenopleidingen. Studenten kunnen in één jaar (60 EC) hun tweedegraads bevoegdheid halen. Bij het IvL gaat het om circa veertig studenten in 2014-2015, met name bij de clusters Exact en Mens & Maatschappij. Een versnelde kopopleiding (30 EC) is mogelijk voor studenten die in hun hbo- of wo-opleiding een educatieve minor hebben gevolgd

Daarnaast heeft het IvL aanbod voor zij-instromers, die wel een hbo- of wo-diploma hebben, maar niet in een verwant vak. Vereist is dat zij voor minimaal 8 uur per week al werkzaam zijn in het onderwijs. Zij krijgen op basis van een geschiktheidsonderzoek een maatwerkprogramma van maximaal twee jaar.

Het aantal zij-instromers varieert nogal per studiejaar. In 2014-2015 waren circa er vijftien studenten, verdeeld over de clusters Exact, Talen en Mens & Maatschappij

De HR verzorgt al jarenlang trajecten voor het pedagogisch didactisch getuigschrift (PDG) voor het beroep van docenten in het mbo. De PDG-opleiding is per 2015 aangepast aan nieuwe richtlijnen en eisen van OCW, waarbij het traject is verzaamd van 300 naar 1680 studiebelastingsuren (60 EC). In 2015-2016 nemen daar 150 studenten aan deel in acht groepen, waaronder zeven groepen vanuit een onderwijsinstelling/ROC. Het PDG-traject wordt verzorgd door de afdeling contractonderwijs van het IvL.

Op dit moment ontwikkelt het IvL een educatieve minor beroepsonderwijs in samenwerking met partners in het werkveld in het zogenoemde BOSS-BVE project (Beter Opleiden in Samenhang en Synergie). Het IvL kent op dit moment al wel een reguliere educatieve minor voor studenten in het hbo en wo. Daarvoor is de aanmelding beperkt: vijftien studenten.

Van de zes kenniscentra van Hogeschool Rotterdam is het Kenniscentrum Talentontwikkeling het meest verbonden met het IvL. Het onderzoek van dit centrum richt zich op verschillende aspecten van talentontwikkeling bij de jeugd in de leeftijd 0-30 jaar.

In onderstaande rapportage worden allereerst de bevindingen met betrekking tot het reguliere opleidingstraject beschreven. Op die punten waar de deeltijdvariant afwijkt van de voltijdvariant en daar waar de kopopleiding, het traject voor zij-instromers en het PDG-traject afwijken van het reguliere traject, volgt een aparte passage over deze varianten/trajecten.

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2010)

De vorige visitatie van de tweedegraads lerarenopleidingen vond plaats in 2009. De meeste opleidingen kregen het overall oordeel 'voldoende' en een aantal opleidingen kreeg een overall oordeel 'goed'. Mede naar aanleiding van de verbeteradviezen hebben de opleidingen de volgende acties ondernomen:

generiek

- de opleidingen werken aan de verbetering van de samenhang tussen vakinhoud, vakdidactiek en algemene beroepsvoorbereidende vakken, onder andere doordat docenten van de beroepsvoorbereidende vakken/Onderwijskunde intensief samenwerken met bepaalde opleidingen en/of een specifiek cluster.
- de opleidingen sturen op studievoortgang en zetten in op het begeleiden van langstudeerders. De opleidingen passen het hogeschoolbrede programma 'Studiesucces' toe met o.a. doelgroepen mentoraten en ondersteunend onderwijs (indien nodig gericht op ondersteuning van mbo-instroom) en inzet van peercoaches. De gehele lijn studieloopbaancoaching (SLC) is herzien met nieuwe handleidingen voor studenten en docenten, zodat voor iedereen doelen en werkwijze SLC duidelijk zijn;
- er zijn veel acties ondernomen om het tussen- en eindniveau beter te borgen, zoals: een uitwerking van de beoogde eindkwalificaties in ontwikkelingsstadia en vervolgens in niveaus, assessments vanaf jaar 1 aan het einde van het studiejaar, meer aandacht voor onderzoeksvaardigheden, versterken van de afstudeerbegeleiding, verbeterde

beoordelingsformulieren gerelateerd aan de eindkwalificaties, een meer onafhankelijke beoordeling, screening van afstudeerproducten door de examencommissie en het Kenniscentrum Talentontwikkeling;

- elk cluster heeft een toetscommissie die toetsen analyseert en daarover rapporteert aan de examencommissie;
- het IvL heeft een algemene/overkoepelende beroepenveldcommissie (directeuren van opleidingsscholen/samenwerkingspartners) ingesteld, die een aantal malen per studiejaar bijeenkomen om over strategische, beleidsmatige en onderwijskundige zaken te praten met het Management team.
- het IvL heeft in 2014-2015 alumnibeleid ontwikkeld waarmee ze de contacten met het werkveld verder wil versterken.

Begeleiden van langstudeerders en sturen op studievoortgang is Lero-breed, alsmede het toepassen van het hogeschoolbrede programma Studiesucces met o.a. doelgroepen mentoraten en ondersteunend onderwijs (indien nodig gericht op ondersteuning van mbo-instream), inzet van peercoaches en herziening van de SLC-lijn. Dit geldt ook voor het verbeteren van de samenhang tussen vakinhoud, vakdidactiek en algemene beroepsvoorbereidende vakken, onder andere doordat docenten BV/Onderwijskunde intensief samenwerken met bepaalde opleidingen en/of een specifiek cluster.

Elk cluster heeft een toetscommissie die toetsen analyseert en rapporteert aan de examencommissie.

Daarnaast noemen de opleidingen de volgende belangrijke recente ontwikkelingen:

- landelijk: de invoering van de kennisbasis en kennisbasistoetsen;
- de implementatie van de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo) per 2014-2015;
- de sinds 2009 ingezette beweging van de zogenoemde '14 Maastunnels' (voor elke opleiding één) naar '1 Maastunnel' (voor alle opleidingen samen). De opleidingen streven er naar steeds verder naar elkaar toe te groeien, eenzelfde taal te spreken en zelfde normen te hanteren bij generieke elementen.

Naast deze generieke maatregelen, zijn er per cluster onder andere de volgende verbeteringen doorgevoerd.

cluster Talen

- obstakels om te studeren in het buitenland zijn weggenomen doordat de minor aaneengesloten in semester 7 is geplaatst. Dit heeft erin geresulteerd dat alle voltijdstudenten Duits van het cohort 2011-2012 hun minor in het buitenland hebben gevolgd. Nieuwe maatregelen zijn getroffen om ook de andere talenstudenten te stimuleren een periode in het buitenland te studeren;
- het opleidingsniveau van de docenten talen is verhoogd: 90% heeft nu een mastergraad
- de talenopleidingen hebben ervoor gekozen dat hun docenten in eerste plaats lerarenopleider zijn, die niet alleen vakinhoud geven, maar ook vakdidactiek en stagebegeleiding;
- Bij Nederlands is het lintmodel ingevoerd dat de samenhang binnen en tussen de verschillende leerlijnen die de opleidingen kennen, inzichtelijk maakt. Ook de andere talenopleidingen gaan dit lintmodel implementeren;
- de talenopleidingen hebben de toetsing verbeterd: minder toetsen door de vakken te integreren en gevarieerdere toetsen met meer aandacht voor feedback aan de student. binnen drie jaar na indiensttreding volgen alle docenten een assessmenttraining en nemen zijn assessments af, waardoor zij meer betrokken zijn bij het hele curriculum. Dit bevordert de borging van de samenhang in het curriculum;
- de talenopleidingen gaan elk een eigen werkveldcommissie instellen in plaats van de clusterbrede werkveldcommissie, zodat geborgd wordt dat er in elke commissie voldoende deskundigheid is met betrekking tot de individuele opleiding.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleidingen tot leraar 2^e graad vo (in het vervolg genoemd 'de tweedegraads lerarenopleidingen') van Hogeschool Rotterdam (HR)/Instituut voor Lerarenopleidingen (IvL) de landelijk vastgestelde en in Algemene Maatregel van Bestuur bij Wet op de beroepen in het hoger onderwijs (Wet BIO) vastgelegde competenties hanteert. Deze zijn onder begeleiding van de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL) tot stand zijn gekomen. Op landelijk niveau is via een matrix aangetoond hoe de vijf Dublin Descriptoren tot uiting komen in deze zogenoemde zeven SBL-competenties.

De zeve SBL-competenties betreffen: i) interpersoonlijk competent, ii) pedagogisch competent, iii) vakinhoudelijk en didactisch competent, iv) organisatorisch competent, v) competent in het samenwerken met collega's, vi) competent in het samenwerken met de omgeving en vii) competent in zelfreflectie en ontwikkeling.

De opleidingen hebben in 2014-2015 de competenties uitgewerkt in gedragsindicatoren op vier niveaus: één per studiejaar. Dit is vastgelegd in een herziene Competentiegids. Aan deze niveaus hebben de opleidingen hun toetsen en assessments gerelateerd. (zie verder standaard 2 en 3). Met ingang van 2015-2016 richten de opleidingen hun onderwijs in op basis van de herziene Competentiegids.

Kennisbasis

Naast de SBL-competenties als leidraad, hanteren de opleidingen voor hun onderwijs de vastgestelde kennis (Body of Knowledge & Skills (BoKS)). Deze BoKS omvat de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven en de leerdoelen uit de eigen profileringskeuzen. De vakspecifieke kennisbases beschrijven het geheel aan vakinhoudelijke en vakdidactische kennis op theoretisch, methodisch en praktisch niveau, waarover de startbekwame leraar dient te beschikken. De vakspecifieke kennisbasis vormt daarmee het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De generieke kennisbasis –waaronder de kennisbasis ICT – beschrijft de kennis die nodig is voor het beroep van leraar en ligt daarmee ten grondslag aan alle competenties.

De opleidingen hebben parallel aan het formuleren van gedragsindicatoren per studiejaar/niveau ook de bijbehorende kennisaspecten uit de BoKS in het competentieprofiel geplaatst. Daarmee hebben de opleidingen de verbinding tussen vakmanschap en meesterschap en de dekking van de BoKS inzichtelijk gemaakt.

Profilering en eigen inkleuring

De lerarenopleidingen kiezen conform het hogeschoolbeleid expliciet voor het opleiden voor de Rotterdamse beroepspraktijk. Ze willen de leraar afleveren die het verschil gaat maken, die kan omgaan met de diversiteit in leerlingkenmerken in de grootstedelijke context van Rotterdam.

Deze leraar moet een professionele houding hebben die zich kenmerkt door openheid en objectiviteit ten opzichte van anderen, zelfreflectie en introspectie, kennis van pluriforme samenleving en intercultureel onderwijs. Deze visie en ambitie wordt breed gedeeld door het werkveld.

Daarnaast focussen de lerarenopleidingen op ict/digitale didactiek in verband met de belangrijke rol van ict in de samenleving en dus ook op de school. De opleidingen verwachten van de leraar dat hij het leren en het lesgeven mede kan vormgeven met behulp van ict en dat zijn inzet van ict bijdraagt aan onderwijs dat recht doet aan verschillen tussen leerlingen. Met dit laatste punt, sluiten de opleidingen mooi aan bij de ambitie leraren op te leiden voor de grootstedelijke context met zijn grote diversiteit in leerlingkenmerken.

De opleidingen hebben de eisen aan de startende leraar op ict gebied zichtbaar gemaakt in de gedragsindicatoren bij verschillende competenties en in kennisaspecten in de BoKS.

Het auditteam is positief over de keuze voor de profilering grootstedelijk en het creëren van Rotterdamse leraren. Het geeft de lerarenopleidingen nog wel mee het opleiden van leraren voor de kleine steden en het platteland rond de grote stad niet te vergeten.

Onderzoek

De opleidingen besteden expliciet aandacht aan het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden. Zij hebben de aandacht voor onderzoek in de afgelopen jaren versterkt door de herijking en aanvulling van indicatoren verbonden aan competentie 7 (onderzoekend vermogen via reflectie en ontwikkeling) en competentie 3 (vermogen de eigen vakdidactische aanpak te innoveren). Deze ontwikkeling ging samen met een herpositionering van het afstudeeronderzoek in 2014-2015 waarbij studenten voortaan een praktijkonderzoek uit moeten voeren in de context van (vak)didactiek. Daarnaast hebben de opleidingen prestatie-indicatoren voor onderzoek en vak(didactiek) op het niveau van startbekwaamheid geformuleerd.

Het Kenniscentrum Talentontwikkeling en de daaraan verbonden lectoraten spelen een belangrijke ondersteunende rol binnen de opleidingen, daar waar het gaat om het (leren) doen van onderzoek en daar waar het gaat om de profilering van het opleiden voor de grote stad, talentontwikkeling van de jeugd van 0-30 jaar en de rol van de leraar daarin.

Internationale dimensie

Het auditteam is van oordeel dat de opleidingen de internationale oriëntatie goed hebben neergezet. Naar aanleiding van een internationale benchmarkconferentie die het IvL in 2011 organiseerde rondom diversiteitsvraagstukken in een grootstedelijke context, hebben de opleidingen diverse relevante contacten opgebouwd met lerarenopleidingen in Europa, de Verenigde Staten en Indonesië. Met Hogeschool Artesis Plantijn in Antwerpen is inmiddels een samenwerkingsovereenkomst getekend. Dat is interessant omdat deze hogeschool net als de HR gevestigd is in een grote havenstad met een vergelijkbare sociaal economische en multiculturele context. Uit een onderlinge vergelijking van de competentieprofielen blijkt dat er weinig verschil zit in de eisen aan de leraar. De aandachtsgebieden overlappen elkaar en de profileringsthema's van de twee hogescholen zijn vergelijkbaar.

Kopopleiding en Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)

Voor het PDG-traject zijn eveneens de zeven SBL-competenties leidend en daarnaast de generieke kennisbasis en het docentprofiel mbo-docent. Omdat de deelnemers al vakinhoudelijk deskundig zijn, richt de opleiding zich op de pedagogisch en didactische aspecten van het leraarsberoep.

Afstemming met het werkveld en vakgenoten

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleidingen regelmatig overleg voeren met vakgenoten en vertegenwoordigers vanuit het werkveld over de actualiteit van de competenties en de opzet en inhoud van het curriculum.

De opleidingen spreken o.a. met vakgenoten in de overleggen in ADEF-verband en '10 voor de leraar' over de kennisbases en kennisoetsing en in andere regionale en landelijke vakgroepoverleggen. Het IvL is actief participant in de voorlopersgroep ict in de tweedegraads lerarenopleidingen en in de ict-groep van ADEF.

Het IvL heeft een overkoepelende beroepenveldcommissie bestaande uit directeurs van opleidingsscholen/samenwerkingsverbanden die zeer betrokken zijn bij de opleidingen en die enkele malen per jaar bijeenkomt om over strategische, beleidsmatige en onderwijskundige zaken te praten met het management. Het IvL heeft de leden van de werkveldcommissie recent om feedback gevraagd op de herziene Competentieids en de inrichting van de vier studiejaar. Daarnaast heeft een aantal opleidingen een eigen werkveldcommissie (in oprichting) bestaande uit docenten uit de scholen in de regio.

Tevens werken de opleidingen binnen vijf (academische) opleidingsscholen inhoudelijk nauw samen met scholen voor vmbo, havo en vwo in het werkveld.

Ook met het mbo lopen contacten. In een van de samenwerkingsverbanden van het IvL zijn ook twee ROC's opgenomen. Daarnaast is in de eerste helft van 2014 een samenwerkingsverband gestart tussen het IvL, het Kenniscentrum Talentontwikkeling en de roc's Albeda, Zadkine en Da Vinci College Dordrecht in het kader van het project BOSS-BVE (Beter Opleiden in Samenhang en Synergie). Centraal in de project staat het ontwikkelen van een doorgaande lijn gericht op betere aansluiting tussen de lerarenopleidingen en het mbo en het voorkomen van uitval van beginnende leraren.

Weging en Oordeel

De opleidingen baseren zich aantoonbaar op de landelijke SBL-competenties en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het werkveld. Dit gebeurt o.a. in '10 voor de leraar'-verband, in andere landelijke vakgroepoverleggen, in overleggen met de samenwerkingspartners en de opleidingsscholen en met partners in het zogenoemde BOSS-BVE project.

De internationale oriëntatie is terug te zien in de contacten die het IvL heeft gelegd met lerarenopleidingen in het buitenland, waaronder die van Hogeschool Artesis Plantijn.

Het auditteam is positief over de keuze voor de profilering 'grootstedelijk' en het creëren van Rotterdamse leraren. Ook de focus van de opleidingen op ict/digitale didactiek is waardevol in verband met de rol van ict in de samenleving en dus ook op de school.

Ook valt op een scherpe afbakening van onderzoek tot praktijkonderzoek in de context van (vak)didactiek met een sterke ondersteunende rol van het kenniscentrum Talentontwikkeling bij het (leren) doen van onderzoek.

Op grond van voorgaande sterke punten is het auditteam van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van de HR een 'goed' verdienen voor deze standaard.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Koppeling competenties – programma

De opleidingen hebben in 2014-2015 de competenties uitgewerkt in gedragsindicatoren op vier niveaus: één per studiejaar. Daarbij hebben zij de tot die tijd gehanteerde zes ontwikkelingsstadia om het niveau startbekwaam te bereiken, vertaald naar jaardoelen en hebben zij het aantal indicatoren per competentie gecomprimeerd.

Met ingang van 2015-2016 richten de opleidingen hun onderwijs in op basis van de herziene Competentiegids.

Elke opleiding heeft in competentietoetsmatrices per studiejaar en studiefase en in de studiehandleidingen voor elke module inzichtelijk gemaakt welke competentie op welk niveau aan de orde komt, welk onderdeel van de generieke kennisbasis en de vakspecifieke kennisbasis zij behandelt en hoe dit alles getoetst wordt.

Opzet en inhoud van het (generieke) programma

Richtinggevend voor de inrichting van de programma's is het Rotterdams Onderwijs Model (ROM) dat de volgende drie ROM-leerlijnen kent:

- de kennisgestuurde ROM-lijn, waarin het gaat om het verbreden en verdiepen van kennis, inzicht en vaardigheden die voorwaardelijk zijn voor competent gedrag (= vakmanschap);
- de praktijkgestuurde ROM-lijn, waarin de ontwikkeling van competent gedrag centraal staat. Daarbij passen de studenten de kennis en vaardigheden opgedaan in de kennisgestuurde lijn toe in de beroepspraktijk of in vraagstukken die aan de beroepspraktijk zijn ontleend (= meesterschap);
- de studentgestuurde ROM-lijn, waaronder de studieloopbaancoaching (SLC), het keuze-onderwijs en de minor vallen. Onder deze lijn valt ook het honours traject.

De integratie tussen deze drie lijnen vindt plaats doordat studenten hun kennis en vaardigheden toepassen in de praktijk en reflecteren op hun ontwikkeling.

Daarnaast lopen door het hele curriculum heen verschillende andere leerlijnen die zijn verbonden met de drie ROM-leerlijnen: de i) beroepsvoorbereidende (BV) leerlijn, ii) de vakinhoudelijke leerlijn iii) de vakdidactische leerlijn, iv) de onderzoekslijn en v) de stage, leren & werken lijn.

(Zie voor de vakinhoudelijke en de vakdidactische leerlijn de vakspecifieke rapporten.)

Gedurende de opleiding ontwikkelen de studenten hun competenties op een steeds hoger niveau. Dit gebeurt o.a. in de BV-lijn en aan de hand van de leerwerktaken in de Stage, leren & werken lijn. De BV-lijn is gericht op de generieke kennisbasis en de kennisbasis ict en is gelijk voor alle lerarenopleidingen van het IvL

In de opbouw van de BV-lijn stellen de opleidingen zoveel mogelijk de ontwikkeling van de student tot leraar centraal: van beroepsoriëntatie via ontwerp en uitvoering van onderwijs, inclusief differentiatie naar autonomie en pedagogisch meesterschap. Aan de orde komen thema's als adolescentiepsychologie, onderwijspsychologie, groepsdynamica, taalgericht lesgeven en passend onderwijs. Daarnaast krijgen de studenten o.a. cursussen in effectief lesgeven en directe instructie, activerende didactiek en samenwerkend leren.

Ict-vaardigheden komen expliciet in twee cursussen aan bod. Studenten ontwikkelen deze vaardigheden verder door ze toe te passen in het vakdidactisch onderwijs en in de stage. De cursus onderwijssociologie en diversiteit zoomt in op de grootstedelijke kenmerken en hieraan gerelateerde domeinen als thuisomgeving van de leerlingen en de buurt waarin zij opgroeien. Thema's zijn o.a. omgaan met verschillen, onderwijsachterstand, de pluriforme samenleving, schoolsucces, intercultureel onderwijs en burgerschapsvorming.

De opleidingen hanteren als basis voor hun onderwijs de volgende didactische uitgangspunten: actief leren, samenwerkend leren en toenemend zelfstandig leren.

Omdat het onderwijs voortdurend vraagt om overleg en afstemming en om het gezamenlijk ontwikkelen van producten, brengen de opleidingen de studenten expliciet in leersituaties waarin zij leren met en van elkaar. Feedback geven en ontvangen speelt hierbij een belangrijke rol.

De docenten gebruiken in hun lessen gevarieerde, activerende en samenwerkende werkvormen met inzet van digitale tools. De docenten beogen voor de student als toekomstig leraar een rolmodel te zijn volgens het principe van 'teach what you preach'.

De opleidingen zorgen voor samenhang tussen het beroepsgerichte deel van het onderwijs en het vakspecifieke deel, door docenten uit de BV-kolom te verbinden aan de vakteams. Zo zijn er docenten geworven die twee opleidingen hebben afgerond (bijvoorbeeld een master Onderwijskunde in combinatie met een tweedegraads lerarenopleiding Engels). Deze docenten zijn (sinds kort) expliciet gekoppeld aan het vakteam Engels. De onderwijskundigen schuiven nu bijvoorbeeld aan bij het teamoverleg en overleg over de studenten. Ze leggen in het team de curricula op tafel en kijken waar ze een koppeling kunnen maken tussen onderwerpen. Zo wordt de module Effectief lesgeven uit de BV-lijn gekoppeld aan de module vakdidactiek. Er zijn nog meer vakken die geïntegreerd worden. Ook vindt matching plaats tussen vakdocenten en onderwijskunde docenten en worden inhoud en doelen van curricula uitgewisseld. Het auditteam heeft geconstateerd dat alle opleidingen hiermee volop aan de slag zijn.

De studenten kunnen zich profileren in de keuzeruimte. In studiejaar 1 en 2 krijgen de studenten de mogelijkheid hun kennis en vaardigheden bij te spijkeren en/of te verbreden of te verdiepen (talentontwikkeling). Bachelorstudenten volgen zes keuzecursussen.

Voor deeltijdstudenten heeft het IvL een aantal zelfsturende keuzecursussen ontwikkeld.

Drie keuzecursussen hebben betrekking op het profilerings-thema 'de grote stad'.

In studiejaar 4 volgen de studenten een minor met een theoretische component en een praktijkcomponent. De studenten kunnen kiezen voor een minor uit het hogeschoolbrede aanbod en aanbod van minoren buiten de hogeschool. Eén van de minoren in het aanbod van het IvL betreft het profilerings-thema 'digitale didactiek en nieuwe media'.

Voor excellente studenten bestaat er de mogelijkheid een honourstraject te volgen. Daarvoor heeft de hogeschool een apart competentieprofiel 'Innoverend handelen' ontwikkeld. Studenten in het honourstraject vormen met elkaar en met een docent een community, die is gegroepeerd rondom een thema. De studenten volgen honours cursussen en werken aan innovatie en onderzoek. Deze studenten studeren af onder begeleiding van het Kenniscentrum Talentontwikkeling.

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de lerarenopleidingen in de laatste jaren een flinke ontwikkelingsslag hebben gemaakt van veertien naast elkaar opererende opleidingen ('14 Maastunnels' in het aansprekende voorbeeld van de directeur van het IvL) naar één gemeenschappelijk concept voor het opleiden van leraren ('1 Maastunnel'). De opleidingen mogen binnen bandbreedte eigen keuzes maken. Er zit nog wel in verschil in fasering per opleiding. Er zijn zogenaemde 'voorlopers' en 'volgers' met betrekking tot de snelheid van invoering van het vakdidactisch onderzoek (en de doorontwikkeling van rubrics bij het toetsen en beoordelen).

Ook is er bij een aantal opleidingen nog verschil zichtbaar tussen het voltijd- en deeltijd programma waar het gaat om mate van verbondenheid tussen (de leerlijnen behorend bij) de kolommen vakdidactiek en beroepsvorming.

De profilering met het accent op ICT en grootstedelijk is bij alle opleidingen terug te zien. De 'grote stad' komt in het curriculum op diverse plekken aan de orde: in de modules Beroepsvoorbereiding, in de stage, in vak/vakdidactiek en in keuzeonderwijs. Ook doet een aantal opleidingen klassikaal mee aan het interessante project 'Mentoren op Zuid'²⁷ en participeert een groot aantal studenten van de andere opleidingen via de keuzevaklijn in dit project. Na een training tot mentor gaan de studenten leerlingen individueel begeleiden in scholen in Rotterdam Zuid. Studenten leren omgaan met motivatieproblemen en ontwikkelen coachingsvaardigheden en gesprekstechnieken. In 2014-2015 ontvingen 150 studenten deze mentortraining.

Stage, leren & werken

In de stage komen vakmanschap en meesterschap bij elkaar.

De stages kennen een opbouw in complexiteit beginnend met observeren naar het zelf (leren) lesgeven en van het toepassen van directe instructie tot het hanteren van meer open werkvormen. In het laatste studiejaar lopen de studenten een LIO-stage, waarin zij moeten laten zien dat zij zelfstandig kunnen functioneren als leraar.

Aan elke stage zijn leerwerktaken (LWT) gekoppeld waarin de student gericht werkt aan de competenties die in de betreffende stage centraal staan. Binnen de LWT's is ook ruimte voor het onderzoeken van eigen leervragen.

Studenten rouleren regelmatig, waardoor zij op verschillende schooltypen en met diverse onderwijsconcepten ervaring opdoen.

Op dit moment loopt ongeveer 60% van de studenten stage op een 'gewone' regioschool. De overige 40% van de studenten zit in een Opleiden in de School (OidS)-traject (voorheen de duale route) (30%) of op een samenwerkingsschool (10%). Het OidS-traject vindt plaats in één van de vijf (academische) opleidingsscholen waar het IvL mee samenwerkt. (Zie hieronder). Alle studenten krijgen op de werkplek begeleiding van een vakcoach en vanuit het IvL van een instituutopleider, die de studenten ook bezoekt op de school. Aan de samenwerkingsscholen is nu een vaste instituutopleider verbonden. Dat is een belangrijke maatregel geweest voor de verbetering van de communicatie tussen opleiding en school.

In de opleidingsscholen krijgen de studenten daarnaast nog begeleiding van een schoolopleider.

In het OidS-traject zijn studenten twee dagen per week in de opleidingsschool. Student, school en opleiding sluiten daartoe een overeenkomst.

In het OidS-traject verzorgt de school ook een deel (40%) van het curriculum. Studenten krijgen extra LWT's die zij op de school uitvoeren. Daarnaast zijn er een aantal cursussen uit het reguliere curriculum aangemerkt voor uitvoering in de school door een gecertificeerd schoolopleider. Op veel scholen organiseren deze schoolopleiders ook intervisiebijeenkomsten met de OidS-studenten. Daarmee is er sprake van echt *samen* opleiden.

De OidS-studenten die het auditteam sprak, ervaren dat het volgen van dit traject meerwaarde voor hen heeft. Het is een aandachtspunt, dat de aanmelding voor dit traject wat stagneert. Als reden daarvoor noemden de studenten en de opleidingen o.a. dat het OidS-traject zwaarder is en dat veel studenten eerst zeker willen weten dat zij de propedeuse halen. De opleidingen zijn daarom gestart met de harmonisering van de 'gewone' stagelijn met de OidS-lijn in het eerste studiejaar: alle studenten krijgen nu hetzelfde programma aangeboden en de opleidingen stappen af van de exclusiviteit in het eerste studiejaar voor OidS. Studenten hoeven nu pas aan het einde van het eerste studiejaar definitief te kiezen voor Opleiden in de School /OidS.

²⁷ Mentoren op Zuid is ontwikkeld door het Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie, een samenwerkingsverband van de HR, het Nationaal Programma Rotterdam Zuid en scholen op Zuid.

De opleidingen noemden tijdens de audit dat de kwaliteit van de werkplek en de begeleiding nog een aandachtspunt is. Een verbetermaatregel die zij inmiddels al hebben genomen, is de verschuiving van begeleiding door een generieke SLC'er naar de begeleiding door de eigen vakdocenten als instituutopleider. Daarnaast willen de opleidingen dat de vakcoaches van de opleidingsscholen een basiscursus volgen. Ook gaan zij een minimale infrastructuur op de stageschool eisen.

Het auditteam beveelt de opleidingen aan door te gaan op de reeds ingeslagen weg om zich niet alleen op de samenwerkingsverbanden/scholen uit de opleidingsscholen te oriënteren, maar ook op de kwaliteit in de 'gewone' (regio) stagescholen; te meer daar 60% van de studenten daar stage loopt.

(Praktijkgericht) onderzoek

De opleidingen hebben de afgelopen jaren een ontwikkeling doorgemaakt van veertien verschillende onderzoekslijnen naar een generieke onderzoekslijn. De opleidingen hebben met elkaar afgesproken dat het afstudeeronderzoek voortaan een vakdidactisch onderzoek is, waarbij de studenten alle stappen uit de hele onderzoekscyclus doorlopen en niet meer een vakinhoudelijk afstudeeronderzoek naar bijvoorbeeld het belang van de Duitse taal in Nederland (bij Duits).

De generieke onderzoekslijn is bij alle opleidingen geïmplementeerd. Afstemming en synergie met de vakdidactische onderzoekslijn verschilt nog per opleiding. Nog niet alle clusters hebben al een uniforme handleiding voor het onderzoek. Ook is er nog verschil te zien in de formulering van de eindopdracht en de prestatie-indicatoren. Daarnaast wordt er samen met het Kenniscentrum en het werkveld (OidS) nog nagedacht en overleg gevoerd over de vraag of de studenten wel of niet ook een beroepsproduct moeten opleveren naar aanleiding van hun praktijkonderzoek.

Naast deze generieke onderzoekslijn en het bijbehorende vakdidactisch onderzoek voor het afstuderen, is er binnen de opleidingen ruimte voor een vakspecifieke onderzoekslijn, waarin studenten door de jaren heen kleine onderzoeksopdrachten uitvoeren. Daar waar dubbelingen zijn ontstaan door de nieuwe generieke onderzoekslijn, maken de docenten afwegingen welke opdrachten ze eventueel verschuiven naar een ander studiejaar of laten vervallen. (Zie daarover de vakspecifieke rapporten.)

Tot 2014-2015 voerden de studenten binnen het afstudeerprogramma ook nog een onderzoek uit in hun minor. Het minoronderzoek maakt sinds die tijd geen deel meer uit van het afstuderen. Daarmee is er ruimte ontstaan het generieke afstudeeronderzoek meer studiepunten toe te kennen (8 EC i.p.v. 6). (Zie verder standaard 3.)

Van de zes kenniscentra van Hogeschool Rotterdam is het Kenniscentrum Talentontwikkeling het meest verbonden met het IvL. Het onderzoek van dit centrum richt zich op verschillende aspecten van talentontwikkeling bij de jeugd in de leeftijd 0-30 jaar. De kernvraag daarbij is wat professionals - waaronder leraren - moeten kennen en kunnen om kinderen, jongeren en (jong) volwassenen effectief te ondersteunen bij het ontplooiën van hun talenten op school en op de arbeidsmarkt en in sociale en persoonlijke omgeving.

Elk cluster heeft een verbinding met een lector en/of lid van een kenniskring. Zo is de programmadirecteur Kenniscentrum Talentontwikkeling verbonden aan het cluster Talen. Dat is een sterk punt.

Afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo)

Studenten kunnen vanaf het vierde studiejaar kiezen voor avo of bo. In de eerste jaren organiseert de opleiding daartoe al inspiratiedagen met scholen in het avo en bo. In de Studieloopbaancoachingslijn (SLC-lijn) zit een module oriënteren. Een brede stage op de verschillende onderwijstypen is verplicht. In jaar 3 begeleidt de SLC'er de studenten expliciet bij het maken van de keuze voor een van beide richtingen. Het IvL kiest ervoor het vmbo- t tot de afstudeerrichting avo te rekenen.

Omdat lang niet alle docenten ook werkervaring hebben in het (v)mbo, organiseert het IvL docentstages. (Zie onder het kopje 'personeel'.) De docenten worden daar gekoppeld aan docenten in de beroepspraktijk, die op hun beurt ook naar het IvL komen en daar bespreken wat het curriculum voor de afstudeerrichting bo behelst/ zou moeten behelzen.

Studeerbaarheid en studievoortgang

De opleidingen treffen verschillende (generieke) maatregelen om de studeerbaarheid en de studievoortgang te bewaken en te bevorderen.

Zo kennen alle opleidingen de Studieloopbaancoachings(SLC)-lijn. Alle studenten krijgen begeleiding van een SLC'er die vaak ook de stagebegeleider én vakdocent is van de student. In principe volgen de deeltijdstudenten hetzelfde SLC programma als de voltijders, maar verwachten de opleidingen van de deeltijders wel meer zelfsturing. Ook is er meer maatwerk mogelijk.

In de stages krijgt de student begeleiding van een vakcoach (en een schoolopleider in de opleidingsscholen) en een instituutopleider, die de studievoortgang op de school monitoren. De opleidingen zetten ook expliciet in op taalbeleid. Zo is er een groot aanbod aan keuzecursussen taal op verschillende niveaus om taalachterstanden weg te werken. Daarnaast gaan de opleidingen taalbeheersing opnemen in hun curriculum. Ook wordt er een instrument ontwikkeld om taalproblemen te signaleren en zal er in de professionalisering van docenten aandacht besteed worden aan hoe zij taal in hun vak(didactiek)lessen een plek kunnen geven. Het auditteam acht dit wezenlijke maatregelen, daar extra aandacht voor taal in een stad als Rotterdam met zo'n groot aandeel inwoners van allochtone komaf, noodzakelijk is.

Met name bij tekortvakken gebeurt het regelmatig dat studenten gedurende hun studie al een baan aangeboden krijgen. Vraagstukken met betrekking tot studievoortgang en studielast zijn daarbij: wie begeleidt hen dan op de werkplek, haken ze niet onnodig af omdat het startend leraar zijn (te) moeilijk is of de combinatie van werken en leren teveel van hen vergt. Het is goed dat de opleidingen er bij het werkveld voor pleiten dat de baan niet te omvangrijk is. Het is mooi dat het IvL ook samenwerkt met het nieuwe lectoraat Studiesucces en evidence based practice vanuit het onderzoek van het lectoraat gaat benutten.

Een flexibele invulling van het aanbod voor deeltijdstudenten verschilt op dit moment nog per opleiding. Waar de ene opleiding versnellingsmogelijkheden en maatwerk biedt, is het deeltijdprogramma bij een andere opleiding nog vooral een beperkte versie van het voltijdprogramma.

Instroom

De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instromende studenten goed. De opleidingen gaan voor het reguliere traject uit van de wettelijke toelatingseisen. De opleiding neemt voor de poort bij alle studenten een test af (de startmeter) en voert met de student een studiekeuzecheckgesprek. De uitkomsten van de startmeter en het studiekeuzecheckgesprek geven een beeld van de beginsituatie van de student. De informatie wordt opgenomen in het studievoortgangsregister en is het uitgangspunt voor studieloopbaancoaching (SLC). Na de poort besteden de opleidingen nu ook veel aandacht aan taalbeleid. (Zie over SLC en taalbeleid onder het kopje 'studielast en studievoortgang'.)

Studenten met belangstelling voor het OidS-traject krijgen in het eerste studiejaar een toelatingsgesprek, waarin wordt gekeken naar zelfstandigheid, motivatie en studievoortgang.

Kopopleiding, zij-instroom, traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG) en educatieve minor

- kopopleiding: Voor toelating tot de kopopleiding hanteren de opleidingen de verwantschapstabel²⁸ voor aan het vak van de lerarenopleiding verwante hbo- en wo-opleidingen. Studenten van de kopopleiding volgen een eigen éénjarige voltijdsprogramma op twee vaste dagen op de hogeschool en lopen drie dagen per week stage. Gezien de wettelijk vrijstelling voor de vakinhoudelijke cursussen is het curriculum gericht op de kennisbases vakdidactiek en generiek. Daarnaast zijn er SLC-bijeenkomsten geprogrammeerd voor intervisie en (stage)begeleiding. Vanaf blok 1 lopen de studenten stage en moeten zij minimaal acht lessen per week verzorgen.
- zij-instroom: Voor zij-instromers geldt eveneens de eis dat zij al een hbo- of wo-diploma hebben, al hoeft dit niet in een verwant vak te zijn. Daarnaast moeten zij voor minimaal acht uur per week werkzaam zijn in het onderwijs. Op basis van een portfolio volgt een geschiktheidsonderzoek. Zij-instromers krijgen vervolgens een maatwerkprogramma. Voor de cursussen vak en vakdidactiek die de zij-instromers moeten volgen, sluiten zij aan bij de deeltijdstudenten van het reguliere curriculum. Daarnaast hebben de zij-instromers gezamenlijke bijeenkomsten waarin de generieke kennisbasis wordt aangeboden en gezamenlijke SLC-bijeenkomsten voor intervisie en ondersteuning bij de planning van de studie. De zij-instromers lopen de 'stage' op de eigen school, waar zij minimaal 8 uur per week les moeten geven.
- PDG-traject: De instroomeisen voor studenten van het PDG-traject zijn ontleend aan het Landelijk Raamwerk. De student moet beschikken over een door de werkgever afgegeven geschiktheidsverklaring en een studieadvies in relatie tot het eindniveau en de benoembaarheid als docent mbo. Op basis van een portfolio volgt een intakegesprek. Omdat de deelnemers al vakinhoudelijk deskundig zijn, richt de opleiding zich op de pedagogisch en didactische aspecten van het leraarsberoep. Een dag per twee weken komt de student naar de hogeschool waarbij onderwerpen worden uitgediept, vaardigheden worden geoefend en toepassingsmogelijkheden voor de (eigen) praktijk in kaart worden gebracht. In de cursussen staan thema's uit het landelijk Raamwerk centraal. De opleiding is verder vormgegeven volgens het principe van het opleiden in de school/samen opleiden: 50% van het leren vindt op de werkplek plaats. Door in de eigen werkcontext de leerstof toe te passen, werkt de student actief aan zijn competentieontwikkeling. Op de werkplek krijgt de student begeleiding van een ervaren coach. Het is leerzaam dat de opleiding de studenten ook op bezoek laat gaan bij elkaar op de werkplek.
- Educatieve minor: De huidige vijftien studenten van de reguliere educatieve minor volgen een programma van 30 EC. Daarin volgen zij samen met de studenten van de kopopleiding een aantal generieke vakken. Daarnaast lopen zij drie dagen per week stage in het vo op mbo. Zij ronden de minor af met een opdracht.

Personeel

Binnen de teams van de opleidingen in het cluster Talen zijn alle benodigde deskundigheidsgebieden vertegenwoordigd, zo blijkt uit de docentoverzichten. Alle docenten hebben een eerste of tweedegraads onderwijsbevoegdheid. De docenten hebben minimaal bachelorniveau. Voor alle opleidingen geldt dat minimaal 80% een masterdiploma heeft. Bovendien heeft elk cluster al een aantal docenten die gepromoveerd zijn. De opleidingen streven naar nog meer masters en docenten die willen promoveren. Daarmee zorgen de opleidingen ervoor dat docenten een hoger opleidingsniveau hebben dan het niveau waarvoor zij de studenten opleiden.

²⁸ De verwante opleidingen zijn op landelijk niveau bepaald en vastgelegd in een zogenoemde verwantschapstabel.

Het IvL hanteert als motto: 'De lerarenopleider maakt het verschil!' In de afgelopen jaren is er een wijziging opgetreden in de focus: de docenten zijn niet langer primair vakdocent maar opleider van (aankomende) leraren. In 2015 werkt het IvL toe naar 50 à 60 docenten van de tweedegraads lerarenopleidingen die VELON geregistreerd zijn. Het IvL wenst dat in de toekomst iedereen VELON-geregistreerd is. Dat is een goed streven. Daarover maakt het management van elke opleiding strikte afspraken met de docenten op individueel niveau. Het auditteam heeft geconstateerd dat het IvL een uitgebreid professionaliseringsaanbod kent, waaronder een assesorentraining en cursussen op het gebied van het begeleiden en beoordelen van onderzoek, een cursus Basiskwalificatie examineren (BKE) en Senior kwalificatie examineren (SKE). Het IvL faciliteert de docenten daar goed voor: zij beschikken elke dinsdagmiddag over tijd om een eigen invulling te geven aan professionalisering. De begeleiders van het afstudeeronderzoek in elk cluster houden intervisiesessies in samenwerking met het Kenniscentrum Talentontwikkeling. Het kenniscentrum is ook betrokken bij de kwaliteitsborging van afstudeerproducten door het mede beoordelen van een steekproef van afstudeervoorstellen en -werken.

Voor nieuwe docenten biedt het IvL een eigen driejarig inductie programma. Zittende docenten kunnen zich laten coachen door een gecertificeerd beeldcoach.

Interessant is de inzet van collegiale visitatie sinds 2012-2013 voor alle docenten die meer dan 0,4 fte in dienst zijn. Over de clusters heen hebben de docenten op basis van thema's groepen geformeerd, bijvoorbeeld rond het thema 'digitale didactiek'. De betreffende groep heeft over dit thema tweemaal een inhoudelijke gesprek gevoerd. Daarna hebben de docenten elkaar in de klas bezocht/geobserveerd. Nieuwe collega's besteden deze tijd aan het inductietraject. De projectleiders bewaken dat de gekozen thema's relevant zijn voor alle opleidingen. Collegiale consultatie biedt ook een mooi podium voor jonge docenten om innovatieve ideeën in te brengen.

Docenten die de context van het beroepsonderwijs niet kennen, worden gestimuleerd en gefaciliteerd om gedurende vier maanden een dagdeel per week stage te lopen in mbo of vmbo. Daarin werkt het IvL samen met een drietal ROC's. Dat is een prachtig initiatief. Het auditteam acht de 'menukaart' voor professionalisering die het IvL de docenten biedt mooi; ook in het licht van de verbinding van professionaliseringsdoelen met opleidingsdoelen.

De opleiders van de PDG-opleiding zijn verbonden aan de afdeling contractonderwijs – de Post-hbo Opleidingen - van het IvL. Deze medewerkers hebben jarenlange ervaring met het PDG-traject en het mbo en ruime ervaring in het verzorgen van cursussen pedagogiek en didactiek. Het zijn medewerkers die flexibel ingezet kunnen worden, waardoor op ieder moment een nieuwe PDG-groep kan starten.

Voor de vakcoaches en schoolopleiders biedt het IvL een basistraining en opfriscursussen. De schoolopleiders die ook delen van het curriculum verzorgen, zijn allemaal gecertificeerd. Assessoren vanuit het werkveld volgen net als de docenten van het IvL een assesorentraining. Op basis van een portfolio dat zij opbouwen, kunnen zij zich laten certificeren als assessor.

Voorzieningen

De opleidingen zijn gehuisvest op de locatie Museumpark, waar zij beschikken over voldoende lokalen voor theorielessen, het verzorgen van colleges en het in groepen werken aan projecten. Tevens beschikken de opleidingen over kleinere ruimtes die docenten en studenten kunnen reserveren. Met de recente interne verbouwing zijn er geschiktere werkplekken voor de studenten en docenten gekomen. Er zijn recent nieuwe digitale mobiele voorzieningen aangeschaft waaronder iPads en een laptopkar. Tevens heeft elke opleiding een eigen, herkenbare 'colour locale' kunnen geven aan de eigen ruimten. De studenten die het auditteam sprak, waren hierover zeer tevreden. De invloed die de verbeterde fysiek omgeving heeft op (de uitvoering van) het curriculum is duidelijk waarneembaar. Opleidingen die specifieke praktijklokalen nodig hebben, zijn goed geëquipeerd. (Zie daarover de vakrapporten.)

De mediatheek bevat een collectie boeken, tijdschriften en elektronisch materiaal afgestemd op de opleidingen. Studenten kunnen er voor hun eigen vak ook lesmethodes voor de verschillende niveaus binnen het tweedegraadsgebied (vmbo, havo, vwo) raadplegen inclusief de handleidingen.

Alle praktische informatie is terug te vinden op het intranet Hint, het studentvolgsysteem Osiris en op de elektronische leeromgeving N@tschool.

In het PDG-traject maken de studenten gebruik van de digitale leeromgeving Fronter, die in het contactonderwijs van de hogeschool in gebruik is. Daarin kunnen studenten hun opdrachten inleveren, beoordelingen inzien en alle relevante informatie voor studenten raadplegen.

Weging en Oordeel

Het auditteam is van oordeel dat de lerarenopleidingen van de HR/het IvL een stevig en praktijkgericht programma bieden aan de studenten van de kopopleidingen, de zij-instromers, de educatieve minor en de studenten van het PDG-traject. Door dit programma te volgen, kunnen deze studenten de vereiste SBL-competenties, kennis en vaardigheden ontwikkelen.

Zie voor de weging en het oordeel over standaard 2 verder de vakspecifieke rapporten per opleiding.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

Alle opleidingen baseren zich op de richtlijnen over toetsen en beoordelen die door de hogeschool en het IvL zijn geformuleerd. Afspraken daarover zijn vastgelegd in toetsbeleid.

Alle opleidingen hebben een toetsprogramma opgesteld en hebben inzichtelijk gemaakt welke onderdelen zij met welke toetsvorm afsluiten. Alle opleidingen maken gebruik van een mix van toetsvormen. Voor de kennistoetsen hebben de opleidingen toetsmatrijzen opgesteld.

De opleidingen beoordelen de beheersing van de competenties aan de hand van het dossier van de student. In de eerste twee studiejaar bevat dit dossier de resultaten van de leerwerktaken. De student moet hier een reflectie op zijn eigen ontwikkeling aan toevoegen. De stagebegeleider beoordeelt vervolgens of de student de competenties beheerst op het vereiste niveau. De vakcoach geeft een (zwaarwegend) advies.

Ook in het derde studiejaar wordt de student elk blok beoordeeld aan de hand van zijn dossier. In het laatste blok vindt het LIO-assessment plaats in de stageschool, of op het instituut, bestaande uit: een gesprek met een onafhankelijke assessor en een criteriumgericht interview over het assessmentdossier.

In het vierde jaar bezoekt een assessor eveneens een les van de student en volgt het onderdeel assessment startbekwaam. (Zie onder het kopje afstuderen.)

Met ingang van 2105-2016 zullen de opleidingen ook jaar 1 en 2 afsluiten met een assessment, zodat er een complete assessmentlijn ontstaat die gerelateerd is aan de stagelijn en de beheersing van de competenties op de verschillende niveaus. Dat is een belangrijke stap.

PDG-traject

Elke cursus binnen het PDG-traject wordt summatief getoetst met een serie opdrachten, waarin toepassing/transfer naar de werkplek centraal staat.

Kennisbasistoetsen

De opleidingen toetsen de kennis en vaardigheden uit de kennisbases meestal met meerkeuzevragen en soms met open vragen, open boek tentamen, casustoets, praktijkopdracht of een combinatie hiervan.

Het beoogde eindniveau kennisbasis vak wordt conform de landelijk gemaakte afspraken binnen de Vereniging Hogescholen via de digitale landelijke kennisbasistoets (LKT) van het vak in het derde studiejaar afgenomen.

Alle studenten krijgen conform de landelijke afspraken twee toetskansen per jaar en moeten de toets behaald hebben voordat zij kunnen afstuderen.

Validiteit, betrouwbaarheid, inzichtelijkheid

De opleidingen zorgen er op verschillende manieren voor dat de toetsen, valide, betrouwbaar en transparant zijn, conform de richtlijnen binnen de HR/het IvL. Dat doen zij o.a. door:

- in de studiehandleidingen inzichtelijk te maken wat de (eind)competenties en leerdoelen zijn en op welke wijze deze getoetst en beoordeeld worden;
- bij de ontwikkeling van de toetsen in de kennisgestuurde leerlijn en bij het opstellen van antwoordmodellen gebruik te maken van het zogenoemde vier-ogenprincipe doordat twee collega's de toets gezamenlijk ontwikkelen of doordat de ontwerper van de toets overlegt met een collega;
- voor de (praktijk)opdrachten vooraf de beoordelingscriteria en de weging vast te leggen in een beoordelingsformulier;

- bij de beoordeling van afstudeeronderzoek en startbekwaamheidsdossiers twee onafhankelijke beoordelaars in te zetten en een derde beoordelaar te laten raadplegen, wanneer zij geen consensus bereiken;
- het werkveld – de vakcoach en/of de begeleider op school (BoS) - te betrekken als adviseur bij de beoordeling van de student in de stage;
- alle examinatoren een cursus Basiskwalificatie examineren (BKE) te laten volgen, gevolgd door een cursus Seniorekwalificatie examineren (SKE);
- interne en externe assessoren een basistraining te laten volgen en een opfrustraining en hen een portfolio op te laten bouwen, waarop zij zich moeten laten certificeren;
- door externe validering van de afstudeerproducten door het Kenniscentrum Talentontwikkeling en het werkveld, waarbij hen gevraagd wordt een steekproef van de producten te beoordelen.

Examencommissie

De lerarenopleidingen van het IvL hebben één onafhankelijke examencommissie en een toetscommissie per cluster. Elke toetscommissie heeft een vertegenwoordiger in de examencommissie. Daarnaast heeft een extern lid vanuit het werkveld zitting in de examencommissie. Dat is een sterk punt.

De leden van elke toetscommissie screenen met elkaar (de opzet en organisatie van) toetsen, dossiers en assessments van de verschillende opleidingen uit het eigen cluster en spreken hierover desgewenst met de betreffende docent en de vaksectie. Zij rapporteren daarover aan de examencommissie. Het is de wens van de examencommissie dat de toetscommissie tevens gaat volgen wat de vaksectie met de aanbevelingen doet.

Sinds september 2014 functioneert er ook een toetscommissie buitenschools curriculum, die de kwaliteit analyseert van de stagebeoordelingen en van de toetsing van curriculumonderdelen die in de opleidingsscholen worden verzorgd. Dat is een belangrijke aanvulling in de borging van de kwaliteit van het toetsen en beoordelen.

Op basis van verslagen en de gesprekken met de examencommissie, is het auditteam van oordeel dat de examencommissie op een juiste wijze in haar rol zit. De commissie borgt het eindniveau o.a. door zelf steekproeven te nemen van afstudeerwerk. Daarbij betreft zij met ingang van 2014-2015 ook het werkveld bij. Ook houdt zij aantoonbaar de vinger aan de pols met betrekking tot de opvolging van de afspraken over het afstuderen per 2014-2015. De commissie heeft een duidelijke eigen onderzoeksagenda en wikkelt daarmee jaarlijks een aantal onderzoeken af. Zo meldde de examencommissie, dat zij het inbedden van OidS in het kader van het toetsen nog als een opgave ziet: wat gebeurt er op de school en wat op de lerarenopleiding? In de afspraken daarover en de uitwerking in de praktijk zijn er nu nog verschillen per opleidingsschool zichtbaar. Een andere opgave is de borging van de kwaliteit van het toetsen en beoordelen. Nog niet alle docenten houden zich aan de afspraak altijd het vier-ogenprincipe toe te passen. Daarnaast heeft de examencommissie scholingseisen voor de examinatoren geformuleerd: alle examinatoren moeten in elk geval de Basiskwalificatie Examinator (BKE) hebben. Het auditteam heeft geconstateerd dat hiervoor een planning is gemaakt lopend vanaf september 2015 tot 2021. Het auditteam is van oordeel dat dit traject wel sneller afgerond zou mogen zijn.

Over het toetsen en beoordelen in het PDG-traject voert de examencommissie op dit moment het gesprek met de private aanbieder die dit traject verzorgt. Het auditteam beveelt de examencommissie aan zo snel mogelijk duidelijke afspraken te maken over de toelating van studenten, de uitvoering van toetsing en beoordeling en de inzet van examinatoren.

Afstuderen

Het afstuderen bestaat met ingang van 2014-2015 voor alle opleidingen uit de onderdelen 'afstuderen Leraar' en 'assessment startbekwaam', waarmee zij alle competenties op eindniveau toetsen. Alle opleiding hebben daarvoor nieuwe afstudeerhandleidingen gemaakt en de rubrics doorontwikkeld. Hierbij was het Kenniscentrum Talentontwikkeling betrokken.

- Bij het afstuderen Leraar staan de competenties 3 (vermogen de eigen vakdidactische aanpak te innoveren) en 7 (onderzoekend vermogen via reflectie en ontwikkeling) centraal. Allereerst bepalen de studenten een onderzoeksonderwerp naar aanleiding van een vraag vanuit de beroepspraktijk met een duidelijke relatie met vakdidactiek. Na goedkeuring van dit onderwerp, werken de studenten dit uit in een onderzoeksplan op basis van literatuuronderzoek. Na goedkeuring van dit plan, voeren de studenten het onderzoek uit en schrijven hierover een verslag. Aansluitend wordt eventueel een product of dienst ontwikkeld, die de student uitprobeert in de praktijk en evalueert. Het verslag en de beroepsproducten worden door twee onafhankelijke beoordelaars (vakdocenten) beoordeeld.
- Bij het assessment Startbekwaam beoordelen twee onafhankelijke assessoren - een opleidingsassessor en een schoolassessor - op basis van het assessmentdossier in een criteriumgericht interview of de student alle zeven competenties op niveau startbekwaam beheerst. In het assessmentdossier neemt de student bewijzen van kunnen op en werkt hij drie cases nader uit die zijn startbekwaamheid aantonen.

Vóór 2014-2015 bestond het 'afstuderen Leraar' nog niet altijd uit een praktijkgericht vakdidactisch onderzoek, maar kon het ook een onderzoek zijn op vakinhoudelijk terrein. Het assessment Startbekwaam werd uitgevoerd door één onafhankelijk opleidingsassessor, waarbij de vakcoach een adviserende stem had. Daarnaast koos de student tot 2014-2015 voor een van de drie uitstroomprofielen: vakinhoudelijke vorming (verdieping in het vak), beroepspraktijkvorming (verdieping in de beroepspraktijk en beroepsgerichte didactiek) en zorgontwikkeling (verdieping in zorgverlening). Het praktijkonderzoek dat de student hiervoor uitvoerde was inhoudelijk gerelateerd aan de minor. De opleidingen hebben het minoronderzoek weggehaald uit het afstudeerprogramma aangezien de programma-onderdelen 'afstuderen Leraar' en het 'assessment Startbekwaam' de toetsing van de competenties op eindniveau samen dekken.

Zoals al onder standaard 2 is beschreven zijn de opleidingen nog met elkaar en met het kenniscentrum en het werkveld (OidS) in gesprek over de bandbreedte van het afstudeeronderzoek. Doet de student alleen onderzoek in zijn eigen groep op de werkplek in het kader van het verbeteren van het eigen handelen en uitbreiding van eigen handelingsrepertoire en/of moet het een onderzoek zijn naar een onderwerp wat de school aandraagt. Tevens zijn per cluster afspraken gemaakt welke eisen aan het beroepsproduct gesteld worden.

Afstuderen kopopleiding en zij-instroom

Voor de studenten van de kopopleiding en zij-instroom bestaat het afstuderen eveneens uit het 'afstuderen Leraar' en het 'assessment Startbekwaam'. Bij het afstuderen Leraar is de onderzoekscomponent evenwel kleiner dan in het reguliere traject, daar de studenten in een eerdere opleiding al een afstudeeronderzoek hebben uitgevoerd. De student moet vooral laten zien dat hij vakdidactisch bekwaam is.

Het assessment bij de kopopleiding bestaat uit een lesobservatie met voor- en nagesprek en een criteriumgericht interview over het assessmentdossier. Bij de zij-instromers gaat dit op een vergelijkbare manier. De zij-instromers krijgen daarbij nog een aanvullende opdracht die betrekking heeft op het functioneren in het team en de schoolorganisatie.

Afstuderen PDG-traject

In november 2016 zullen de eerste deelnemers het vernieuwde PDG-traject afronden. Het afstudeerprogramma zal uit drie onderdelen bestaan:

- de beoordeling van een les door twee beoordelaars, van wie één onafhankelijk is;
- een onderzoeksverslag en interactieve presentatie daarover, beoordeeld door twee beoordelaars, van wie één onafhankelijk is;

- een kwalificerend portfolio en een portfoliogesprek op basis van een criteriumgericht interview. Ook hierbij weer twee beoordelaars. De coach van de student heeft hierbij een adviserende rol.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel de vakspecifieke rapporten.

4.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren

De lerarenopleidingen hebben recent een werkveldonderzoek uitgevoerd onder begeleiders in opleidingsscholen en vakcoaches in stagescholen. De respons was helaas te laag om harde conclusies te trekken.

De vertegenwoordigers vanuit het werkveld en alumni die het auditteam sprak tijdens de audit, waren over het algemeen blij met de Rotterdamse afgestudeerden. Met name de OidS studenten blijven vaak werken op de school en de scholen worden daar sterker van. De alumni voelden zich voldoende tot goed toegerust, zij het dat de aandacht voor het lesgeven in het (v)mbo binnen de opleidingen nog wel versterkt mag worden. Daarmee zijn de opleidingen in het kader van de nadere invulling van de twee afstudeerrichtingen al bezig.

Eén van de alumni zei het heel beeldend: “je wordt de leraar die je al in je hebt. In de opleiding wordt dit verder versterkt en leer je omgaan met je zwakheden”.

Een ander bewijs voor het niveau is, dat een deel van de studenten al gedurende de studie een parttime baan aangeboden krijgt in de school.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel heeft in totaal van elke opleiding van vier studenten eindwerken bestudeerd uit 2013-2014 en 2014-2015 verdeeld over de voltijd en deeltijd en met waar van toepassing een spreiding in cijfers. Deze eindwerken betroffen de afstudeeronderzoeken en de assessmentdossiers Startbekwaam.

Bij de afstudeeronderzoeken die het auditteam selecteerde uit 2013-2014 kwamen bij een aantal opleidingen nog ‘oude’ vakinhoudelijke onderzoeken voor. (Zie onder het kopje ‘afstuderen’ bij standaard 3.)

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel de vakspecifieke rapporten per opleiding.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Zie voor het eindoordeel het vakspecifieke rapport per opleiding.

6. AANBEVELINGEN GENERIEK

- Het auditteam beveelt het management van de lerarenopleidingen aan de regie te houden op de faseringsverschillen tussen de opleidingen en de clusters waar het gaat om het gezamenlijk opleiden, de verbinding van de (leerlijnen behorend bij de) twee kolommen vakmanschap en meesterschap en het implementeren van de onderzoekslijn. Het auditteam beveelt de opleidingen aan hierbij gebruik te maken van elkaars expertise.
- Het auditteam beveelt de opleidingen aan te kijken naar de huidige opzet van de deeltijdprogramma's en te streven naar flexibeler trajecten en meer maatwerk, zowel generiek als vakspecifiek.
- Het auditteam beveelt de opleidingen aan tempo te maken met het laten volgen van de Basiskwalificatie Examineren door examinatoren.
- Met betrekking tot het PDG-traject beveelt het auditteam de examencommissie aan zo snel mogelijk duidelijke afspraken te maken met de aanbieder van het PDG-traject over toelating en het de uitvoering van toetsen en beoordelen en de inzet van examinatoren.

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar van de tweede graad
voortgezet onderwijs in
NEDERLANDS**

voltijd/deeltijd/OidS

Hogeschool Rotterdam

CROHO nr. 35198

7. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN NEDERLANDS

7.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het is de missie van de opleiding dat afgestudeerde leraren Nederlands:

1. beseffen dat taal en cultuur met elkaar verbonden zijn;
2. inzicht hebben in taal en taalontwikkeling en in de verschillende ontwikkelingsstadia van taalverwerving;
3. toegerust zijn voor de grootstedelijke context met extra aandacht voor NT2 en taalgericht vakonderwijs;
4. hun leerlingen zowel de expressieve als de esthetische kant van het Nederlands met enthousiasme onderwijzen;
5. hun leerlingen alle (online) vaardigheden leren die nodig zijn in de huidige informatiemaatschappij;
6. kritische docenten zijn die hun vragen uit de praktijk systematisch onderzoeken en hun verworven kennis inzetten, uitproberen, evalueren en delen met anderen.

Zoals in het generieke rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraadsleraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Nederlands vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent. De kennisbasis Nederlands is opgebouwd uit vijf domeinen, die zijn uitgewerkt in elf hoofdthema's. De elf hoofdthema's zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten (zie voorbeeld domein 1, hoofdthema 1), variërend van drie tot zeven categorieën per hoofdthema, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

Domein	Thema's
Vakdidactiek	1. Het schoolvak Nederlands (met als categorieën/kernconcepten: 'onderwijsdoelen en leerlijnen'; 'beginsituatie en aansluiting'; onderwijsproces: leeractiviteiten, leermiddelen, werkvormen'; 'toetsing en evaluatie')
Taalvaardigheid	2. Differentiatie naar doelgroepen
Taalbeschouwing	3. Leesvaardigheid 4. Luister- en kijkvaardigheid 5. Gespreksvaardigheid en spreken 6. Schrijfvaardigheid
Fictie	7. Taalstructuren en welgevormdheid 8. Taalverwerving, taalgebruik en taalvariatie
Context	9. Literaire/fictionele teksten 10. Lezen van literaire/fictionele teksten
	11. Professionele context

Profilering en eigen inkleuring

De opleiding heeft op een aantal punten de landelijke kennisbasis uitgebreid en/of verdiept. Zo heeft zij veel aandacht voor visievorming en is er veel plaats ingeruimd voor letterkunde (zie ook profilering bij standaard 2).

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke rapport.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands geen aanleiding af te wijken van dit algemene oordeel 'goed'.

7.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma; doorwerking profilering; stage, leren & werken; (praktijkgericht) onderzoek; afstudeerrichtingen; studeerbaarheid en studievoortgang; instroom; personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Nederlands²⁹

Het auditpanel vindt dat de opleiding een mooi opgezet programma heeft met een duidelijk opbouw in moeilijkheidsgraad. Het programma is gebaseerd op het Rotterdamse Onderwijsmodel (ROM) dat in het generieke rapport is beschreven. Het vakspecifieke deel van het curriculum is opgebouwd uit vijf leerlijnen, die we in onderstaande tabel kort zullen toelichten. Bij Nederlands is het zgn. Lint-model ingevoerd, dat de samenhang inzichtelijk maakt tussen en binnen leerlijnen en de relatie aangeeft met de eindkwalificaties en de kennisbases. Het auditpanel is van oordeel dat via dit model dwarsverbanden tussen cursussen en leerlijnen op een goede manier inzichtelijk worden gemaakt. Dit model zal ook bij de andere opleidingen van het cluster Talen worden geïmplementeerd.

Vakspecifieke leerlijnen	Toelichting
Taalbeheersing	De student bekwaamt zich in de eigen taalvaardigheden schrijven, lezen, spreken en luisteren met de cursussen zakelijk schrijven, gesprekstechnieken, lezen, journalistiek schrijven, argumenteren en debatteren.
TK-Taalkunde	De student maakt kennis met de taalwetenschap. Na een inleiding op de taalkunde in het algemeen verdiept hij zich in de deelgebieden: fonologie, fonetiek, morfologie, sociolinguïstiek, (eerste en tweede) taalverwerving, syntaxis en semantiek. Deze kennis geeft de student zicht op het hele gebied van de taalkunde en versterkt de visievorming op het vak Nederlands in het algemeen en op de vakken <i>grammatica en spelling in het bijzonder</i> .
LK-Letterkunde	De letterkundeleerlijn bestaat uit een reeks van vakken, uiteenlopend van de jeugdliteratuur, de canon van middeleeuwen tot heden, oriënteren op en verdiepen in literatuur, de analyse van proza en poëzie. Er gaat in de colleges letterkunde veel aandacht naar de esthetische en expressieve aspecten van de taal in Nederlandstalige culturen. Ook hier besteedt de opleiding veel aandacht aan visievorming, bijvoorbeeld over het onderscheid tussen hoge en lage cultuur. De leraar Nederlands heeft de taak om zich bezig te houden met literatuur die past bij zijn leerlingen. De student bereidt zich daarop voor door het bestuderen van (de geschiedenis van en recent onderzoek naar) de jeugdliteratuur. Hij leest veertig jeugdboeken en kan zijn leerlingen enthousiasmeren voor het lezen van fictie en adviseren bij het kiezen van boeken.

²⁹ Er zijn geen inhoudelijke verschillen tussen het voltijd- en deeltijdprogramma. Wel worden beide doelgroepen vanzelfsprekend anders benaderd in de lessen.

Vakspecifieke leerlijnen	Toelichting
VD-Vakdidactiek	In de vakdidactiekleerlijn leert de student Nederlands over de recente geschiedenis van het vak Nederlands in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De opleiding vindt het belangrijk dat hij een aantal vakdidactische principes en de toepassing daarvan in diverse methodes voor de onderbouw (onder)kent. Communicatief taalonderwijs is een belangrijk uitgangspunt, waarbij de student zich richt op de transfer van wat hij leert bij de verschillende deelvaardigheden, naar totaalvaardigheden, naar de andere schoolvakken en naar zijn persoonlijke situatie. In samenwerking met medestudenten leert de student om voor een specifieke vaardigheid lessen te ontwerpen en te verantwoorden in termen van beginsituatie, doelen, fasering van de les, werk- en organisatievormen. Hij kan zijn eigen lessen vergelijken met het aanbod in leergangen. Hij kent de benadering en toepassing ervan in de leergebieden op de scholen. Ook is er aandacht voor (het maken van) toetsen en de kwaliteit ervan. Er is daarnaast veel aandacht voor doelgericht werken en leren, directe instructie, activerende didactiek, samenwerkend leren en voor praktische toepassingen van ict in relatie tot stage of werk.
TL-Taal en Leren	De student Nederlands verdiept zich in de taalontwikkeling van leerlingen met een andere moedertaal dan het Nederlands en van taalzwakke leerlingen. De opleiding verbindt concepten en inzichten uit de leerlijnen taalbeheersing, taalkunde en vakdidactiek met de theorie en didactiek van tweedetaalverwerving (NT2), het lesgeven aan meertalige klassen, taalgericht vakonderwijs en genredidactiek.

In het generieke rapport is vermeld, dat de talenopleidingen de samenhang tussen vakinhoud en vakdidactiek hebben verbeterd. Voor studenten is deze koppeling duidelijk zichtbaar. Ook in de personele invulling: alle docenten van de lerarenopleiding Nederlands zijn actief in drie tot vier leerlijnen als ontwikkelaar en/of docent. Elke docent verzorgt daarbij vakdidactische onderdelen. Tegelijkertijd is er ook ruimte voor specialisten/specialismen.

Ook het beroepsgerichte deel van het onderwijs (algemeen beroepsvoorbereidende vakken) en het vakspecifieke deel worden met elkaar in verband gebracht (zie ook het generieke rapport). Voor Nederlands geldt, dat een van de BV³⁰-docenten optreedt als 'linking pin': zij heeft ook een tweedegraadsbevoegdheid voor Nederlands, woont per blok minimaal eenmaal het vakgroepoverleg bij, is aanwezig bij bijeenkomsten met het studentenpanel en is SLC³¹,er van de deeltijdstudenten van jaar 3 en 4. De docenten verwijzen in het auditgesprek naar de module Effectief lesgeven waarnaar ook in het generieke rapport wordt verwezen. Daarnaast geven ze het voorbeeld van het directe instructiemodel dat behandeld wordt in de leerlijn vakdidactiek en waar studenten vervolgens mee aan de slag gaan in hun lessen (in de stage). Ook is er een vak "Vakdidactiek uit de praktijk" waarbij studenten gerichte opdrachten krijgen voor op hun stageschool ("Ga nu eens een les in met speciale aandacht voor").

Studenten geven in het auditgesprek aan, dat ze vrijwel alles wat ze leren, direct kunnen toetsen aan de realiteit / direct kunnen toepassen. Studenten nemen niet alleen de theorie die ze hebben geleerd bij vakdidactiek mee naar hun stageschool; ze brengen ook ervaringen mee terug die gebruikt worden om de theorie aan te passen/vullen ("Dan moet je eens op mijn stageschool komen kijken...!").

In het vakinhoudelijke programma wordt, verwijzend naar de (taal)beheersingsniveaus zoals ze in het regulier onderwijs momenteel worden onderscheiden, soms verwezen naar het ERK³² en soms naar de referentieniveaus van de commissie Meijerink. Het panel heeft de opleiding gevraagd naar de argumentatie hierachter³³.

³⁰ Docent in de Beroepsvoorbereidende leerlijn (zie generieke rapport)

³¹ Studieloopbaancoach

³² ERK is de Nederlandse afkorting voor Europees Referentiekader - in het Engels Common European Framework of Reference (kortweg CEFR of CEF).

³³ Over het algemeen wordt, daar waar het Nederlands als moedertaal (NT1) het onderwerp is, uitgegaan van de niveaus van Meijerink. In contexten waarin het Nederlands evident als tweede taal (NT2) fungeert, is het ERK een goed referentiepunt.

De opleiding heeft aangegeven dat zij de referentieniveaus van Meijerink in sommige gevallen minder geschikt acht om een bepaalde vooruitgang van de student in kaart te brengen. Iets dat ondersteund wordt door de lector Taalverwerving en Taalontwikkeling, die overigens lid was van de expertgroep doorlopende leerlijnen (Commissie Meijerink) en heeft meegewerkt aan het adviesrapport voor de referentieniveaus Taal. Het auditpanel kan dit billijken, maar wil de opleiding meegeven om haar keuze steviger te onderbouwen.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

In het generieke rapport zijn reeds de drie didactische uitgangspunten beschreven die alle opleidingen hanteren: actief leren, samenwerkend leren en toenemend zelfstandig leren.

- Ook wordt er in het generieke rapport gerefereerd aan het principe van 'teach as you preach'. Studenten bevestigen dat docenten dit principe toepassen. Docenten gebruiken zelf diverse werkvormen. Studenten ervaren zo hoe dat is en hoe deze werkvormen worden toegepast. Zo heeft een van de docenten haar les ingericht via het directe instructiemodel en heeft ze vervolgens de studenten gevraagd om haar les te analyseren ("welke fasen heb ik gehad?"). Ook hanteert een van de docenten een leesmethode voor het lezen en analyseren van boeken met leerlingen die de studenten zelf ook moesten toepassen.
- De opleiding is druk doende met het integreren van ICT in haar eigen lesmethoden, in het leren van haar studenten en in de transfer hiervan naar de lessen in de scholen (werkplekleren). Naast de aandacht voor ict in de generieke lijn (zie wederom het generieke rapport) is er een vak "ICT met Nederlands" in de vakspecifieke lijn in jaar 3. Studenten leren hun weg te vinden in het aanbod van digitale tools (o.a. webapplicaties zoals Kahoot) en leren om op een passende manier en op geschikte momenten ict in te zetten. Ook is er aandacht voor aspecten als online vs. offline lezen, wervend schrijven op het internet en de methode BruutTAAL. Waar mogelijk experimenteren de studenten, in het bijzonder de voltijdstudenten, met ict op de stageschool. Docenten gebruiken zelf ook ict (Kahoot, smartboards, YouTube filmpjes e.d.) in de lessen, zo bevestigen studenten. Wederom een voorbeeld van 'teach as you preach'.

Het auditpanel is van oordeel dat de studenten via het onderwijs in de bovengenoemde leerlijnen hun kennis en vaardigheden voor een leraar Nederlands voldoende kunnen ontwikkelen. Het tijdens de audit getoonde studiemateriaal (handboeken e.d.) lijkt het beschreven programma voldoende tot goed te dekken, is van inhoudelijk erkend goede kwaliteit en voldoende eigentijds.

Profilering

De leerdoelen die zijn aangegeven met een 'P' in het Lint-model, zijn de profileringsdoelen, niet ontleend aan de kennisbasis, maar toegevoegd vanwege het belang dat de vakgroep Nederlands aan deze doelen toekent. Op deze manier heeft de opleiding inzichtelijk gemaakt waar in het programma de door haar gekozen profilering terugkomt.

De opleiding besteedt, zoals is aangegeven in standaard 1, veel aandacht aan letterkunde. Studenten moeten veertig jeugdboeken lezen en moeten deze kunnen analyseren aan de hand van bepaalde kwaliteitskenmerken. Ook leren ze hoe ze deze boeken kunnen inzetten om bepaalde maatschappelijke discussies te voeren met leerlingen. De stelling van de opleiding is dat de basis voor jeugdliteratuur in de algemene letterkunde ligt. Daarom heeft de opleiding veel aandacht voor het leren analyseren van zowel verhalen, romans als gedichten. Het tweedegraads gebied houdt zich niet bezig met historische letterkunde. In de kennisbasis is het startpunt einde negentiende eeuw. De opleiding begint niettemin bij de literatuur in de middeleeuwen. Zij gebruikt de historische literatuur om meer begrip bij studenten te creëren voor de hedendaagse literatuur en om deze in een breder perspectief te plaatsen.

Het auditpanel heeft met de opleiding verkend of er samenhang is tussen deze focus op literatuur en de typisch Rotterdamse binnenstadse situatie ofwel "geinventariseerd in hoeverre Couperus op Zuid samengaat".

Het panel heeft geconstateerd dat de opleiding thema's uit de literatuur – van de middeleeuwen tot heden – gebruikt om grootstedelijke vraagstukken uit het multiculturele Rotterdam te behandelen. "Als je de uitdagingen van nu wilt begrijpen, is die historische context ook erg belangrijk", aldus de opleiding. De docenten gebruiken migrantenliteratuur en postkoloniale literatuur om studenten een maatschappelijk besef mee te geven en ook om hedendaagse maatschappelijke vraagstukken bespreekbaar te maken (zoals de zoektocht naar nationale en culturele identiteit in een multiculturele samenleving).

In het generieke rapport is reeds aangegeven dat de profilering op grootstedelijkheid op diverse plekken in het generieke programma terugkomt. Voor de lerarenopleiding Nederlands geldt verder dat er een directe link is in de leerlijn 'Taal en leren'. Taalverwerving en taalontwikkeling zijn in de context van het Rotterdamse onderwijs zeer belangrijke thema's. Een op de vijf deelnemers aan de Rotterdamse roc's kampt met een taalachterstand. Voor een deel van deze leerlingen geldt dat het Nederlands niet hun moedertaal is, voor een ander deel geldt dat zij opgroeien in taalzwakke, laagopgeleide milieus. De opleiding bereidt studenten hierop voor door concepten en inzichten uit de leerlijnen taalbeheersing, taalkunde en vakdidactiek te verbinden met de theorie en didactiek van tweedetaalverwerving (NT2), het lesgeven aan meertalige klassen, taalgericht vakonderwijs (TVO) en genredidactiek. Het auditpanel vindt dit een verstandige aanpak.

Daarnaast heeft de opleiding ook *zelf* te maken met taalzwakke(re) studenten. In het generieke rapport is reeds verwezen naar onder meer het grote aanbod in keuzecursussen op verschillende niveaus om taalachterstanden weg te werken. De vaksectie Nederlands speelt hierin voor de gehele opleiding een belangrijke rol. Vanuit de sectie worden diverse cursussen gegeven. Ook hebben de docenten het vak 'Taalgericht lesgeven' ontwikkeld (zie generieke rapport). Voor de lerarenopleiding Nederlands geldt dat er geormerkte vakken in de taalbeheersingslijn zijn – cognitieve vakken zoals spelling en grammatica – die studenten moeten halen om verder te kunnen.

Versnelde routes Nederlands

De opleiding biedt bepaalde groepen studenten maatwerk via versnelde routes. Dat is mooi. Zo kunnen studenten met een pabo-diploma of een lesbevoegdheid in een ander vak vrijstelling krijgen voor beroepsvoorbereidende vakken en een deel van de stage. Daarnaast kunnen studenten die reeds als leraar Nederlands (onbevoegd) lesgeven en een aanstelling hebben van minimaal 8 uur per week het deeltijdprogramma in principe in twee jaar afronden. De studenten volgen een intensief programma van één dag per week, gericht op (vak)inhoud en vakdidactiek, studieloopbaancoaching, stagebegeleiding en afstudeerbegeleiding. Op grond van hun eerder verworven kwalificaties, stelt de examencommissie hen voor een groot deel vrij van het pedagogisch-didactisch gedeelte van het curriculum. De belangstelling is zo groot (een instroom van 60 studenten in 2014-2015) dat bij Nederlands de deeltijdvariant groter is dan de voltijdvariant. Het auditpanel sprak met een van de studenten uit dit traject. De student was zeer te spreken over de mogelijkheden van de versnelde route en gaf aan, dat de opleiding een goede voorbereiding geeft op de zware studielast. Je weet als student waar je aan begint.

Bij het cluster Talen volgt slecht een enkele student de kopopleiding, omdat je hier alleen met een universitaire bachelordiploma kunt instromen. Studenten met een universitair bachelordiploma kiezen in het algemeen voor een universitaire lerarenopleiding.

In het studiejaar 2015-2016 gaat de vakgroep Nederlands op bescheiden schaal experimenteren met mogelijkheden tot flexibilisering van de deeltijd, om zo meer aan de behoeften van de deeltijdstudent tegemoet te komen.

Internationale dimensie

De opleiding besteedt in diverse cursussen aandacht aan internationale (jeugd)literatuur en aan diversiteit en anders- of meertaligheid. Jaarlijks is er een vijfdaagse buitenlandexcursie naar een Europese stad (bijv. Londen, Berlijn of Istanbul), waar bij de studenten zich oriënteren op het onderwijs aldaar en de positie en de aanpak van moedertaalonderwijs. De studenten organiseren dit zelf, zodat zij excursies als didactische werkvorm leren hanteren. Aandacht voor verdere internationaliseringsactiviteiten staat op de agenda. De opleiding wil de lijn internationalisering verder versterken in samenwerking met de vreemde talen in het cluster. De opleiding heeft samen met de lerarenopleiding Engels een convenant met een hogeschool in Suriname afgesloten om een minor, incl. een stage en een praktijkonderzoek, voor deze studenten mogelijk te maken aldaar. Obstakels voor studeren in het buitenland zijn weggenomen, doordat de minor aaneengesloten in semester 7 is geplaatst.

Onderzoekscapient

Naast deze generieke onderzoekslijn is er binnen de opleidingen ruimte voor een vakspecifieke onderzoekslijn, waarin studenten door de jaren heen kleine onderzoekopdrachten uitvoeren. De lerarenopleiding Nederlands geeft aan, dat zij al enkele jaren ruimte biedt in het programma voor een onderzoekslijn. Er is onder meer aandacht voor het volgende:

- In jaar 1 en 2 ligt het accent op deelvaardigheden (selecteren, bestuderen en beoordelen van literatuur, analyseren van bestaand materiaal). Zo is er bij taalkunde een klein onderzoek en moeten studenten bij letterkunde heel bewust met bronnen werken.
- In jaar 3 voeren studenten in een groepje voor het eerst zelf een heel praktijkonderzoek uit.
- In jaar 4 studeren ze individueel af op een zelf opgezet en uitgevoerd vakdidactisch onderzoek.

De opleiding zet daarnaast in op het stimuleren van een onderzoekende en kritische houding bij studenten. Ze moeten bijvoorbeeld schrijfproducten van leerlingen analyseren en de fouten prioriteren. Verder leren studenten kritisch naar lesmateriaal te kijken en naar aangereikte methodes, ook met het oog op de doelgroep waar ze deze moeten inzetten. Studenten presenteren vervolgens de geanalyseerde methodes in groepjes, zodat er in een klas vijf à zes methodes worden besproken.

Studenten geven aan, dat deze opdrachten ervoor zorgen dat ze voldoende getraind zijn in het doen van onderzoek en hiermee geëquipeerd zijn om hun afstudeeronderzoek uit te voeren.

Afstudeerrichtingen

Zoals in het generieke rapport is aangegeven, maken studenten maken vanaf studiejaar 2015-2016 vanaf het vierde studiejaar een keuze voor de afstudeerrichting algemeen vormend onderzoek (avo) of beroepsonderwijs (bo). Tijdens de audit heeft het panel gevraagd naar de stand van zaken met betrekking tot het voorbereiden van de studenten op het geven van Nederlands in het beroepsgerichte onderwijs (bo).

Voor het vak Nederlands geldt dat, na een periode waarin het vak bij voorkeur alleen geïntegreerd werd aangeboden als onderdeel van andere vakken, het nu weer aan aanzien wint als zelfstandig vak, ook in het vmbo en mbo. Het is onlangs ook als eindexamenvak heringevoerd in het mbo. Er is hernieuwde aandacht voor zaken als taalconventies en spellingsbewustzijn, denken en werken vanuit taaldoelen toewerkend naar vastgestelde eindniveaus etc. In de vakken Grammatica en Spelling op School en Nederlands in het beroepsonderwijs bereidt de opleiding studenten hierop voor. In het laatstgenoemde vak krijgt de student zicht op de rol van het vak Nederlands in het middelbaar beroepsonderwijs: de eindtermen, de methodes, de beroepsgerichte aanpak van het vak Nederlands. Studenten geven aan dat docenten hen wijzen op wat wel of niet geschikt is voor verschillende doelgroepen.

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum. Ze ervaren het programma als zinvol en compleet en ze voelen zich vakinhoudelijk goed toegerust. Ook zijn ze tevreden over de voorbereiding op en de ondersteuning bij het werken in de grote stad op scholen met veel probleemleerlingen. Het programma is studeerbaar, mits je alles goed voorbereidt en bijhoudt. De deeltijdstudenten melden nog wel, dat zij soms moeilijkheden ondervinden met Osiris (inschrijving en puntenregistratie) en dat sommige docenten op een wat minder schoolse manier met hen kunnen communiceren.

Personeel

Het docentteam bestaat uit veertien bevlogen docenten (zeventien als de parttime aanstellingen worden meegerekend) en vormt een interessante mix van een oude garde, aangevuld met een nieuwe lichter docenten. Het team is ruim gekwalificeerd om de verschillende studieonderdelen te kunnen verzorgen. De docenten van de vakgroep Nederlands zijn generalisten. Zoals eerder is aangegeven, is elk van hen in drie tot vier van de leerlijnen actief als ontwikkelaar en/of docent en verzorgt elke docent vakdidactische onderdelen. Tegelijkertijd is er ook ruimte voor specialisten/specialismen.

Het merendeel van de docenten is mastergeschoold. Eén docent is bezig met een promotieonderzoek naar genredidactiek. De cv's laten zien dat alle docenten relevante praktijkervaring hebben in het onderwijs – basisonderwijs, havo, vwo, vmbo zoals basis als kader, NT2, ISK³⁴ – en/of het vakgebied. Door twee docenten stage te laten lopen in het mbo, zorgt de opleiding ervoor dat zij ook kennis en ervaring in huis krijgt van het beroepsgerichte onderwijs. Voor één opleider staat in februari 2016 de VELON registratie op de agenda.

Docenten houden actuele ontwikkelingen bij via contacten met het werkveld en vakgenoten, bijvoorbeeld in hun rol als stagebegeleider. Andere voorbeelden zijn de deelname aan het landelijk vakgroepoverleg en in het bijzonder de landelijke overleggroep van vakdidactici (in oprichting). Drie docenten nemen deel aan het landelijk Platform Taalgericht Lesgeven. Verder hebben docenten nevenfuncties als bestuurslid Stichting Passionate Bulkboek, lid van klankbordgroep Doorbraakproject onderwijs en ict, bestuurslid Ned-Moove (Moodle³⁵).

Het panel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Zo zijn er in het cluster Talen drie werkgroepen opgericht, te weten Internationalisering, Afstuderen en Vakdidactiek, waar men kijkt hoe andere vakgroepen zaken aanpakken en waar men van elkaar zou kunnen leren. "De schotten zijn verdwenen", aldus een van de docenten. Het auditpanel juicht deze ontwikkeling toe. Er is een adequaat besef bij docenten van wat aan het onderwijsprogramma en de toetsing nog verbeterd kan worden. De opleiding heeft veel plannen. Prioritering in deze plannen is raadzaam volgens het panel.

De geconsulteerde studenten zijn tevreden over de docenten. Ze geven in het auditgesprek aan, dat zij het waarderen dat de meeste docenten ook iets "buiten de HR" doen. Vanuit hun andere beroepsmatige praktijk kunnen ze het vak Nederlands in een breder perspectief plaatsen. Ze roemen de lessen waarin de docenten goede voorbeelden geven en interessante onderwerpen behandelen. Daarnaast zijn zij zeer te spreken over de betrokkenheid van docenten en hun enthousiasme tijdens de lessen. Studenten voelen zich geen nummer; e-mails worden snel beantwoord; docenten nemen de tijd om een gesprek met studenten te voeren en komen later op zaken waar ze het eerder over hebben gehad met studenten. Het auditpanel vindt het mooi dat de opleiding "kleinschaligheid" op een grote hogeschool weet te creëren.

³⁴ Internationale schakelklas: hierin worden jongeren opgevangen die afkomstig zijn uit alle delen van de wereld. Zij moeten zich eerst de Nederlandse taal eigen maken en zich voorbereiden op een vervolgopleiding.

³⁵ Moodle is een elektronische leeromgeving.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De tweedegraads lerarenopleiding Nederlands heeft, naast de al in het generieke rapport beschreven voorzieningen, geen andere, vakspecifieke voorzieningen nodig. Zie derhalve voor de bevindingen over de voorzieningen het generieke rapport.

Vermeldenswaardig is overigens wel dat bezoekers duidelijk kunnen zien waar de lerarenopleidingen van het cluster Talen in het IvL-gebouw gevestigd zijn: er zijn uitspraken van de verschillende talen en beelden van auteurs zichtbaar op de vele ramen en muren. Verder werken de collega's van het Cluster Talen na de verbouwing op een grote docentenkamer, om kennisdeling te stimuleren en letterlijk muren tussen opleidingen weg te halen. Ook de docenten onderwijskunde die verbonden zijn aan het cluster Talen werken hier. Inhoudelijke afstemming wordt zo gemakkelijker.

Weging en Oordeel

Het panel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van de Hogeschool Rotterdam een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een bevoegen en ruim gekwalificeerd team dat blijvende aandacht heeft voor de eigen professionalisering. Het panel is positief over de samenwerking die tot stand is gebracht tussen de verschillende vakgroepen in het cluster Talen, o.a. door te participeren in gezamenlijke werkgroepen. In het generieke rapport is gesproken over de mooie menukaart aan professionaliserings-mogelijkheden die het IvL haar docenten biedt. Ook de docenten Nederlands maken hier gebruik van. Een mooi voorbeeld is de docentstages in het mbo en de collegiale consultatie.

Het programma van de tweedegraadslerarenopleiding Nederlands van de Hogeschool Rotterdam zit goed in elkaar. Het auditpanel vindt dat de opleiding een aantrekkelijk opgezet programma heeft met een duidelijk opbouw in moeilijkheidsgraad. De opleiding biedt haar studenten veel mogelijkheden om hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. Dit doet zij aan de hand van de drie ROM-lijnen en de daarmee verbonden vijf andere leerlijnen. In het zgn. LINT-model heeft de opleiding de verschillende dwarsverbanden tussen de leerlijnen in het programma schematisch inzichtelijk gemaakt. Het auditpanel vindt de aansluiting in het programma van vakdidactiek met vakinhoud en tussen theorie en het toepassen van deze theorie in de praktijk goed.

De studenten zijn te spreken over het onderwijsprogramma, dat als zinvol en compleet wordt ervaren en ze zijn positief over de vakinhoudelijke kwaliteit van de docenten. Ze hebben daarnaast veel waardering voor de persoonlijke aandacht die ze van hun docenten krijgen. Met name bij vakdidactiek passen de docenten het principe van 'teach as you preach' veel toe.

De profilering 'opleiden voor de grote stad' en gebruik van 'ict/digitale didactiek' zijn duidelijk terug te vinden in het curriculum. Er is voldoende aandacht voor de internationale oriëntatie via de gebruikte studieboeken, internationale literatuur en de verplichte excursie naar het buitenland. Hier kan de opleiding evenwel wat slagen maken; iets waar zij ook mee bezig is i.s.m. de andere lerarenopleidingen in het cluster Talen.

In het generieke rapport is vermeld, dat de opleidingen voldoende aandacht besteden aan de kwaliteit van de instromende studenten door het afnemen van de startmeter en het voeren van een studiekeuzecheckgesprek. Er is veel aandacht voor het beheersen van de Nederlandse taal, o.a. via een aanbod van keuzecursussen voor taal op verschillende niveaus. Positief te waarderen is de bijdrage van de sectie Nederlands aan een IvL-breed taalbeleid. Het is mooi dat de lerarenopleiding Nederlands bepaalde studenten versnelde routes en maatwerk biedt. In het generieke rapport staat tevens dat studenten voldoende mogelijkheden krijgen zich te profileren via de keuzecursussen, de minor en het honoursprogramma voor excellente studenten en met ingang van 2015-2016 via de keuze voor één van de twee afstudeerrichtingen in het vierde studiejaar.

Sterk element is, zoals aangegeven in het generieke rapport, het echt samen opleiden van studenten in het Opleiden in de school (OidS)- traject binnen de vijf opleidingsscholen. Het is een belangrijke ontwikkeling, dat de opleiding nu ook expliciete eisen stelt aan de kwaliteit van de werkplek en begeleiding op de 'gewone' stageschool in de regio.

De aanwezige voorzieningen zijn ondersteunend voor de studie.

Het auditpanel komt op basis van de hierboven genoemde sterke elementen met daarnaast de ontwikkelingen die nu in gang zijn gezet om de twee kolommen aan elkaar te koppelen en het versterken van de internationale oriëntatie, tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

De opleiding conformeert zich aan de landelijk en hogeschoolbreed geldende richtlijnen op het terrein van toetsen en beoordelen. Voor de lerarenopleiding Nederlands geldt de IvL-brede onderwijs- en examenregeling (OER). Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van toetsing (systeem van toetsen en beoordelen; kwaliteitsborging van de toetsing met aandacht voor aspecten als validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid; functioneren examencommissie; inrichting van het afstuderen) het generieke rapport.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding het 'toetsgebouw' op een doordachte wijze heeft uitgewerkt; alle essentiële aspecten komen aan bod. Bij de uitwerking ervan besteedt de opleiding aandacht aan haar visie op toetsen, maakt zij een onderscheid tussen schriftelijke kennistoetsen en vaardigheidstoetsen, toetst zij door middel van verslagen, opdrachten en presentaties en maken studenten beroepsgerichte praktijkopdrachten en nemen deze op in hun assessmentdossier. De opleiding kiest per studieonderdeel een toetsvorm op basis van de leerlijnen die bij een studieonderdeel horen. De lerarenopleiding Nederlands heeft in de competentiedekkingsmatrix per fase opgenomen waar in het curriculum welke competenties worden verworven, welke onderdelen uit de kennisbases aan de orde komen en hoe zij die toetst. De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie.

In het generieke rapport is vermeld, dat het IvL de docenten elke dinsdagmiddag 'vrij' roostert om hun eigen invulling te geven aan professionalisering. De vakgroep Nederlands heeft ervoor gekozen om op die middag samen toetsen te maken. Het panel heeft vastgesteld dat de docenten niet alleen samenwerken bij het vormgeven van de toetsen en de beoordelingsinstrumenten, maar ook bij de vakken. Docenten geven nooit een vak alleen. Eén docent is modulehouder, maar hij of zij overlegt altijd met een tweede docent, die ook altijd een les kan overnemen.

In de auditgesprekken gaven docenten aan dat zij binnen de vaksectie zelf keuzes kunnen maken m.b.t. contacttijd vs. nakijktijd. Bij schrijfvakken waar veel feedback en/of correctie nodig is, kunnen ze bijvoorbeeld schuiven met de contacttijd. Het auditpanel vindt dat docenten zo op een flexibele manier hun taakbelasting kunnen spreiden.

M.b.t. de toetsevaluatie geldt, dat de toetscommissie ieder blok één of twee vakken evalueert. De evaluaties vinden clusterbreed plaats in een bepaald thema, zoals vakdidactiek of grammatica. Hierdoor ontstaat uitwisseling van ideeën rondom toetsing. De vakgroep bespreekt de evaluaties in het vakgroepoverleg en neemt hierbij overigens ook andere vormen van evaluaties mee, zoals resultaten uit de gesprekken met het studentpanel en de feedback die docenten van studenten krijgen in de lessen, via de e-mail of verwerkt in de dossiers.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

De opleiding neemt deel aan de landelijke kennistoets op het terrein van Nederlands. Zij bereidt haar studenten niet voor op de toets door hen bijvoorbeeld uitgebreid voorbeeldtoetsen te laten maken, maar wijst hen wel op het feit dat de toets er is. Van de 73 deelnemers is 51% geslaagd. Hiermee scoort de opleiding 'bovengemiddeld'.

Formatieve toetsing en assessment

De opleiding kiest er voor om studenten verschillende toetsvormen te presenteren, omdat een mix van toetsinstrumenten en meetmomenten de meeste garantie biedt om de ontwikkeling van de student tot een volwaardig beroepsbeoefenaar goed te kunnen volgen. Formatieve toetsing vindt plaats tijdens de lessen en de stage. De opleiding stimuleert haar studenten om altijd feedback te vragen over hun functioneren op de stageschool en dit te verwerken in het reflectieverslag. Evaluatieve tripartiete gesprekken tussen student, docent en vakcoach (= coach op de werkplek) beschouwt de opleiding eveneens als belangrijk momenten van formatieve toetsing. Daarnaast is het geven en ontvangen van peerfeedback een vast onderdeel bij taalbeheersingsvakken, bij presentaties en bij het afstuderen leraar. Ook geeft de docent tussentijdse mondelinge en schriftelijke feedback op onderdelen van het vak.

De opleiding toetst tevens op basis van een summatief assessment (zie ook generieke rapport – standaard 3 'afstuderen'). Voor alle eindkwalificaties geldt, dat de student aan het eind van zijn opleiding het niveau 'startbekwaam' moet hebben bereikt. Het einde van de afstudeerfase (startbekwaam) toetst de opleiding op basis van het assessmentdossier.

Het cluster Talen kiest voor één manier van beoordelen van 'afstuderen leraar'. De vakgroep Nederlands is leidend geweest bij de ontwikkeling van de gehanteerde rubric.

Oordeel panel over toetsen Nederlands

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen op het terrein van Nederlands bestudeerd en acht deze in orde. De bekeken toetsen die kennis van de historische letterkunde toetsen, waren 'klassiek'-schools (i.e. sterk gericht op het geven van definities en het noemen van kenmerken en eigenschappen); de taalkundetoetsen oogden wat moderner en eigentijdser en waren vaak gekoppeld aan voor het onderwijs bruikbare toepassingen. Vermeldenswaardig vindt het panel het gebruik van blogs als toetsvorm. Via deze toetsvorm leren studenten 'en passant' te onderzoeken, publieksgericht (gepast onderhoudend) te schrijven en te interacteren, te rapporteren en informatie te doseren (scheiding van hoofd- en bijzaken). Bovendien stimuleert het schrijven van een blog de creativiteit.

Enkele waarnemingen van het panel:

- *Variatie*: Er is voldoende variatie in toetsing (schriftelijk, mondeling, kennistoetsen met meerkeuzevragen, open vragen, essayvragen, digitale toetsvormen (bloggen), presentaties, onderzoeksvragen, werkstukken).
- *Voldoende en toenemende complexiteit*: De getoonde (formatieve en summatieve) kennis- en vaardigheidstoetsen lijken in voldoende mate van de voor de doelgroep juiste moeilijkheidsgraad, sluiten ruim voldoende tot goed aan op de te bestuderen stof dan wel op de geoefende vaardigheden. Enkele toetsvormen laten de student veel vrijheid in het demonstreren van verworven kennis en inzicht (vb. bloggen over bestudeerde taalverschijnselen). Toenemende complexiteit is bijvoorbeeld goed waarneembaar in de opdrachten en toetsen die gerelateerd zijn aan de onderzoeksvaardigheden.
- Er is bijna steeds individuele beoordeling, al vindt soms (bij enkele samenwerkingsprojecten) ook groepsbeoordeling plaats.
- *Informatievoorziening*: In de 'leerstof/toetsmappen' is steeds helder beschreven (d.m.v. literatuurverwijzingen) welke stof bestudeerd moet worden (en ook wat de relevantie is van de te bestuderen stof!), hoe die stof bestudeerd moet worden en in welk tempo. Ook worden beoordelingscriteria vermeld en wordt de positie in het gehele curriculum steeds kort en krachtig benoemd. Het (bij enkele toetsen) werken met rubrics is een positieve zaak.
- *Correctie*: De antwoordbladen zijn goed uitgewerkt en laten weinig twijfels bestaan over wat goed gerekend moet worden. De correctie is voldoende zorgvuldig en transparant uitgevoerd; er is sprake van voldoende 'feedback'.

Ruimte voor verbetering is er ook. Het auditpanel heeft geconstateerd dat beoordelingscriteria soms scherper geformuleerd kunnen worden (en zo beoordelaarsverschillen verkleind kunnen worden). Ook mag de weging van de afzonderlijke toetscriteria, de scoretoekenning, de scoreverdeling en de omzetting van score naar beoordelingscijfer bij enkele toetsen duidelijker. Ten tijde van de audit was de vakgroep Nederlands doende alle toetsen te (her)ontwikkelen op basis van een toetsmatrijs. De werksessies starten gezamenlijk; vervolgens (her)ontwikkelen tweetallen toetsen op basis van een toetsmatrijs. Aan het eind van de middag wordt de opbrengst geëvalueerd. Het auditpanel juicht deze aanpak toe en adviseert de opleiding om er vervolg aan te geven.

Afstuderen

In het generieke rapport is beschreven hoe het afstudeertraject is vormgegeven bij de tweedegraads lerarenopleidingen. Voor de deeltijdopleiding Nederlands versneld geldt dat studenten hetzelfde afstudeeronderzoek hebben. Ook de wijze van beoordelen is hetzelfde. Het assessment startbekwaam in de versnelde deeltijd is gericht op de competenties 3 en 7 in plaats van op alle competenties. Op basis van eerder verworven competenties wordt de student bekwaam geacht voor de overige SBL-competenties.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via matrices wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie. De opleiding heeft op het terrein van toetsing de laatste jaren flinke 'slagen' gemaakt en daarbij toetsen en beoordelen meer in lijn met elkaar gebracht. Binnen het cluster Talen is de vakgroep Nederlands leidend (geweest) in de ontwikkeling van een aantal zaken (zoals de rubrics bij het afstuderen).

In het generieke rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie. De examencommissie zit op een juiste wijze in haar rol en heeft een duidelijke eigen onderzoekskalender. Het auditpanel acht het belangrijk, zo staat in het generieke rapport, dat de punten die daarop staan de komende tijd aandacht krijgen. De toetscommissies van elk cluster en de toetscommissie buitenschools curriculum vervullen een belangrijke rol in het borgen van de kwaliteit van de toetsen. Het is belangrijk dat alle examinatoren nu in elk geval de cursus Basiskwalificatie Examinator (BKE) gaan volgen. Het auditpanel acht de externe validering van de afstudeerproducten door het Kenniscentrum Talentontwikkeling en vertegenwoordigers vanuit het werkveld op basis van een steekproef, een goed initiatief.

De kwaliteit van de bestudeerde toetsen, beoordeelt het auditpanel als goed. De bekeken toetsen zagen er zorgvuldig samengesteld en goed verzorgd uit. De aanwijzingen voor het maken van de toets voor de student waren duidelijk. Er is voldoende variatie in de toetsvormen; er is sprake van een voldoende en toenemende complexiteit en de beoordeling geschiedt over het algemeen volgens heldere criteria.

Met inachtneming van enkele aandachtspunten – het scherper formuleren van sommige beoordelingscriteria, de scoretoekenning en de berekening van het cijfer – komt het auditpanel op grond van bovenstaande bevindingen tot het oordeel 'goed' voor standaard 3.

4.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de lerarenopleiding Nederlands. De studenten Nederlands van de Hogeschool Rotterdam hebben snel een baan, nadat ze zijn afgestudeerd. Het merendeel sluit al voor het afronden van de studie een tijdelijk arbeidscontract af, doorgaans voortvloeiend uit hun stage.

Eigen oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

Het auditpanel heeft van 5³⁶ studenten van de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands die afstudeerden in 2013-2014 of 2014-2015 voorafgaand aan de audit de eindwerken bestudeerd die behoren bij het afstuderen. Dit betrof van elk van de studenten het portfolio Startbekwaam en het onderzoeksverslag afstuderen Leraar met een beroepsproduct. Daarnaast heeft het panel tijdens de audit nog drie verslagen incl. beroepsproduct ingezien. Het auditpanel is van oordeel, dat de studenten Nederlands in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraadsleraar Nederlands mag worden verwacht.

Assessmentdossiers (portfolio's)

De assessmentdossiers met bewijsmaterialen voor de verschillende competenties op basis waarvan de studenten hun assessment Startbekwaam hebben afgelegd, zagen er gestructureerd uit en bevatten een variëteit aan bewijsstukken. Studenten zijn helder over hun competentieontwikkeling en geven aan, dat ze veel geleerd hebben. De reflectie over de verworven competenties was over het algemeen prettig strak geformuleerd. Uit de assessmentdossiers kan geconcludeerd worden dat de studenten in staat zijn op hbo-bachelorniveau te functioneren.

Onderzoeksverslagen met beroepsproduct

In de verslagen van 'afstuderen Leraar' hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling een onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht. Op basis daarvan hebben zij een beroepsproduct of advies ontwikkeld, dat zij weer hebben uitgetest in de praktijk. Een paar opmerkingen van het panel:

- Relevante onderwerpskeuze over een zinvol vraagstuk; ambitieuze probleemstelling; gestructureerde onderzoeksaanpak waarbij de student vertrekt vanuit de (eigen) praktijk en via literatuurstudie, een enquête en een experiment met twee meetinstrumenten tot heldere conclusies komt; nuttige, op de betreffende school gerichte aanbevelingen.
- Interessant onderwerp; ambitieuze en enthousiaste aanpak.
- Bijzonder interessant taalkundig interactioneel onderwerp; uitmuntende inleiding; verzameling van interessante en ook betekenisvolle gesprekopdrachten waarbij de student wel zoekende is naar de samenhang.
- Grondige, systematische aanpak; gedegen analyse; goed inspelend op de gaande ontwikkelingen in de vakdidactiek en de stand van zaken in de leerplanontwikkeling; bevredigend resultaat.

³⁶ NB. Het ging om 4 eindwerken; één eindwerk betrof een duoproduct.

Het laatstgenoemde verslag zou volgens de domeindeskundige zelfs gebruikt kunnen worden t.b.v. bijvoorbeeld een artikel voor de Vereniging Levende Talen. De studenten – het betrof een duoscriptie – hebben een vakoverstijgend probleem aangepakt en de onderzoeksresultaten zijn breder bruikbaar dan alleen in de eigen school.

Het auditpanel was verder onder de indruk van de drie verslagen die ter inzage lagen tijdens de auditdag. De verslagen waren ook beoordeeld met een hoog cijfer en dit was meer dan terecht volgens het panel. Het betrof “pareltjes” waarvan het student-lid zelfs zei: “Ik wou dat ik als student zo’n afstudeeronderzoek zou mogen maken”.

Het auditpanel zag in de verslagen wel niveauverschillen tussen studenten. Aandachtspunten in de werkstukken van de minder sterke studenten waren o.a. het kiezen van een passend(er) onderzoeksmethode, (de validiteit van) de gebruikte meetinstrumenten en de verwerking van de resultaten tot conclusies.

De beoordeling door de assessoren is naar mening van het auditpanel voldoende kritisch geweest. Het panel had bij een enkel werkstuk een halve punt meer of minder gegeven, maar was het over het algemeen eens met de oordelen die gegeven waren door de opleiding.

Weging en Oordeel

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn over het algemeen tevreden over de wijze waarop de afgestudeerden (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk. Zij voelen zich goed toegerust. Studenten vinden na het afronden van hun studie snel een baan.

Het auditpanel heeft geen twijfel over het niveau van de eindwerken. Het panel is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken ruimschoots hebben aangetoond dat zij op het vereiste hbo-bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar Nederlands. Het panel ziet ruimte voor verbetering op een aantal punten – met name bij de minder hoog beoordeelde verslagen – maar is over het algemeen erg positief over de eindwerken, zowel vanuit vakinhoudelijk en vakdidactisch oogpunt als onderzoeksmatig perspectief. Het panel heeft onder meer interessante en relevante onderwerpen gezien en gestructureerde onderzoeksaanpakken. Studenten waren daarnaast in staat om goed te reflecteren op hun eigen competentieontwikkeling. Met inachtneming van de hierboven genoemde aandachtspunten in het onderzoek door de studenten, komt het auditpanel derhalve tot het oordeel ‘goed’ voor deze standaard.

8. ALGEMEEN EINDOORDEEL NEDERLANDS

De ruim gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van de HR zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de verschillende leerlijnen rondom vakmanschap en meesterschap en de focus op het opleiden van (wereld)leraren voor de grote (wereld)stad en ict/digitale didactiek zijn hierbij belangrijke elementen.

Het auditpanel beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands met een 'goed'.

Het auditpanel beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen en standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands met een 'goed'.

Het auditpanel beoordeelt standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau eveneens met een goed.

Omdat het auditpanel het gerealiseerde niveau met een 'goed' beoordeelde, komt het op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'goed' voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van de Hogeschool Rotterdam.

9. AANBEVELINGEN NEDERLANDS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke rapport zijn reeds aanbevelingen gedaan. Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands twee aanbevelingen eruit lichten.

1. Scherp (waar mogelijk) de toetsmatrijzen aan. Ze moeten de leidraad vormen voor nieuwe, geactualiseerde toetsen (zie standaard 3).
2. Zorg voor voldoende tussentijdse aansturing/coaching bij (soms moeizaam verlopende) afstudeerprojecten. Zoals aangegeven was er bij de minder sterke studenten ruimte voor verbetering in o.a. het kiezen van een passend(er) onderzoeksmethode, (de validiteit van) de gebruikte meetinstrumenten en de verwerking van de resultaten tot conclusies. Overigens wordt er gekalibreerd o.l.v. het kenniscentrum om deze begeleiding te verbeteren. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling.

10. SCORETABEL NEDERLANDS

Scoretabel paneloordelen Hogeschool Rotterdam hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Nederlands voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	G
Algemeen eindoordeel	G

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
FRANS**

voltijd/deeltijd/OidS

Hogeschool Rotterdam

CROHO nr. 35196

11. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN FRANS

11.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het is de missie van de opleiding dat afgestudeerde leraren Frans:

1. een uitgebreide en diepgaande inhoudelijke en didactische basis van het vak bezitten;
2. zich niet alleen richten op Frankrijk maar op het gehele gebied van de francophonie;
3. een rolmodel zijn voor hun leerlingen;
4. een kritische houding hebben t.a.v. de beroepspraktijk, de lespraktijk en de gehanteerde lesmethodes;
5. hun leerlingen enthousiasmeren voor het vak Frans;
6. over de vaardigheden beschikken om diverse vormen van activerende didactiek in hun lessen toe te passen.

Zoals in het generieke rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Frans voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Frans vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De kennisbasis Frans is opgebouwd uit zeven domeinen, die zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

	Domein	Categorieën/kernconcepten
1.	Taalvaardigheden	<ul style="list-style-type: none">▪ De vier taalvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken (incl. gesprekken voeren)▪ Frans in de klas (als instructietaal)
2.	Taalkundige kennis	<ul style="list-style-type: none">▪ Algemene taalkunde (incl. semantiek en pragmatiek)▪ Grammatica (incl. interferentie problematiek)▪ Lexicale kennis (incl. spelling)▪ Fonetiek, uitspraak en fonologie
3.	Sociaal-culturele kennis	<ul style="list-style-type: none">▪ Kennis van land en samenleving▪ Kennis van geschiedenis en geografie▪ Kennis van literatuur en cultuur▪ Intercultureel bewustzijn
4.	Frans als schoolvak	<ul style="list-style-type: none">▪ Kerndoelen en examens▪ Niveau▪ Vak, school en maatschappij▪ Doeltaal als voertaal▪ Leergangen▪ Technieken en hulpmiddelen▪ Leermateriaal

	Domein	Categorieën/kernconcepten
5.	Het leren van een taal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het leren van een taal ▪ Taalvaardigheid ▪ Uitspraak ▪ Grammatica ▪ Woordenschat ▪ Sociaal-culturele kennis en intercultureel bewustzijn ▪ Toetsing en voortgang
6.	Taalachtergrond van de leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ervaring met het leren van een taal ▪ Speciale behoeften ▪ Interferentie ▪ Motivatie
7.	MVT ³⁷ -vakdidactiek specifiek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Methodologie MVT ▪ BVE-specifiek ▪ Ontwikkeling MVT-onderwijs ▪ Contacten ▪ ICT ▪ Projecten ▪ Internationalisering

Voor leraren Frans geldt een realistisch minimumniveau voor de productieve vaardigheden dat ligt tussen B2 en C1 van het Europees Referentiekader (ERK)³⁸; men spreekt wel van B2+. De invulling van de 'plus', het surplus bovenop de kennisbasis, valt onder de verantwoordelijkheid van elke opleiding en wordt landelijk in het Landelijk intercollegiaal overleg van lerarenopleiders Frans (LVO) op elkaar afgestemd. De opleidingen Frans in Nederland hebben de taalprofielen van het niveau B2 als uitgangspunt genomen. Deze zijn voor het onderdeel

'leesvaardigheid' verrijkt met relevante elementen van het C1-niveau, zoals het begrijpen van vakliteratuur over het onderwijs en artikelen over algemene belangen in opiniebladen. Door de VLoF en het LVO Frans is het voorstel gedaan om een extra niveau te creëren, namelijk B2+ *professionnel*. Op termijn ziet het *Centre International d'Etudes Pédagogiques* (CIEP) mogelijkheden om hier (met Europese partners) een Europese dimensie aan te geven.

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke rapport.

Actualisatie eindkwalificaties

De lerarenopleiding Frans heeft een eigen werkveldcommissie met een tiental enthousiaste leden. Deze is inmiddels twee keer bijeen gekomen om samen met de opleiding de ontwikkelingen in het werkveld en de vakspecifieke eindkwalificaties van Frans te bespreken.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Frans geen aanleiding af te wijken van dit algemene oordeel 'goed'.

³⁷ Moderne Vreemde Talen

³⁸ Common European Framework of Reference (CEFR)

11.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma; doorwerking profilering; stage, leren & werken; (praktijkgericht) onderzoek; afstudeerrichtingen; studeerbaarheid en studievoortgang; instroom; personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Frans³⁹

Het auditpanel vindt dat de opleiding een mooi opgezet programma heeft. Het programma is gebaseerd op het Rotterdamse Onderwijsmodel (ROM) dat in het generieke rapport is beschreven. Het vakspecifieke deel van het curriculum is opgebouwd uit vijf leerlijnen, die we in onderstaande tabel kort zullen toelichten.

Tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum

Vakspecifieke leerlijnen	Toelichting
Taalverwerving	Dit betreft de eigen taalbeheersing van de student in lezen, schrijven, spreken en luisteren. Het te bereiken niveau is per studiejaar vastgelegd in de terminologie van het ERK (zie standaard 1). In deze lijn wordt ook aandacht besteed aan taalgebruik gericht op thema's die in schoolboeken worden behandeld. De opleiding werkt in jaar 1 en 2 met een taalportfolio naar eigen ontwerp. Daarin verzamelen studenten uitgewerkte opdrachten, reflecteren zij op hun vorderingen in de vier vaardigheden, en geven zij aan waaraan zij in de volgende periode gaan werken.
Taalbeschouwing	Deze lijn bevat fonetiek en grammatica. Dit is ook ondersteunend aan de lijn taalverwerving. Door de regels van grammatica en uitspraak op de juiste manier toe te passen en hiermee te oefenen in de les, verbetert de student zijn eigen taalvaardigheid. Op deze manier is er voortdurend een wisselwerking tussen taalbeschouwing en taalverwerving.
Taal en cultuur	Aan bod komt kennis van land en samenleving en van de literatuur van Frankrijk, met daarnaast enige aandacht voor de Franssprekende wereld (Francofonie). De literatuur betreft literatuurgeschiedenis en jeugdliteratuur. Studenten hebben een leeslijst van zes boeken en schrijven bij drie daarvan een verslag. Het gaat hierbij dus om leesvaardigheid en schrijfvaardigheid, waarmee weer een verband wordt gelegd met de lijn taalverwerving. Ook kennis de literatuurcursussen een didactische component doordat met studenten wordt besproken hoe zij een aspect van literatuur in de stageschool kunnen behandelen.

³⁹ Er zijn geen inhoudelijke verschillen tussen het voltijd- en deeltijdprogramma. Wel worden beide doelgroepen vanzelfsprekend anders benaderd in de lessen.

Vakspecifieke leerlijnen	Toelichting
Taal en praktijk (internationalisering)	<p>In deze lijn komen onderdelen van de andere leerlijnen en de praktijk samen. De lijn bevat excursies en projecten, te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In jaar 1 gaan studenten naar Parijs (<i>projet culture</i>), waarbij zij de opdracht krijgen een oud en een modern onderwerp (van voor en van na 1900) te onderzoeken en een didactische toepassing te maken. Hiervoor doen zij een literatuurstudie en interviewen zij mensen op straat. 2. Tweedejaars gaan naar de lerarenopleiding in Brussel. Vooraf bestuderen de studenten het systeem van lerarenopleidingen in België via literatuur en internetbronnen. Ter plekke voeren zij een zelf ontwikkelde enquête uit. Zij interpreteren de resultaten en toetsen de bevindingen aan de resultaten van de literatuurstudie. Verder maakt de student een geschikte didactische toepassing met strips na een bezoek aan het Stripmuseum in Brussel. 3. De derdejaars gaan naar Lille. Dit project heeft een vergelijkbare opzet, maar dan gericht op het Franse systeem van lerarenopleidingen. 4. In het DOVO⁴⁰-project onderzoeken studenten in de stageschool in welke mate de doeltaal als voertaal wordt gebruikt: door twee lessen te observeren, docenten te interviewen en leerlingen te enquêteren. Op basis hiervan schrijven zij een verslag volgens de APA-normen. 5. Veel scholen werken met een Taaldorp om in een authentieke setting spreekvaardigheden te toetsen. In het project Taaldorp onderzoeken studenten wat een Taaldorp inhoudt en hoe je zoiets organiseert. Doordat zij als beoordelaar in een Taaldorp participeren, leren zij hoe je leerlingen beoordeelt en met leerlingen omgaat in een toetsituatie. Daarover schrijven zij een evaluatie.
Vakdidactiek	<p>Het doel van deze lijn is o.a. dat studenten een kritische houding ontwikkelen t.o.v. de onderwijspraktijk en schoolmethodes. Centraal staat de opbouw van een les, met daarin de juiste dosering van taalvaardigheden, waarbij grammatica dient als ondersteuning. Ook leren studenten te werken met het ERK en het taalportfolio in hun eigen lessen. In jaar 1 maken studenten een lesplan voor een lesonderdeel, in latere jaren een lesplan voor een volledige les en een lessencyclus. Andere onderwerpen in deze lijn zijn de specifieke didactiek voor mbo en het maken van toetsen voor alle vaardigheden, waarbij o.a. de taxonomie van Bloom aan de orde komt.</p>

Het auditpanel is van oordeel dat de studenten via het onderwijs in de bovengenoemde leerlijnen hun kennis en vaardigheden voor een leraar Frans voldoende kunnen ontwikkelen. De leerlijnen vertonen intern duidelijke samenhang en kennen elk een opbouw in moeilijkheidsgraad. Daarnaast is er samenhang tussen de leerlijnen (zie hiervoor de voorbeelden in de tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum).

In het generieke rapport is vermeld, dat de talenopleidingen de samenhang tussen vakinhoud en vakdidactiek hebben verbeterd. Het auditpanel heeft vastgesteld, dat in vakken en projecten van de leerlijnen taalverwerving, taalbeschouwing, taal & cultuur en taal & praktijk regelmatig de link wordt gelegd met de vakdidactiek. Voor de lessen vakdidactiek grammatica en vocabulaire geldt, dat de opleiding ze in het rooster koppelt aan de les grammatica om zo de samenhang tussen deze vakken/lessen te vergemakkelijken en krachtiger te maken. Eerst krijgen studenten de theorie om daarna gelijk de transfer naar de praktijk te maken: hoe leg je grammatica nu uit aan leerlingen op je stageschool? Een van de studenten geeft het voorbeeld, dat er ook bij fonetiek aandacht is voor het vakdidactische aspect op het tentamen. Studenten kregen de vraag: "Hoe leg je het uit, als een leerling de 'r' verkeerd uitspreekt?". In de lijn taal & cultuur moeten studenten bij een bepaalde module zelf een les maken waarin zij onderdelen van dat vak terug moeten laten komen. De les geven ze vervolgens of aan hun medestudenten of op hun stageschool. Een van de docenten geeft aan, dat zij begonnen is als vakdeskundige pur sang en inmiddels steeds meer lerarenopleider is geworden; een positieve ontwikkeling vindt het auditpanel.

⁴⁰ Doeltaal = voertaal

Ook de onderdelen vakmanschap (vakdidactiek) en meesterschap (algemeen beroepsvoorbereidende vakken) worden met elkaar in verband gebracht (zie ook het generieke rapport). Docenten leggen bij vakdidactiek veelal een hele praktische link naar de praktijk: hoe zou je dit nu in de praktijk doen? Hoe breng je het over aan je leerlingen? Hoe sluit je aan bij hun belevingswereld? De opleiding heeft de wens om de vakdidactische leerlijn meer in verbinding te brengen met de stage, bijvoorbeeld door studenten tijdens hun stage leerwerktaken mee te geven die ook betrekking hebben op vakdidactische aspecten van het vak Frans. Verder is er samenhang tussen de kolommen door personele overlap: een van de BV⁴¹-docenten treedt op als linking pin: zij is verbonden aan het vak Frans; zij schuift regelmatig aan bij het vakgroepoverleg, is vast aanspreekpunt voor met name de vakdidactici en is betrokken bij de doorontwikkeling van de leerlijn vakdidactiek.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

In het generieke rapport zijn reeds de drie didactische uitgangspunten beschreven die alle opleidingen hanteren: actief leren, samenwerkend leren en toenemend zelfstandig leren.

- Ook wordt er in het generieke rapport gerefereerd aan het principe van 'teach as you preach'. Studenten bevestigen dat docenten dit principe hanteren en daarmee voor studenten fungeren als voorbeeldfunctie. De opleiding wil docenten afleveren die hun leerlingen weten te enthousiasmeren voor het vak Frans; iets wat extra belangrijk is, omdat de belangstelling voor het vak Frans afneemt. Docenten passen daarom veel activerende werkvormen toe in hun les. Ook is er aandacht voor nieuwe manieren van lesgeven, bijvoorbeeld *Accelerated Integrated Method (AIM)*, waarin met behulp van gebaren Frans wordt geleerd. Docenten geven les, zo geven studenten in het auditgesprek aan, zoals de studenten dit bij vakdidactiek hebben geleerd.
- Doeltaal = voertaal. Het docententeam spreekt over het algemeen Frans met de studenten, niet alleen tijdens de lessen maar ook buiten de lessen om (in de gang). Studenten bevestigen dit in de auditgesprekken. De opleiding stimuleert de studenten daarnaast om tijdens hun eigen lessen, die ze op de stageschool geven, ook zoveel mogelijk Frans te spreken met hun leerlingen. Een van de studenten geeft in het auditgesprek aan, dat zij klein is begonnen met het geven van instructies ("pak je boeken"; "kijk hiernaar" etc.) en met klassenmanagement en het hanteren van DOVO langzaamaan uitbreidt.
- Naast de aandacht voor ict in de generieke lijn (zie wederom het generieke rapport) is er ook aandacht voor ict in het vakspecifieke programma. De vakgroep voert de discussie in hoeverre een vakspecifieke leerlijn ICT noodzakelijk is, wanneer er al een algemene leerlijn ICT is. Ze kiest ervoor om ICT te verweven in de reguliere vakken. Studenten leren om ict-toepassingen met interactieve oefeningen te gebruiken (zoals Kahoot). Ze leren verder om een website te maken. Het auditpanel is van oordeel dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor ict in haar eigen lesmethoden en in het leren van haar studenten.

Studenten noemen in het auditgesprek een aantal punten waar ruimte voor verbetering is. Aspecten als passend onderwijs en het begeleiden van rugzakleerlingen komen nu in jaar 3 aan bod, terwijl studenten hier al wel mee te maken krijgen in hun stages. Docenten noemen in dit kader ook het omgaan met ouders. Ook dit is een onderwerp dat aandacht krijgt in jaar 3, bijvoorbeeld door het doen van rollenspellen in de vorm van oudergesprekken, maar wat wellicht naar voren gehaald kan worden in het programma. Daarnaast gaf een van de studenten aan, dat er wellicht meer met beeldmateriaal gewerkt zou kunnen worden, bijvoorbeeld door een eigen les te filmen waarbij de student stapsgewijs een bepaald thema bij de kop pakt. Sterk is volgens het auditpanel de manier waarop de opleiding omgaat met feedback van de studenten. Zo is er bijvoorbeeld op aanraden van de studenten in jaar 1 een vocabulaire toets ingevoerd ("Dan weet je tenminste aan het begin van de opleiding al, dat je serieus aan de slag moet"). De tweedejaars studenten die bij de huidige eerstejaars optraden als begeleidende studenten, zagen gelijk dat er iets met hun commentaar was gedaan. Daarnaast geeft een studentenpanel terugkoppeling richting de klas.

⁴¹ Docent onderwijskunde uit de Beroepsvoorbereidende leerlijn (zie generieke rapport)

Internationale dimensie

Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de lerarenopleiding Frans een doorlopende leerlijn internationalisering heeft die studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Franse taal te bereiken. In de tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum hebben we reeds een aantal onderdelen genoemd, te weten a) de vijfdaagse excursie naar Parijs in jaar 1, b) een uitwisseling met een lerarenopleiding in Brussel in jaar 2 en c) een excursie naar Lille in jaar 3. Ook refereert de opleiding aan haar culturele samenwerking met de Alliance Française (zo zijn er in jaar 1 een zestal culturele activiteiten). Daarnaast is er de mogelijkheid om een minor in Toulouse te volgen. Dit laatste is overigens makkelijker geworden, omdat de minor nu aaneengesloten in semester 7 is geplaatst. Organisatorische obstakels (in relatie tot stage lopen) voor studeren in het buitenland zijn hiermee weggenomen. De opleiding wil de lijn internationalisering verder versterken. Ze werkt aan het opbouwen van contacten met Franstalige steden, zodat studenten hun minor niet alleen in Toulouse, maar ook elders kunnen volgen. De eerste contacten met Lille zijn gelegd.

Deeltijdstudenten gaan over het algemeen ook op excursie, zij het vaak korter dan de voltijdstudenten. Wanneer de deeltijdstudenten niet in staat zijn om mee te gaan, krijgen zij vervangende opdrachten. Voor de meeste deeltijdstudenten geldt overigens dat zij hetzij native speakers zijn, hetzij reeds in Frankrijk gewoond hebben. Zij hebben daarmee al de nodige ervaring meegekregen op het gebied van taal en cultuur.

Onderzoekscomponent

Naast deze generieke onderzoekslijn is er binnen de opleidingen ruimte voor een vakspecifieke onderzoekslijn, waarin studenten door de jaren heen kleine onderzoeksopdrachten uitvoeren (zie ook de tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum voor voorbeelden bij de projecten/excursies uit de lijn 'Taal en praktijk'). Er is een mooie opbouw in de onderzoekslijn, te weten:

- In jaar 1 en 2 ligt het accent op deelvaardigheden (selecteren, bestuderen en beoordelen van literatuur, analyseren van bestaand materiaal).
- In jaar 3 voeren studenten in een groepje voor het eerst zelf een heel praktijkonderzoek uit.
- In jaar 4 studeren ze individueel af op een zelf opgezet en uitgevoerd vakdidactisch onderzoek. Dit gebeurt in het kader van Afstuderen Leraar Frans (zie standaard 4).

De opleiding zet daarnaast in op het stimuleren van een onderzoekende en kritische houding bij studenten. Studenten geven aan, dat ze vanaf jaar 1 voorbereid worden op het doen van onderzoek. In elk jaar wordt aan de onderzoeksvaardigheden gewerkt.

Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de opleiding de begeleiding bij het doen van onderzoek tijdens de afstudeerfase goed heeft georganiseerd. De begeleiding is zowel groepsgericht als individueel. De groepsbijeenkomsten hebben twee functies.

1. Tijdens de groepsbijeenkomsten staan vragen centraal waarmee elke student te maken krijgt, zoals: Welke onderwerpen zijn geschikt voor het doen van onderzoek? Hoe vind je relevante en bruikbare geschikte literatuur? Hoe verwijst je op correcte wijze naar literatuur? Aan welke criteria moeten een goed geformuleerde onderzoeksvraag en deelvragen voldoen? Hoe ontwikkel je geschikte onderzoeksinstrumenten?
2. Daarnaast gaat het om uitwisselen van ervaringen onderling. Het is zinvol en motiverend om een kijkje bij elkaar in de keuken te nemen, zeker als studenten inhoudelijk verwante onderzoeken uitvoeren.

Op enkele cruciale momenten krijgt de student specifieke, individuele feedback: het bepalen van het onderwerp, het onderzoeksplan (literatuurverkenning, hoofd- en deelvragen, onderzoeksopzet) en de onderzoeksinstrumenten zijn belangrijke momenten waarop de begeleider tussentijdse, individuele feedback geeft.

Tevredenheid studenten

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum én over de docenten. Zoals eerder is aangegeven, is er een aantal onderwerpen dat studenten eerder in de opleiding aan de orde zouden willen laten komen en oppert een van de studenten de suggestie om meer gebruik te maken van videomateriaal. Studenten ervaren het programma over het algemeen als zinvol, samenhangend en compleet. Ze zijn tevreden over de (vakdidactische) deskundigheid van de docenten en ze vinden de diversiteit van het docententeam een positief punt. Ook vinden ze het fijn, dat er een aantal native speakers in de vakgroep zijn. Studenten voelen zich geen nummer. Er wordt gewerkt met kleine groepen waarbinnen iedereen elkaar kent. Ze prijzen de bereikbaarheid van docenten en de begeleiding die ze krijgen, al zou een van de deeltijdstudenten graag zien, dat haar stagebegeleider vaker langskwam op de stageschool. Het programma is studeerbaar en het eindniveau is haalbaar, aldus studenten, maar je moet wel initiatief tonen ("je krijgt niet alles kant-en-klaar"). De studielast was in het verleden niet altijd even goed verdeeld, maar hier heeft de opleiding aan gewerkt.

Afstudeerrichtingen

Zoals in het generieke rapport is aangegeven, maken studenten maken vanaf studiejaar 2015-2016 vanaf het vierde studiejaar een keuze voor de afstudeerrichting algemeen vormend onderzoek (avo) of beroepsonderwijs (bo). De opleiding verwacht dat het merendeel van de studenten zal kiezen voor de avo-afstudeerrichting: de meeste studenten komen terecht in de onderbouw van havo en vwo, waar het vak Frans nog een verplicht onderdeel van het curriculum vormt. Ondanks dat de positie van Frans op het (v)mbo onder druk staat⁴², biedt zij ook de afstudeerrichting vmbo en mbo aan. Een aantal studenten zal wel degelijk terecht komen op het mbo of op een theoretische leerweg van het vmbo.

De opleiding heeft nu, voor het generieke gedeelte, enkele onderwijskundige/pedagogische onderdelen aangewezen die in het kader van deze afstudeerrichtingen worden herontwikkeld. Overigens geldt dat de docenten in veel vakken al de differentiatie maken naar de verschillende niveaus. Zo moeten studenten bijvoorbeeld m.b.t. leesvaardigheid in de les onderscheid leren maken tussen brugklas vmbo-leerlingen en havoleerlingen. Ook is er aandacht voor gedifferentieerde klassen waar verschillende niveaus samen zitten, zoals vaak het geval is op het mbo. De opleiding heeft gastsprekers uitgenodigd van het vmbo en het mbo om dieper in te gaan op het lesgeven hier. Verder worden studenten vertrouwd gemaakt met de ERK-normering en met criteria van toetsing en beoordeling. De opleiding gaat het curriculum dat hoort bij de beide richtingen verder vormgeven, o.a. door nieuwe modules op te zetten.

Personeel

Het docententeam bestaat uit 6 docenten met een vaste grote aanstelling en twee docenten met een kleinere aanstelling en vormt een interessante mix van mensen met uitgebreide praktijkervaring en mensen met een hoge vakinhoudelijke deskundigheid. Het team is ruim gekwalificeerd om de verschillende studieonderdelen te kunnen verzorgen. De zes vast aangestelde docenten hebben alle een afgeronde masteropleiding. Door een docent stage te laten lopen in het mbo, zorgt de opleiding ervoor dat zij ook up-to-date kennis in huis krijgt van het beroepsgerichte onderwijs. Deze docent heeft zich specifiek gericht op het aansluitingsvraagstuk mbo-hbo op het gebied van het onderwijs in de Franse taal. De cv's laten zien dat de docenten relevante praktijkervaring hebben in het onderwijs en/of het vakgebied. Voor één opleider staat de VELON registratie staat in februari 2016 op de agenda.

Docenten houden actuele ontwikkelingen bij via contacten met het werkveld en vakgenoten, bijvoorbeeld in hun rol als stagebegeleider. Ook krijgen ze zicht op actuele ontwikkelingen door deelname aan congressen en cursussen en lidmaatschappen van vakverenigingen, zoals de Vereniging van Lerarenopleiders Frans en Levende Talen. Docenten bezoeken studiedagen van

⁴² Op het mbo wordt op het moment bijna geen Frans gegeven. In de onderbouw van het vmbo wordt nog wel Frans gegeven.

het ICLON⁴³ en het Expertisecentrum MVT. Eén docent is bevoegd en actief als opleider van examinatoren DELF-DALF⁴⁴. Er is contact met het CIEP (Sèvres), de *Alliance Française* en het *Institut Français* in Amsterdam .

Het auditpanel is tevreden over het niveau van de docenten. De docentengroep maakt een enthousiaste indruk en men is duidelijk trots op het werk dat men doet. Het panel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Zo zijn er in het cluster Talen drie werkgroepen opgericht, te weten Internationalisering, Afstuderen en Vakdidactiek, waar men kijkt hoe andere vakgroepen zaken aanpakken en waar men van elkaar zou kunnen leren. "De schotten zijn verdwenen", aldus een van de docenten. Het auditpanel juicht deze ontwikkeling toe.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De tweedegraads lerarenopleiding Frans heeft, naast de al in het generieke rapport beschreven voorzieningen, geen andere, vakspecifieke voorzieningen nodig. Zie derhalve voor de bevindingen over de voorzieningen het generieke rapport.

Vermeldenswaardig is overigens wel dat bezoekers door de uitspraken en beelden die op de vele ramen zichtbaar zijn, duidelijk kunnen zien waar de lerarenopleidingen van het cluster Talen in het IvL-gebouw gevestigd zijn. Frans is vertegenwoordigd met bijvoorbeeld boekenkasten met Franse boeken en een afbeelding van Molière. Verder werken de collega's van het Cluster Talen na de verbouwing op een grote docentenkamer, om kennisdeling te stimuleren en letterlijk muren tussen opleidingen weg te halen. Ook de docenten onderwijskunde die verbonden zijn aan het cluster Talen werken hier. Inhoudelijke afstemming wordt zo gemakkelijker.

Weging en Oordeel

Het panel is van oordeel, dat de tweedegraads opleiding Frans van de Hogeschool Rotterdam een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een enthousiast en ruim gekwalificeerd team dat blijvende aandacht heeft voor de eigen professionalisering. Het panel is positief over de samenwerking die tot stand is gebracht tussen de verschillende vakgroepen in het cluster Talen, o.a. door te participeren in gezamenlijke werkgroepen. In het generieke rapport is gesproken over de mooie menukaart aan professionaliserings-mogelijkheden die het IvL haar docenten biedt. Ook de docenten Frans maken hier gebruik van. Een mooi voorbeeld is de docentstages in het mbo en de collegiale consultatie.

Het programma van de tweedegraads lerarenopleiding Frans van de Hogeschool Rotterdam zit goed in elkaar. Er is, aldus het auditpanel, sprake van een degelijke en goede verwerking van de kennisbasis. Het auditpanel vindt dat de opleiding een programma heeft met een duidelijk opbouw in moeilijkheidsgraad. De opleiding biedt haar studenten voldoende mogelijkheden om hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen.

Dit doet zij aan de hand van de drie ROM-lijnen en de daarmee verbonden vijf andere leerlijnen. De opleiding heeft goed nagedacht over de koppeling tussen de verschillende leerlijnen en met name vakinhoud en vakdidactiek en theorie en het toepassen van deze theorie in de praktijk. In bijna alle vakken en projecten zijn vakdidactische elementen opgenomen. Er is tevens aandacht voor gedifferentieerd lesgeven.

⁴³ Interfacultair centrum voor lerarenopleiding, onderwijsontwikkeling en nascholing van de Universiteit Leiden.

⁴⁴ Het Franse ministerie voor onderwijs heeft twee speciale examens ingevoerd om wereldwijd op dezelfde manier het taalniveau van de examenkandidaten te kunnen toetsen. De diploma's heten DELF (diplôme d'études en langue française) en DALF (diplôme approfondie de langue française). Ze tonen respectievelijk het taalniveau van beginners/enigszins gevorderden en vergevorderden aan. Deze niveaus zijn in overeenkomst met het Gemeenschappelijk Europees referentiekader voor de talen. De DELF- en DALF-diploma's zijn de enige erkende diploma's Frans voor anderstaligen.

Het DOVO-principe wordt gehanteerd, veelal ook in de stagescholen. De studenten zijn te spreken over het onderwijsprogramma, dat als zinvol en compleet wordt ervaren en ze zijn positief over de vakinhoudelijke kwaliteit van de docenten. Ze geven aan dat docenten echt een voorbeeldfunctie vervullen.

De profilering 'opleiden voor de grote stad' en gebruik van 'ict/digitale didactiek' zijn duidelijk terug te vinden in het curriculum (zie hiervoor het generieke rapport). Het panel is van oordeel, dat de opleiding studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Franse taal te bereiken.

In het generieke rapport is vermeld, dat de opleidingen voldoende aandacht besteden aan de kwaliteit van de instromende studenten door het afnemen van de startmeter en het voeren van een studiekeuzecheckgesprek. Er is veel aandacht voor taalbeleid, o.a. via een aanbod van keuzecursussen voor taal op verschillende niveaus. In het generieke rapport staat tevens dat studenten voldoende mogelijkheden krijgen zich te profileren via de keuzecursussen, de minor en het honoursprogramma voor excellente studenten en met ingang van 2015-2016 via de keuze voor één van de twee afstudeerrichtingen in het vierde studiejaar.

Sterk element is, zoals aangegeven in het generieke rapport, het echt samen opleiden van studenten in het Opleiden in de school (OidS)- traject binnen de vijf opleidingsscholen. Het is een belangrijke ontwikkeling, dat de opleiding nu ook expliciete eisen stelt aan de kwaliteit van de werkplek en begeleiding op de 'gewone' stageschool in de regio. Voor de lerarenopleiding Frans geldt, dat zij samen met het stagebureaus en de scholen in de regio een netwerk aan het opbouwen is om beter te kunnen voldoen aan de steeds groeiende vraag aan stageplekken en goed opgeleide stagebegeleiders Frans. De richting van deze ontwikkelingen komt het panel voor als de juiste.

De aanwezige voorzieningen zijn ondersteunend voor de studie.

Het auditpanel komt op basis van de hierboven genoemde elementen tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

11.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

De opleiding conformeert zich aan de landelijk en hogeschoolbreed geldende richtlijnen op het terrein van toetsen en beoordelen. Voor de lerarenopleiding Frans geldt de IvL-brede onderwijs- en examenregeling (OER). Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van toetsing (systeem van toetsen en beoordelen; kwaliteitsborging van de toetsing met aandacht voor aspecten als validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid; functioneren examencommissie; inrichting van het afstuderen) het generieke rapport.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding het 'toetsgebouw' op een doordachte wijze heeft uitgewerkt; alle essentiële aspecten komen aan bod. Bij de uitwerking ervan besteedt de opleiding aandacht aan haar visie op toetsen, maakt zij een onderscheid tussen schriftelijke kennistoetsen en vaardigheidstoetsen, toetst zij door middel van verslagen, opdrachten en presentaties en maken studenten beroepsgerichte praktijkopdrachten en nemen deze op in hun assessmentdossier. De opleiding kiest per studieonderdeel een toetsvorm op basis van de leerlijnen die bij een studieonderdeel horen. De lerarenopleiding Frans heeft in de competentiedekkingsmatrix per fase opgenomen waar in het curriculum welke competenties worden verworven, welke onderdelen uit de kennisbases aan de orde komen en hoe zij die toetst. De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie.

In het generieke rapport is vermeld, dat het IvL de docenten elke dinsdagmiddag 'vrij' roostert om hun eigen invulling te geven aan professionalisering. De vakgroepen uit het cluster Talen besteden deze tijd aan gezamenlijke toetsontwikkeling en/of beoordeling. Het panel heeft vastgesteld dat de docenten elkaar standaard raadplegen bij het maken van toetsen.

M.b.t. de toetsevaluatie geldt, dat de toetscommissie ieder blok één of twee vakken evalueert. De evaluaties vinden clusterbreed plaats in een bepaald thema, zoals vakdidactiek of grammatica. Hierdoor ontstaat uitwisseling van ideeën rondom toetsing. De vakgroep bespreekt de evaluaties in het vakgroeptoverleg en neemt hierbij overigens ook andere vormen van evaluaties mee, zoals resultaten uit de gesprekken met het studentpanel en de feedback die docenten van studenten krijgen in de lessen, via de e-mail of verwerkt in de dossiers.

Studenten zijn tevreden over de toetsing. Alle studiehandleidingen zijn voorzien van een overzicht waaruit o.a. blijkt hoe de leerdoelen getoetst worden en volgens welke beoordelingscriteria. Ze weten dus wat ze moeten leren, wat er van hen verwacht wordt en hoe ze worden beoordeeld. Ook krijgen ze bij een aantal vakken een proeftoets. Bij een van de door het panel bestudeerde handleidingen (module 'Vakdidactiek, evaluatie en toetsing' jaar 3 en *grammaire* uit jaar 2) was ook de plaatsing van het vak in het curriculum aangegeven en de relatie met andere aspecten van de studie ("*tout se tient*"). Het panel vond dit een sterk punt.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

De opleiding neemt deel aan de landelijke kennistoets op het terrein van Frans. Zij bereidt haar studenten niet expliciet voor op de toets door hen bijvoorbeeld uitgebreid voorbeeldtoetsen te laten maken, maar wijst hen wel op het feit dat de toets er is. Docenten van de vakgroep zijn betrokken (geweest) bij de landelijke kennistoets. Ze weten goed wat er in de toets aan bod komt en geven aan dat dit afgedekt wordt door de in de lessen behandelde stof.

Studenten geven daarnaast aan, dat vragen van de kennisbasistoets ook in de 'reguliere' tentamens worden verwerkt. Van de 7 deelnemers is 43% geslaagd. Hiermee scoort de opleiding 'bovengemiddeld'. Het zijn vooral de native speakers en de deeltijdstudenten die deze keer de toets hebben gedaan.

De student dient, zoals aangegeven, aan het einde van de opleiding niveau B2+ te hebben voor alle vier de taalvaardigheden. De opleiding borgt dat studenten op dit taalvaardigheidsniveau zitten: zij nemen deel aan het halfjaarlijkse en internationaal gevalideerde examen TCF (*Test de connaissances du français*). De examinering valt onder de auspiciën van het CIEP (zie standaard 1). Dit instituut valt op zijn beurt onder het Franse *Ministère de l'Éducation Nationale*. De examinering wordt op uitwisselingsbasis uitgevoerd door gecertificeerde examinatoren van de hierin participerende instellingen voor hoger onderwijs.

Formatieve toetsing en assessment

De opleiding kiest er voor om studenten verschillende toetsvormen te presenteren, omdat een mix van toetsinstrumenten en meetmomenten de meeste garantie biedt om de ontwikkeling van de student tot een volwaardig beroepsbeoefenaar goed te kunnen volgen. Formatieve toetsing vindt plaats tijdens de lessen en de stage. De opleiding stimuleert haar studenten om altijd feedback te vragen over hun functioneren op de stageschool en dit te verwerken in het reflectieverslag. Evaluatieve tripartiete gesprekken tussen student, docent en vakcoach (=coach op de werkplek) beschouwt de opleiding eveneens als belangrijk momenten van formatieve toetsing. Daarnaast is het geven en ontvangen van peerfeedback een vast onderdeel bij taalbeheersingsvakken, bij presentaties en bij het afstuderen leraar. Ook geeft de docent tussentijdse mondelinge en schriftelijke feedback op onderdelen van het vak.

De opleiding toetst tevens op basis van een summatief assessment (zie ook generieke rapport – standaard 3 'afstuderen'). Voor alle eindkwalificaties geldt, dat de student aan het eind van zijn opleiding het niveau 'startbekwaam' moet hebben bereikt. Het einde van de afstudeerfase (startbekwaam) toetst de opleiding op basis van het assessmentdossier.

Het cluster Talen kiest voor één manier van beoordelen van 'afstuderen leraar'.

Oordeel panel over toetsen Frans

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen op het terrein van Frans bestudeerd – o.a. uit de leerlijn vakdidactiek, taalbeschouwing en taalvaardigheid – en acht deze in orde. Er is voldoende variatie in de toetsen. Er is verder sprake van voldoende en toenemende complexiteit. De onderwerpen in toetsen en opdrachten zijn zonder twijfel relevant voor de praktijk. De opleiding beoordeelt volgens heldere criteria. De feedback van de docent is inzichtelijk. In een van de tentamens van de lijn taalbeschouwing werd expliciet de link gelegd met de vakdidactiek. Studenten moesten de theorie van bepaalde grammatica uitleggen ("*A vous d'expliquer la théorie*"). Het auditpanel vindt dit goed.

Ruimte voor verbetering is er ook. Dit zit met name in de toetsing en beoordeling bij het afstuderen en wel in het verder uitwerken van de rubrics, iets waar de opleiding reeds mee bezig is. De relevantie en de weging van verschillende deelcriteria of -aspecten kan duidelijker en daarmee de transparantie van de puntentoekenning.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Frans op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via matrices wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie.

Bij het maken en vaak ook het beoordelen van de toetsen past de opleiding het vier-ogen-principe toe. De opleiding heeft op het terrein van toetsing de laatste jaren flinke 'slagen' gemaakt en daarbij toetsen en beoordelen meer in lijn met elkaar gebracht.

In het generieke rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie. De examencommissie zit op een juiste wijze in haar rol en heeft een duidelijke eigen onderzoekskalender. Het auditpanel acht het belangrijk, zo staat in het generieke rapport, dat de punten die daarop staan de komende tijd aandacht krijgen. De toetscommissies van elk cluster en de toetscommissie buitenschools curriculum vervullen een belangrijke rol in het borgen van de kwaliteit van de toetsen. Het is belangrijk dat alle examinatoren nu in elk geval de cursus Basiskwalificatie Examinator (BKE) gaan volgen. Het auditpanel acht de externe validering van de afstudeerproducten door het Kenniscentrum Talentontwikkeling en vertegenwoordigers vanuit het werkveld op basis van een steekproef, een goed initiatief.

De kwaliteit van de bestudeerde toetsen, beoordeelt het auditpanel als voldoende tot goed. De aanwijzingen voor het maken van de toets voor de student waren duidelijk. De opleiding maakt gebruik van proeftoetsen. Er is voldoende variatie in de toetsvormen; er is sprake van een voldoende en toenemende complexiteit en de beoordeling geschiedt over het algemeen volgens heldere criteria.

Met inachtneming van enkele aandachtspunten – het verder uitwerken van de verantwoording via rubrics en daarmee meer helderheid in de weging en puntentoekening bij met name het afstuderen – komt het auditpanel op grond van bovenstaande bevindingen tot het oordeel 'goed' voor standaard 3.

11.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de lerarenopleiding Frans.

Eigen oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

De opleiding toets het eindniveau van de studenten op twee manieren: door middel van het onderdeel Afstuderen Leraar Frans en door het Assessment Startbekwaam (zie generieke rapport voor meer informatie hoe het afstudeertraject is vormgegeven bij de tweedegraads lerarenopleidingen).

Het auditpanel heeft van 4 studenten van de tweedegraads lerarenopleiding Frans die afstudeerden in 2013-2014 of 2014-2015 voorafgaand aan de audit de eindwerken bestudeerd die behoren bij het afstuderen. Dit betrof van elk van de studenten het portfolio Startbekwaam en het onderzoeksverslag afstuderen Leraar met een beroepsproduct. Het auditpanel is van oordeel, dat de studenten Frans in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraads leraar Frans mag worden verwacht.

Assessmentdossiers (Portfolio's)

De assessmentdossiers met bewijsmaterialen voor de verschillende competenties op basis waarvan de studenten hun assessment Startbekwaam hebben afgelegd, geven over het algemeen een goede indruk van de kwaliteiten van studenten. De studenten laten zien dat ze kunnen reflecteren op hun eigen handelen en op de ontwikkeling die zij hebben doorgemaakt. De ene student is hier vanzelfsprekend beter in dan de andere. De assessmentdossiers zagen er gestructureerd uit en bevatten een variëteit aan bewijsstukken. Als bewijsmateriaal heeft het panel lesmateriaal gezien dat een student ontwikkeld heeft voor verschillende leerstijlen (differentiatie). Ook heeft het panel een lessenserie gezien waaruit de kennis van de student blijkt ten aanzien van leer- en onderwijsstrategieën. Verder zijn de assessmentdossiers gevuld met bewijzen van oudergesprekken, mailwisselingen die aantonen dat de student aan collegiale consultatie doet, feedback van de schoolopleiders, verslagen van klassengesprekken en videofragmenten waaruit blijkt dat een student het DOVO-principe hanteert in de les.

Uit de assessmentdossiers kan geconcludeerd worden dat de studenten in staat zijn op bachelorniveau te functioneren en is staat zijn om gevarieerd en gedifferentieerd les te geven. Bij één student was er ruimte voor verbetering, als het gaat om de relevantie van sommige bewijsstukken.

Onderzoeksverslagen met beroepsproduct

In de verslagen van 'afstuderen Leraar' hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling een onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht. Het panel vond de onderwerpkeuzes over het algemeen interessant en relevant. Studenten gebruiken ten behoeve van hun onderzoek veelal relevante literatuur. Het panel heeft vastgesteld, dat studenten geleerd hebben om een onderzoek uit te voeren.

Hierbij maken ze vaak gebruik van meerdere dataverzamelingmethoden of –technieken. Er is over het algemeen nog ruimte voor verbetering in het verantwoordingsvraagstuk (nut en noodzaak; het 'waarom?') – denk aan het verantwoorden van de gebruikte literatuur en van de gekozen stappen in het onderzoek – en in het maken van een kritische analyse. Wat zeggen de onderzoeksresultaten nu precies? Wat kun je er wel uit afleiden en wat niet? Studenten slagen er ook niet altijd in om resultaten samen te brengen en hun bevindingen te combineren. Bij één verslag had de student dit overigens uitstekend gedaan (goed doordachte onderzoeksopzet, kritische zelfreflectie). Dit reflecteerde zich ook in de hoogte van het cijfer.

Het panel beoordeelde alle verslagen als voldoende. De beoordeling door de assessoren is naar mening van het auditpanel voldoende kritisch geweest.

Weging en Oordeel

Het auditpanel komt tot het oordeel 'voldoende' voor standaard 4 en wel op grond van het volgende:

- Het auditpanel heeft de afstudeerwerken met minimaal een voldoende beoordeeld. Ruimte voor verbetering is er nog in de verantwoording en het kritisch analyseren.
- Het auditpanel is van oordeel dat de studenten in hun afstudeeropdracht en hun assessmentdossier/portfolio aantonen, dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar Frans.
- Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn over het algemeen tevreden over de wijze waarop de afgestudeerden (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk. Zij voelen zich voldoende tot goed toegerust.

12. ALGEMEEN EINDOORDEEL FRANS

De enthousiaste, inspirerende en ruim gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Frans van de HR zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de verschillende leerlijnen rondom vakmanschap en meesterschap en de focus op het opleiden van wereldleraren voor de grote stad en ict/digitale didactiek zijn hierbij belangrijke elementen.

Het auditpanel beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands met een 'goed'.

Het auditpanel beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen met een 'goed'; standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen met een 'goed' en standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau met een 'voldoende'.

Omdat het auditteam het gerealiseerde niveau met een 'voldoende' beoordeelde, komt het op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleiding Frans van de Hogeschool Rotterdam.

13. AANBEVELINGEN FRANS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke rapport zijn reeds aanbevelingen gedaan. Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Frans drie aanbevelingen eruit lichten.

1. Haal een aantal onderwerpen die nu later in het programma worden behandeld, naar voren in het curriculum, zodat studenten beter voorbereid hun stage in kunnen gaan. Studenten hebben hiervoor goede suggesties gedaan.
2. Ruimte voor verbetering is er in het verder uitwerken van de rubrics. Scherp (waar mogelijk) de rubrics aan. De relevantie en de weging van verschillende deelcriteria of – aspecten kan duidelijker en daarmee de transparantie van de puntentoekenning.
3. Zorg voor voldoende tussentijdse aansturing/coaching bij afstudeerprojecten. Zoals aangegeven was er ruimte voor verbetering in o.a. het verantwoordingsvraagstuk van bijvoorbeeld de gekozen literatuur of de genomen stappen in het onderzoek. Overigens wordt er gekalibreerd o.l.v. het kenniscentrum om deze begeleiding te verbeteren. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling.

Tot slot: het auditpanel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Het panel juicht deze ontwikkeling toe en wil alle opleidingen meegeven om hier vooral mee door te gaan.

14. SCORETABEL FRANS

Scoretabel paneloordelen Hogeschool Rotterdam hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Frans voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eendoordeel	V

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
ENGELS**

voltijd/deeltijd/OidS

Hogeschool Rotterdam

CROHO nr. 35195

15. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN ENGELS

15.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het is de missie van de opleiding dat afgestudeerde leraren Engels:

1. een uitgebreide en diepgaande inhoudelijke en didactische basis van het vak bezitten;
2. zich niet alleen richten op Groot-Brittannië maar op het gehele gebied van de Engels sprekende wereld;
3. een rolmodel zijn voor hun leerlingen;
4. een kritische houding hebben t.a.v. de beroepspraktijk, de lespraktijk en de gehanteerde lesmethodes;
5. hun leerlingen enthousiasmeren voor het vak Engels;
6. over de vaardigheden beschikken om diverse vormen van activerende didactiek in hun lessen toe te passen.

Zoals in het generieke rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Engels voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Engels vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De kennisbasis Engels is opgebouwd uit zeven domeinen, die zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

	Domein	Categorieën/kernconcepten
1.	Taalvaardigheden	<ul style="list-style-type: none">▪ De vier taalvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken (incl. gesprekken voeren)▪ Engels in de klas (als instructietaal)
2.	Taalkundige kennis	<ul style="list-style-type: none">▪ Algemene taalkunde (incl. semantiek en pragmatiek)▪ Grammatica (incl. interferentie problematiek)▪ Lexicale kennis (incl. spelling)▪ Fonetiek, uitspraak en fonologie▪ Varianten van de taal
3.	Sociaal-culturele kennis	<ul style="list-style-type: none">▪ Kennis van land en samenleving▪ Kennis van geschiedenis en geografie▪ Kennis van literatuur en cultuur▪ Intercultureel bewustzijn

	Domein	Categorieën/kernconcepten
4.	Engels als schoolvak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kerndoelen en examens ▪ Engels in het curriculum ▪ Vak en maatschappij ▪ Niveau ▪ Tussentalen ▪ Doeltaal als voertaal ▪ Engels als tweede taal ▪ Interferentie ▪ Didactiek
5.	Het leren van een taal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Technieken en hulpmiddelen ▪ Leermaterialen ▪ Leesmaterialen ▪ Ontwikkelingen ▪ Vakgerichte verenigingen en vakbladen ▪ Contacten ▪ ICT
6.	Taalachtergrond van de leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grammatica ▪ Taalvaardigheden ▪ Uitspraak ▪ Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn ▪ Communicatiestrategieën
7.	MVT ⁴⁵ -vakdidactiek specifiek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Moedertaal ▪ Taalniveaus ▪ In aanraking komen met de Engelse taal ▪ Varianten van het Engels ▪ Ervaring met het leren van een taal ▪ Verwachtingen ▪ Attitude ▪ Speciale behoeften ▪ Internationalisering

Een vakinhoudelijk bekwame leraar Engels beheerst aan het einde van de opleiding het Engels op C2-niveau van het Common European Framework of Reference (CEFR).

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke rapport.

Actualisatie eindkwalificaties

De lerarenopleiding Engels heeft een eigen werkveldcommissie. Deze komt één tot tweemaal per jaar bijeen en evalueert samen met de opleiding de examenprogramma's in relatie tot de eindkwalificaties.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels geen aanleiding af te wijken van het algemene oordeel 'goed'.

⁴⁵ Moderne Vreemde Talen

15.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma; doorwerking profilering; stage, leren & werken; (praktijkgericht) onderzoek; afstudeerrichtingen; studeerbaarheid en studievoortgang; instroom; personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Engels⁴⁶

Het auditpanel vindt dat de opleiding een mooi opgezet programma heeft. Het programma is gebaseerd op het Rotterdamse Onderwijsmodel (ROM) dat in het generieke rapport is beschreven. Het vakspecifieke deel van het curriculum is opgebouwd uit vijf leerlijnen, die we in onderstaande tabel kort zullen toelichten.

Tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum

Vakspecifieke leerlijnen	Toelichting
Effectief gebruik van de taal	De leerlijn effectief gebruik van de taal betreft de eigen taalbeheersing van de student in lezen, schrijven, spreken en luisteren. Het te bereiken niveau is per studiejaar vastgelegd in de terminologie van het Europese Referentiekader. De student ontwikkelt de vier taalvaardigheden tot C2-plus niveau ('vaardige gebruiker') in jaar 3. In jaar 4 volgt nog een cursus <i>creative writing (words, words, words)</i> , die buiten de landelijke kennisbasis valt en bedoeld is als een aantrekkelijke afsluiting van de leerlijn.
Kennis over de taal	Hierbij gaat het om het domein taalkunde van de kennisbasis, met cursussen als <i>general linguistics, phonetics</i> en <i>grammar</i> . Dit is ook ondersteunend aan de eigen taalbeheersing van de student. Door de regels van grammatica en uitspraak op de juiste manier toe te passen en hiermee te oefenen in de les, verbetert de student zijn eigen taalvaardigheid. Op deze manier is er voortdurend een wisselwerking tussen taalkunde en eigen taalvaardigheid. Door bijvoorbeeld de aandacht voor het kunnen uitleggen van de regels in de praktijk van de student is er ook een directe relatie met vakdidactiek.
Taal en cultuur	Deze lijn gaat over kennis van land en samenleving van Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en de <i>English Speaking World</i> en van de literatuur van deze landen. Studenten lezen in totaal 26 boeken en schrijven hier verslagen van. In twee cursussen – <i>responsive reading</i> en <i>bookworms</i> – leren studenten hoe je met gedichten en korte teksten/verhalen kunt werken in de verschillende onderwijsniveaus en hoe je leerlingen enthousiast kunt maken voor literatuur. Daarmee hebben deze cursussen een directe relatie met vakdidactiek.

⁴⁶ Er zijn geen inhoudelijke verschillen tussen het voltijd- en deeltijdprogramma. Wel worden beide doelgroepen vanzelfsprekend anders benaderd in de lessen.

Vakspecifieke leerlijnen	Toelichting
Taal en praktijk (internationalisering)	<p>In deze lijn komen onderdelen van de andere leerlijnen en de praktijk samen. Met de kennis die hij tijdens zijn studie heeft opgedaan, gaat de student op de stageschool een aantal praktische problemen/situaties onderzoeken. De uitkomst(en) van zijn onderzoek moet(en) praktisch bruikbaar materiaal opleveren, dat hij onderbouwt vanuit theorie, praktijk en ervaring. Hierin zitten de onderzoekende houding en onderzoeksvaardigheden opgebouwd.</p> <p>Binnen deze leerlijn zijn er de drie volgende projecten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In het project 'Culture' (jaar 1) gaat het om het organiseren van een excursie naar Londen in al zijn facetten, incl. contacten met ouders en materiaal voor de leerlingen. Op basis van gesprekken met schoolleiding, collega's en leerlingen onderzoeken studenten aan welke voorwaarden de excursie moet voldoen en wat een geschikte invulling is in de beleving van leerlingen. Vervolgens gaan de studenten naar Londen om te toetsen of de bedachte opzet van de excursie haalbaar is. 2. Project Taaldorp (jaar 1). Veel scholen werken met een taaldorp, om in een authentieke setting spreekvaardigheden te toetsen. In het project Taaldorp onderzoeken studenten wat een Taaldorp inhoudt en hoe je zo iets organiseert. Doordat zij als beoordelaar in een Taaldorp participeren, leren zij hoe je leerlingen beoordeelt en met leerlingen omgaat in een toetssituatie. 3. In het DOVO⁴⁷-project (jaar 2) onderzoeken studenten aan de hand van literatuur hoe je het gebruik van doeltaal als voertaal opbouwt. Zij ontwikkelen vervolgens materiaal om DOVO in de lessen te bevorderen.
Taal en leren (vakdidactiek)	<p>In deze lijn komt de vakdidactiek aan bod: de opbouw van een les, met daarin de juiste dosering van de taalvaardigheden, waarbij grammatica dient als ondersteuning. Dit heeft raakpunten met de BV-lijn en de stages, waar de studenten de lessen uitvoeren. In de lessen vakdidactiek wordt hiermee geoefend, doordat studenten minilesjes geven aan elkaar en daarop feedback geven en ontvangen. Deze <i>peer teaching</i> krijgt in de loop van de opleiding de vorm van <i>peer review</i>, waarbij studenten met elkaar lesvoorbereidingen en op intervisie-achtige wijze praktijkproblemen bespreken.</p> <p>De student krijgt gedurende zijn gehele opleiding vakdidactische onderwerpen, zoals de didactiek van grammaticaonderwijs, toetsing en beoordeling en specifieke MVT-didactiek.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het eerste jaar draait om het opdoen van kennis van en inzicht over het vak, met centraal hierin de vaardigheden. Wat betekent het om een taal te geven, hoe bouw je de vaardigheden op en hoe plan je (delen van) lessen? ▪ In het tweede en derde jaar gaat het er in de cursussen om dat de student steeds zelfstandiger leert werken in de context van de beroepspraktijk. <ul style="list-style-type: none"> ○ Jaar 2 richt zich op de didactiek van grammatica (werkend vanuit leraar gestuurde didactiek, naar meer activerende werkvormen). Hierbij komen de inductieve en deductieve manieren van grammaticaonderwijs aan bod. ○ De tweede helft van jaar 2 heeft aandacht voor DOVO (doeltaal, voertaal) en de specifieke didactiek en vocabulaire voor mbo. ○ Jaar 3 spitst zich toe op toetsing, met de nadruk op meer objectieve toetsvormen (lezen en luisteren). Hier krijgen studenten ook theorie over taxonomieën. ▪ In het laatste jaar van de opleiding besteedt de opleiding aandacht aan de grotere context van onderwijs, kennisdeling, onderbouwing van keuzes en het werken zonder methode. Het loskomen van het boek staat hier centraal. Hierin is er ook aandacht voor de moderne vormen als <i>flipping the classroom</i>, weblogs en gamification. De laatste vakdidactiek cursus kijkt weer naar toetsing, maar dan naar de subjectievere vormen ervan (schrijven en spreken). Hierbij is aandacht voor onderbouwing van resultaten via rubrics.

Het auditpanel is van oordeel dat de studenten via het onderwijs in de bovengenoemde leerlijnen hun kennis en vaardigheden voor een leraar Engels voldoende kunnen ontwikkelen. De leerlijnen vertonen intern duidelijke samenhang en kennen elk een opbouw in moeilijkheidsgraad. Daarnaast is er op een aantal punten samenhang tussen de leerlijnen.

⁴⁷ DOVO = doeltaal = voertaal

In de tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum werd gememoreerd aan de wisselwerking tussen taalverwerving (lijn 'effectief gebruik van de taal') en taalbeschouwing (lijn 'kennis over de taal'). Een paar andere voorbeelden:

- In de lijn taalbeschouwing is er ook een link met vakdidactiek. Bij grammatica komen de onderdelen uit de schoolgrammatica aan bod. Bij fonetiek heeft de opleiding aandacht voor de technische aspecten van het kunnen uitleggen van uitspraakregels.
- In de 'taal en cultuur' lijn verwerft de studenten ook leesvaardigheid en schrijfvaardigheid en daarmee is deze leerlijn verbonden met die van de taalverwerving. Doordat de student leert hoe hij literatuur in de stageschool kan behandelen, heeft deze leerlijn ook een didactische component.
- Vakdidactiek vervult de brugfunctie tussen het vak en het beroepsvoorbereidende (BV) deel van de opleiding. Binnen de vakdidactische leerlijn leren studenten bijv. om schoolboeken te beoordelen op hun bruikbaarheid en eigen lesmateriaal te ontwikkelen. De opleiding vindt dit laatste belangrijk, aangezien niet alle scholen geschikt materiaal hebben dat toegespitst is op een bepaalde opleiding (bijv. Engels in de mbo-opleiding Motorvoertuigen of kapper). Een van de studenten geeft aan dat de opleiding passende aandacht heeft voor wat een docent allemaal moet doen om een goede structuur te geven aan de les (vijf rollen van de leraar; directe instructiemodel etc.)

Ruimte voor verbetering is er ook. De samenhang tussen de leerlijnen kan nog verder versterkt worden. Studenten hebben in het auditgesprek aangegeven dat de vakinhoud nog meer ten dienste kan staan van de vakdidactiek en van de toekomstige beroepspraktijk van een leraar Engels. "Er mag best meer les gegeven worden in 'lesgeven'", aldus een van de studenten. Ze verwijzen wel naar een vak als *teaching grammar*, maar missen bij een aantal vakinhoudelijke vakken de focus op het lesgeven van Engels. "Het is goed dat je het leert, maar je hoeft het niet per se toe te passen", iets wat studenten jammer vinden. In de lijn vakdidactiek krijgen studenten vaak de opdracht om een (deel van een) les te maken. Studenten zijn hierbij over het algemeen vrij in hun onderwerpkeuze en kiezen vaak bekende, "veilige" thema's met een gegarandeerd voldoende resultaat. Tijdens de audit gaven studenten aan, dat de opleiding hen wellicht meer kan stimuleren om ook moeilijke onderwerpen bij de kop te pakken (*out of your comfort zone*). Bovendien is de voorbereiding op het beroep van docent volgens hen meer dan een opdracht 'maak nu een les' aan het einde van een college. Studenten vragen ten slotte aandacht voor de volgorde van bepaalde onderwerpen. Aspecten als differentiatie en het maken van toetsen komen laat in de opleiding aan bod, terwijl studenten hier wel al mee geconfronteerd worden in hun stages. Ze opperen om deze onderwerpen eerder in de opleiding te introduceren en later te zorgen voor verdieping.

De opleiding is zich hiervan bewust. Het panel heeft gezien dat het merendeel van de docenten zich inspant om in elk vak een stukje vakdidactiek terug te laten komen (zie ook 'teach as you preach'). Ook is de opleiding voornemens om "veel meer vakdidactiek in de stages te krijgen" om zo de aansluiting met de praktijk te verbeteren, bijvoorbeeld door het geven van vakdidactische opdrachten die studenten op hun stageschool moeten uitvoeren. Het verbeteren van de samenhang tussen het vakspecifieke deel van het curriculum en het BV-deel te verbeteren wordt ook geborgd door personele overlap (zie ook generieke rapport).

- Een van de docenten van de vakgroep Engels werkt binnen zijn fulltime aanstelling voor zowel Engels als voor BV.
- Er zijn verder twee docenten onderwijskunde direct gekoppeld aan de vakgroep Engels; zij schuiven regelmatig aan bij het vakgroepoverleg, ze zijn vast aanspreekpunt voor met name de vakdidactici en daarnaast betrokken bij de doorontwikkeling van de leerlijn vakdidactiek.
- De opleiding heeft bovendien geïnvesteerd in docenten die én ervaring in het werkveld hebben én vakdidactiek kunnen geven.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

In het generieke rapport zijn reeds de drie didactische uitgangspunten beschreven die alle opleidingen hanteren: actief leren, samenwerkend leren en toenemend zelfstandig leren.

- Ook wordt er in het generieke rapport gerefereerd aan het principe van 'teach as you preach'. De ene docent hanteert dit principe meer dan de andere, maar studenten noemen een aantal mooie voorbeelden. Zo heeft een docent bij een les over stagebegeleiding de studenten via de 'officiële' beoordelingsformulieren voor de LIO-stage een les laten beoordelen die de docent ooit zelf had gegeven tijdens de stage.
- Doeltaal = voertaal. Het docententeam Engels spreekt over het algemeen Engels met de studenten, niet alleen tijdens de lessen maar ook buiten de lessen om (in de gang). Uitzondering hierop zijn de onderwijskundige lessen en de studieloopbaancoaching. Dat gebeurt in het Nederlands. Studenten geven in het auditgesprek aan, dat niet iedere docent even consequent is in het DOVO-principe. De opleiding stimuleert de studenten om tijdens hun eigen lessen, die ze op de stageschool geven, ook zoveel mogelijk Engels te spreken met hun leerlingen. Docenten geven in de auditgesprekken aan, dat er bij stagescholen – met name (v)mbo-scholen – hier soms behoorlijk wat weerstand tegen is. Stagescholen geven bijvoorbeeld aan, dat de leerlingen dit niet gewend zijn en dat ze daardoor de les te moeilijk zouden kunnen vinden. In de stagebegeleiding en de bijeenkomsten met de vakcoaches probeert de opleiding het onderwerp bespreekbaar te maken en aan te geven dat het gebruik van de doeltaal als voertaal een positief effect heeft op het leerrendement van de leerlingen. Studenten zijn overigens goede ambassadeurs voor het toepassen van DOVO. Het auditpanel wil de opleiding ter overweging meegeven om het hanteren van DOVO tijdens de stage verplicht te stellen. Een harde eis vanuit de opleiding sterkt zowel studenten als lerarenopleiders bij het aangaan van het gesprek hierover op de scholen om in ieder geval voor elkaar te krijgen dat studenten DOVO mogen proberen en er zo zelf achter te komen wat hiermee mogelijk is.
- Naast de aandacht voor ict in de generieke lijn (zie wederom het generieke rapport) is er ook aandacht voor ict in het vakspecifieke programma, bijvoorbeeld het vak "Helpdesk" in jaar 3 dat over blended learning gaat. Studenten leren daarnaast hun weg te vinden in het aanbod van digitale tools (o.a. het gebruik van een smartboards, wiki-omgevingen en webapplicaties zoals Kahoot!⁴⁸, Socrative⁴⁹) en leren om op een passende manier en op goed passende momenten ict in te zetten (visievorming op ict, mediawijsheid). Docenten gebruiken zelf ook een ict (Kahoot, smartboards, YouTube filmpjes e.d.) in de lessen, zo bevestigen studenten; een voorbeeld van 'teach as you preach'. Het auditpanel is van oordeel dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor ict in haar eigen lesmethoden en in het leren van haar studenten. Studenten pleiten voor een verdere verdieping van ict (bijv. via een leerlijn). De vakgroepen in het cluster Talen voeren de discussie in hoeverre een vakspecifieke leerlijn ICT noodzakelijk is, wanneer er al een algemene leerlijn ICT is. Ze kiezen er vooralsnog voor om ICT te verweven in de reguliere vakken.

Vanuit de werkveldcommissie kwam het signaal dat er een behoefte is aan bijscholing in het werkveld op het gebied van digitale didactiek. De opleiding heeft vervolgens een alumnibijeenkomst georganiseerd met het thema digitale didactiek en ontwikkeld ook een module op dit vlak voor mensen uit het werkveld. Het auditpanel vindt dit goed.

⁴⁸ Kahoot! is een zogenaamd student-response-system. Dat betekent dat de docent vragen stelt via zijn pc en die vertoont op het digibord, dat leerlingen daar op reageren via pc, laptop, smartphone of tablet en er een overzicht wordt getoond van de gegeven reacties en de docent daarover in gesprek kan gaan met zijn leerlingen.

⁴⁹ Ook Socrative is een online tool die door docenten gebruikt kan worden om leerlingen tijdens de les antwoord te laten geven op één of meer meerkeuzevragen, goed/fout-vragen, open vragen en/of stellingen.

Profilering

In het generieke rapport is reeds aangegeven dat de profilering op grootstedelijkheid op diverse plekken in het generieke programma terugkomt. De vakgroep Engels memoreert in het auditgesprek het project 'Mentoren op Zuid' (zie generieke rapport) en geeft aan, dat ook in het aspect diversiteit ook van toepassing is op zowel het docenten- als het studententeam.

Internationale dimensie

Een doorlopende leerlijn internationalisering is nog niet helemaal geïmplementeerd, aldus de opleiding. Het panel heeft evenwel gemerkt, dat de opleiding studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Engelse taal te bereiken. Eerder hebben we het project 'Culture' beschreven. Daarnaast gaat een deel van de studenten in jaar 3 op literatuurreis naar Canterbury, nodigt de opleiding gastsprekers uit het buitenland uit en is er de mogelijkheid om een minor in het buitenland te volgen. Dit laatste is overigens makkelijker geworden, omdat de minor nu aaneengesloten in semester 7 is geplaatst. Organisatorische obstakels (in relatie tot stage lopen) voor studeren in het buitenland zijn hiermee weggenomen.

Deeltijdstudenten gaan ook op excursie, zij het vaak korter dan de voltijdstudenten. Wanneer de deeltijdstudenten niet in staat zijn om mee te gaan, krijgen zij vervangende opdrachten.

De opleiding wil de lijn internationalisering verder versterken in samenwerking met de andere opleidingen in het cluster Talen. De opleiding heeft samen met de lerarenopleiding Nederlands een convenant met een hogeschool in Suriname afgesloten om een minor, incl. een stage en een praktijkonderzoek, voor deze studenten mogelijk te maken aldaar.

Onderzoekcomponent

Naast de generieke onderzoekslijn is er binnen de opleidingen ruimte voor een vakspecifieke onderzoekslijn, waarin studenten door de jaren heen kleine onderzoekopdrachten uitvoeren. Er is een mooie opbouw in de onderzoekslijn, te weten:

- In jaar 1 en 2 ligt het accent op deelvaardigheden (selecteren, bestuderen en beoordelen van literatuur, analyseren van bestaand materiaal).
- In jaar 3 voeren studenten in een groepje voor het eerst zelf een heel praktijkonderzoek uit.
- In jaar 4 studeren ze individueel af op een zelf opgezet en uitgevoerd vakdidactisch onderzoek. Dit gebeurt in het kader van Afstuderen Leraar Engels (zie standaard 4).

Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de opleiding de begeleiding bij het doen van onderzoek tijdens de afstudeerfase goed heeft georganiseerd. De begeleiding is zowel groepsgericht als individueel. De groepsbijeenkomsten hebben twee functies.

3. Tijdens de groepsbijeenkomsten staan vragen centraal waarmee elke student te maken krijgt, zoals: Welke onderwerpen zijn geschikt voor het doen van onderzoek? Hoe vind je relevante en bruikbare geschikte literatuur? Hoe verwijst je op correcte wijze naar literatuur? Aan welke criteria moeten een goed geformuleerde onderzoeksvraag en deelvragen voldoen? Hoe ontwikkel je geschikte onderzoeksinstrumenten?
4. Daarnaast gaat het om uitwisselen van ervaringen onderling. Het is zinvol en motiverend om een kijkje bij elkaar in de keuken te nemen, zeker als studenten inhoudelijk verwante onderzoeken uitvoeren.

Op enkele cruciale momenten krijgt de student specifieke, individuele feedback: het bepalen van het onderwerp, het onderzoeksplan (literatuurverkenning, hoofd- en deelvragen, onderzoeksopzet) en de onderzoeksinstrumenten zijn belangrijke momenten waarop de begeleider tussentijdse, individuele feedback geeft.

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum én over de docenten. Zoals eerder is aangegeven, zien ze wel graag meer samenhang tussen de verschillende leerlijnen, maar over het algemeen ervaren ze het programma als zinvol en compleet. Ze voelen zich vakinhoudelijk goed toegerust. Ze zijn positief over de aandacht die uitgaat naar het vormingsaspect: waarom wil ik docent worden? Wat maakt mij een goede docent? Wat voor docent wil ik zijn? Hoe wil ik lesgeven? Ook waarderen ze de aandacht die gegeven wordt aan taalbeheersing ("ik heb hier goed Engels geleerd"). Het vak *English intro* hielp de voltijdstudenten bij het zicht krijgen op hun niveau. Deeltijdstudenten zouden meer maatwerk willen zien, bijvoorbeeld in de vorm van werkvormen aangepast op de kenmerken van de specifieke doelgroep. Ze geven aan dat de stof op voltijders is geschreven en dat de vakken in dezelfde vorm worden aangeboden bij de deeltijd (die het in minder tijd moet doen). Zo was het vak *English intro* voor hen minder relevant in de vorm die de voltijd kreeg. De vakgroep Nederlands experimenteert op bescheiden schaal met mogelijkheden tot flexibilisering van de deeltijd, om zo meer aan de behoeften van de deeltijdstudent tegemoet te komen. Wellicht kan de vakgroep Engels hierop aansluiten. Ouderejaars studenten geven aan, dat ze de afgelopen twee, drie jaar een kwaliteitsverbetering hebben waargenomen, zowel in de docenten als in het programma. Verder vertellen ze dat docenten open staan voor feedback en hier ook daadwerkelijk iets mee doen.

Personeel

Het docentteam bestaat uit 23 docenten (15 vast en 8 tijdelijk) en vormt een interessante mix van een oude garde, aangevuld met een nieuwe lichter (jonge) docenten. Het team is ruim gekwalificeerd om de verschillende studieonderdelen te kunnen verzorgen. Zoals eerder is aangegeven, zet de opleiding in op docenten afkomstig uit het werkveld die niet alleen les kunnen geven in de vakinhoudelijke lijn, maar ook in de vakdidactische lijn.

Het merendeel van de docenten zijn mastergeschoold. Ten tijde van de audit waren twee docenten bezig met hun masteropleiding. Eén docent is bezig met een promotieonderzoek. De cv's laten ook zien dat alle docenten relevante praktijkervaring hebben in het onderwijs en/of het vakgebied. Door een docent stage te laten lopen in het mbo, zorgt de opleiding ervoor dat zij ook up-to-date kennis in huis krijgt van het beroepsgerichte onderwijs. Deze docent heeft zich specifiek gericht op het aansluitingsvraagstuk mbo-hbo op het gebied van de Engelse taal. Een andere docent is betrokken geweest bij het BOSS-traject (zie generieke rapport) met als thema 'Omgaan met verschillen'. Voor vijf opleiders staat de VELON registratie in februari 2016 op de agenda. Een aantal docenten heeft zich al aangemeld.

Docenten houden actuele ontwikkelingen bij via contacten met het werkveld en vakgenoten, bijvoorbeeld in hun rol als stagebegeleider. Andere voorbeelden zijn de deelname aan het landelijk Vak Overleg en aan IATEFL⁵⁰. Alle speaking examiners zijn officieel geregistreerd als *Cambridge Speaking Examiners*.

Het auditpanel is tevreden over het niveau van de docenten. De docentengroep maakt een enthousiaste, energieke indruk en men is duidelijk trots op het werk dat men doet. Er worden veel nieuwe plannen tegelijkertijd ingezet. Prioritering in deze plannen is raadzaam volgens het panel.

⁵⁰ International Association of Teachers of English as a Foreign Language

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De tweedegraads lerarenopleiding Engels heeft, naast de al in het generieke rapport beschreven voorzieningen, geen andere, vakspecifieke voorzieningen nodig. Zie derhalve voor de bevindingen over de voorzieningen het generieke rapport.

Vermeldenswaardig is overigens wel dat bezoekers duidelijk kunnen zien waar de lerarenopleidingen van het cluster Talen in het IvL-gebouw gevestigd zijn: er zijn uitspraken van de verschillende talen (voor Engels bijvoorbeeld *'The more that you learn, the more places you'll go'*) en beelden van auteurs (voor Engels: Maya Angelou) zichtbaar op de vele ramen en muren. Verder werken de collega's van het Cluster Talen na de verbouwing op een grote docentenkamer, om kennisdeling te stimuleren en letterlijk muren tussen opleidingen weg te halen. Ook de docenten onderwijskunde die verbonden zijn aan het cluster Talen werken hier. Inhoudelijke afstemming wordt zo gemakkelijker.

Weging en Oordeel

Het panel is van oordeel, dat de tweedegraads opleiding Engels van de Hogeschool Rotterdam een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een enthousiast, energiek en ruim gekwalificeerd team dat blijvende aandacht heeft voor de eigen professionalisering. In het generieke rapport is gesproken over de mooie menukaart aan professionaliseringsmogelijkheden die het IvL haar docenten biedt. Ook de docenten Engels maken hier gebruik van. Een mooi voorbeeld is de docentstages in het mbo en de collegiale consultatie.

Het programma van de tweedegraads lerarenopleiding Engels van de Hogeschool Rotterdam zit goed in elkaar. Het auditpanel vindt dat de opleiding een programma heeft met een duidelijk opbouw in moeilijkheidsgraad. De opleiding biedt haar studenten voldoende mogelijkheden om hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. Dit doet zij aan de hand van de drie ROM-lijnen en de daarmee verbonden vijf andere leerlijnen. Het DOVO-principe kan naar het oordeel van het auditpanel wat strikter gehanteerd worden, ook in de stagescholen. Verder wil het panel de opleiding meegeven om goed de balans te blijven zoeken tussen vakinhoud en vakdidactiek en theorie en het toepassen van deze theorie in de praktijk. Studenten hebben hier behoefte aan. De opleiding was ten tijde van de audit reeds bezig om deze kolommen dichterbij elkaar te brengen, onder andere door docenten binnen verschillende lijnen te laten doceren. De richting van deze ontwikkelingen komt het panel voor als de juiste.

De studenten zijn te spreken over het onderwijsprogramma, dat als zinvol en compleet wordt ervaren en ze zijn positief over de vakinhoudelijke kwaliteit van de docenten. Deeltijdstudenten zouden meer maatwerk willen zien.

De profilering 'opleiden voor de grote stad' en gebruik van 'ict/digitale didactiek' zijn duidelijk terug te vinden in het curriculum. Het panel is van oordeel, dat de opleiding studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Engelse taal te bereiken. M.b.t. de internationale oriëntatie kan de opleiding evenwel wat slagen maken; iets waar zij ook mee bezig is i.s.m. de andere lerarenopleidingen in het cluster Talen.

In het generieke rapport is vermeld, dat de opleidingen voldoende aandacht besteden aan de kwaliteit van de instromende studenten door het afnemen van de startmeter en het voeren van een studiekeuzecheckgesprek. Er is veel aandacht voor taalbeleid, o.a. via een aanbod van keuzecursussen voor taal op verschillende niveaus. In het generieke rapport staat tevens dat studenten voldoende mogelijkheden krijgen zich te profileren via de keuzecursussen, de minor en het honoursprogramma voor excellente studenten en met ingang van 2015-2016 via de keuze voor één van de twee afstudeerrichtingen in het vierde studiejaar.

Sterk element is, zoals aangegeven in het generieke rapport, het echt samen opleiden van studenten in het Opleiden in de school (OidS)- traject binnen de vijf opleidingsscholen. Het is een belangrijke ontwikkeling, dat de opleiding nu ook expliciete eisen stelt aan de kwaliteit van de werkplek en begeleiding op de 'gewone' stageschool in de regio.

De aanwezige voorzieningen zijn ondersteunend voor de studie.

Het auditpanel komt op basis van de hierboven genoemde sterke elementen met daarnaast de ontwikkelingen die nu in gang zijn gezet om de verschillende kolommen vakinhoud – vakdidactiek – beroepspraktijk aan elkaar te koppelen en de internationale oriëntatie te versterken, tot het oordeel 'ruim voldoende' voor deze standaard.

15.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

De opleiding conformeert zich aan de landelijk en hogeschoolbreed geldende richtlijnen op het terrein van toetsen en beoordelen. Voor de lerarenopleiding Engels geldt de IvL-brede onderwijs- en examenregeling (OER). Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van toetsing (systeem van toetsen en beoordelen; kwaliteitsborging van de toetsing met aandacht voor aspecten als validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid; functioneren examencommissie; inrichting van het afstuderen) het generieke rapport.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding het 'toetsgebouw' op een doordachte wijze heeft uitgewerkt; alle essentiële aspecten komen aan bod. Bij de uitwerking ervan besteedt de opleiding aandacht aan haar visie op toetsen, maakt zij een onderscheid tussen schriftelijke kennistoetsen en vaardigheidstoetsen, toetst zij door middel van verslagen, opdrachten en presentaties en maken studenten beroepsgerichte praktijkopdrachten en nemen deze op in hun assessmentdossier. De opleiding kiest per studieonderdeel een toetsvorm op basis van de leerlijnen die bij een studieonderdeel horen. De lerarenopleiding Engels heeft in de competentiedekkingsmatrix per fase opgenomen waar in het curriculum welke competenties worden verworven, welke onderdelen uit de kennisbases aan de orde komen en hoe zij die toetst. De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie.

In het generieke rapport is vermeld, dat het IvL de docenten elke dinsdagmiddag 'vrij' roostert om hun eigen invulling te geven aan professionalisering. De vakgroep Engels heeft ervoor gekozen om op die middag samen toetsen na te kijken. Op deze manier willen docenten niet alleen de kwaliteit van de beoordeling borgen (vier-ogen-principe: "is jouw 6 nu mijn 6?"), maar willen ze ook van elkaar leren.

M.b.t. de toetsevaluatie geldt, dat de toetscommissie ieder blok één of twee vakken evalueert. De evaluaties vinden clusterbreed plaats in een bepaald thema, zoals vakdidactiek of grammatica. Hierdoor ontstaat uitwisseling van ideeën rondom toetsing. De vakgroep bespreekt de evaluaties in het vakgroeptoverleg en neemt hierbij overigens ook andere vormen van evaluaties mee, zoals resultaten uit de gesprekken met het studentpanel en de feedback die docenten van studenten krijgen in de lessen, via de e-mail of verwerkt in de dossiers.

Studenten zijn tevreden over de toetsing. Alle studiehandleidingen zijn voorzien van een overzicht waaruit o.a. blijkt hoe de leerdoelen getoetst worden en volgens welke beoordelingscriteria. Ze weten dus wat ze moeten leren, wat er van hen verwacht wordt en hoe ze worden beoordeeld. Ook krijgen ze bij veel vakken een proeftoets. Ook zijn ze positief over de vaak snelle nakijktermijn bij toetsen. Ook vinden ze het prettig dat docenten de ruimte geven om de toets in te kijken.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

De opleiding neemt deel aan de landelijke kennistoets op het terrein van Engels. Zij bereidt haar studenten niet voor op de toets door hen bijvoorbeeld uitgebreid voorbeeldtoetsen te laten maken, maar wijst hen wel op het feit dat de toets er is. Van de 16 deelnemers is 75% geslaagd. Hiermee scoort de opleiding 'bovengemiddeld'.

De student dient, zoals aangegeven, aan het einde van de opleiding niveau C2 (CEFR/ERK) te hebben voor alle vier de taalvaardigheden. Studenten tonen het C2-niveau aan met het Cambridge Proficiency of English exam (CPE) voor taalvaardigheid. Het CPE toetst alle vier taalvaardigheden op C2-niveau. Het examen wordt extern afgenomen, onder auspiciën van de British Council, en is onderdeel van de landelijke kennisbasis toets. Het behalen van het CPE levert een internationaal erkend certificaat op.

Formatieve toetsing en assessment

De opleiding kiest er voor om studenten verschillende toetsvormen te presenteren, omdat een mix van toetsinstrumenten en meetmomenten de meeste garantie biedt om de ontwikkeling van de student tot een volwaardig beroepsbeoefenaar goed te kunnen volgen. Formatieve toetsing vindt plaats tijdens de lessen en de stage. De opleiding stimuleert haar studenten om altijd feedback te vragen over hun functioneren op de stageschool en dit te verwerken in het reflectieverslag. Evaluatieve tripartiete gesprekken tussen student, docent en vakcoach (= coach op de werkplek) beschouwt de opleiding eveneens als belangrijk momenten van formatieve toetsing. Daarnaast is het geven en ontvangen van peerfeedback een vast onderdeel bij taalbeheersingsvakken, bij presentaties en bij het afstuderen leraar. Ook geeft de docent tussentijdse mondelinge en schriftelijke feedback op onderdelen van het vak.

De opleiding toetst tevens op basis van een summatief assessment (zie ook generieke rapport – standaard 3 'afstuderen'). Voor alle eindkwalificaties geldt, dat de student aan het eind van zijn opleiding het niveau 'startbekwaam' moet hebben bereikt. Het einde van de afstudeerfase (startbekwaam) toetst de opleiding op basis van het assessmentdossier.

Het cluster Talen kiest voor één manier van beoordelen van 'afstuderen leraar'.

Oordeel panel over toetsen Engels

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen op het terrein van Engels bestudeerd – zoals *Grammar Syntax* (jr1), *Speaking* (jr3) en *Responsive Reading* (jr2) – en acht deze in orde. Er is voldoende variatie in de toetsen. De opleiding zou hier nog kunnen denken aan ICT-vormen van afronding. In het kader van inbedding en integratie van ICT in het programma zou een portfolio bijvoorbeeld de vorm van een website kunnen hebben. Er is verder sprake van voldoende en toenemende complexiteit. De onderwerpen in toetsen en opdrachten zijn zonder twijfel relevant voor de praktijk. De opleiding beoordeelt volgens heldere criteria, al lijken uit de feedback soms nog impliciete criteria boven te drijven.

Ruimte voor verbetering is er ook en wel in het verder uitwerken van de rubrics, iets waar de opleiding hard mee bezig is. Het gebruik van rubrics geeft hen, zo geven docenten aan, aan de ene kant houvast bij de beoordeling en bevordert een eenduidige beoordeling, maar aan de andere kant bieden de rubrics niet altijd alle ruimte voor de feedback die je als docent hebt. Komt de uitkomst nu overeen met het oordeel dat je als docent zelf hebt van een student?

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Engels op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via matrices wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie. De opleiding heeft op het terrein van toetsing de laatste jaren flinke 'slagen' gemaakt en daarbij toetsen en beoordelen meer in lijn met elkaar gebracht.

In het generieke rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie. De examencommissie zit op een juiste wijze in haar rol en heeft een duidelijke eigen onderzoekskalender. Het auditpanel acht het belangrijk, zo staat in het generieke rapport, dat de punten die daarop staan de komende tijd aandacht krijgen. De toetscommissies van elk

cluster en de toetscommissie buitenschools curriculum vervullen een belangrijke rol in het borgen van de kwaliteit van de toetsen. Het is belangrijk dat alle examinatoren nu in elk geval de cursus Basiskwalificatie Examinator (BKE) gaan volgen. Het auditpanel acht de externe validering van de afstudeerproducten door het Kenniscentrum Talentontwikkeling en vertegenwoordigers vanuit het werkveld op basis van een steekproef, een goed initiatief.

De kwaliteit van de bestudeerde toetsen, beoordeelt het auditpanel als voldoende tot goed. De aanwijzingen voor het maken van de toets voor de student waren duidelijk. De opleiding maakt gebruik van proeftoetsen. Er is voldoende variatie in de toetsvormen; er is sprake van een voldoende en toenemende complexiteit en de beoordeling geschiedt over het algemeen volgens heldere criteria.

Met inachtneming van enkele aandachtspunten – het verder uitwerken van de verantwoording via rubrics – komt het auditpanel op grond van bovenstaande bevindingen tot het oordeel 'goed' voor standaard 3.

15.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de lerarenopleiding Engels.

Eigen oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

De opleiding toets het eindniveau van de studenten op twee manieren: door middel van het onderdeel Afstuderen Leraar Engels en door het Assessment Startbekwaam (zie generieke rapport voor meer informatie hoe het afstudeertraject is vormgegeven bij de tweedegraads lerarenopleidingen).

Het auditpanel heeft van 4 studenten van de tweedegraads lerarenopleiding Engels die afstudeerden in 2013-2014 of 2014-2015 voorafgaand aan de audit de eindwerken bestudeerd die behoren bij het afstuderen. Dit betrof van elk van de studenten het portfolio Startbekwaam (assessmentdossier) en het onderzoeksverslag afstuderen Leraar met een beroepsproduct. Het auditpanel is van oordeel, dat de studenten Engels in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraads leraar Engels mag worden verwacht. In algemene zin was er bij het panel tevredenheid over het niveau dat studenten lieten zien op het gebied van onderwerpkeuze die relevant was. Verder waren de onderzoeksmethodiek en de conclusies en aanbevelingen van het niveau dat van een hbo-student mag worden verwacht op bachelor niveau.

De beoordeling door de assessoren is naar mening van het auditpanel voldoende kritisch geweest. Het panel had bij enkele werkstukken een (ruim) voldoende gegeven i.p.v. een goed. De basis hiervoor ligt in de pedagogisch theoretische onderbouwing (verklaren en het waarom) die volgens het panel op enkele punt steviger kan. In standaard 3 hebben we reeds aangegeven, dat de rubrics verder uitgewerkt kunnen worden. Dit geldt ook voor de rubric die gebruikt wordt bij het beoordelen van 'afstuderen leraar'.

Weging en Oordeel

Het auditpanel komt tot het oordeel 'voldoende' voor standaard 4 en wel op grond van het volgende:

- Het auditpanel heeft de afstudeerwerken met minimaal een voldoende beoordeeld.
- Het auditpanel is van oordeel dat de studenten in hun afstudeeropdracht en hun assessmentdossier aantonen, dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar Engels. Ruimte voor verbetering is er in de pedagogisch theoretische onderbouwing.
- Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn over het algemeen tevreden over de wijze waarop de afgestudeerden (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk. Zij voelen zich voldoende tot goed toegerust.

16. ALGEMEEN EINDOORDEEL ENGELS

De enthousiaste, inspirerende en ruim gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Engels van de HR zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de verschillende leerlijnen rondom vakmanschap en meesterschap en de focus op het opleiden van wereldleraren voor de grote stad en ict/digitale didactiek zijn hierbij belangrijke elementen.

Het auditpanel beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels met een 'goed'.

Het auditpanel beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen met een '(ruim) voldoende'; standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen met een 'goed' en standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau eveneens met een voldoende.

Omdat het auditteam het gerealiseerde niveau met een 'voldoende' beoordeelde, komt het op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels van de Hogeschool Rotterdam.

17. AANBEVELINGEN ENGELS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke rapport zijn reeds aanbevelingen gedaan. Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels drie aanbevelingen eruit lichten.

1. De opleiding is de samenhang tussen de leerlijnen verder aan het versterken. Het auditpanel vindt dit een goede stap en denkt dat de vakinhoud nog meer ten dienste kan staan van de vakdidactiek en van de toekomstige beroepspraktijk van een leraar Engels. Idealiter zou je alle modules aanbieden vanuit het idee dat ze er zijn als voorbereiding op het beroep van docent.
2. Deeltijdstudenten zouden meer maatwerk willen zien, bijvoorbeeld in de vorm van werkvormen aangepast op de kenmerken van de specifieke doelgroep. De vakgroep Nederlands experimenteert op bescheiden schaal met mogelijkheden tot flexibilisering van de deeltijd, om zo meer aan de behoeften van de deeltijdstudent tegemoet te komen. Wellicht kan de vakgroep Engels hierop aansluiten.
3. Ruimte voor verbetering is er in het verder uitwerken van de rubrics. Scherp (waar mogelijk) de rubrics aan. Het formulier lijkt nu niet altijd het oordeel toe te staan dat beoordelaars eigenlijk willen geven.

18. SCORETABEL ENGELS

Scoretabel paneloordelen Hogeschool Rotterdam hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Engels voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	V
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eendoordeel	V

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in
DUITS**

voltijd/deeltijd/OidS

Hogeschool Rotterdam

CROHO nr. 35193

19. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN DUI TS

19.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het is de missie van de opleiding dat afgestudeerde leraren Duits:

1. een uitgebreide en diepgaande inhoudelijke en didactische basis van het vak Duits bezitten;
2. hun vakdidactische en vakinhoudelijke kennis verrijken met hun pedagogische kwaliteiten;
3. een rolmodel zijn voor hun leerlingen binnen een grootstedelijke context;
4. zoveel vakinhoudelijke expertise in schoolvak Duits hebben, dat zij voor vakcollega's en leerlingen als deskundigen kunnen optreden;
5. overzicht over het hele vakgebied hebben en in staat zijn hun kennis van taal, cultuur en literatuur van de DACH-landen over te dragen aan diverse groepen leerlingen;
6. leerlingen voor het vak Duits kunnen enthousiasmeren voor de Duitse taal, en informeren over het belang van de Duitse economie, taal en cultuur in de Nederlandse samenleving;
7. interesse bij leerlingen opwekken om een beroepskeuze te overwegen waarbij Duits van toegevoegde waarde is;
8. een kritische houding hebben t.a.v. de beroepspraktijk, de lespraktijk en de lesmethodes;
9. over de vaardigheden beschikken om diverse vormen van activerende didactiek in de lessen toe te passen.

Zoals in het generieke gedeelte van het rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Duits voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Duits vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De kennisbasis Duits is opgebouwd uit zes domeinen, die zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

Domein	Categorieën/kernconcepten
Taalvaardigheden	<ul style="list-style-type: none">▪ De vier taalvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken (incl. gesprekken voeren)▪ Duits in de klas (als instructietaal)
Taalkundige kennis	<ul style="list-style-type: none">▪ Algemene taalkunde (incl. semantiek en pragmatiek)▪ Grammatica (incl. interferentie problematiek)▪ Lexicale kennis (incl. spelling)▪ Fonetiek, uitspraak en fonologie▪ Varianten van de taal
Sociaal-culturele kennis	<ul style="list-style-type: none">▪ Kennis van land en samenleving▪ Kennis van geschiedenis en geografie▪ Kennis van literatuur en cultuur▪ Intercultureel bewustzijn

Domein	Categorieën/kernconcepten	
Duits als schoolvak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kerndoelen en examens ▪ Vak en maatschappij ▪ Interferentie ▪ Doeltaal als voertaal ▪ Methodologieën ▪ ICT 	
Het leren van een taal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het leren van een taal ▪ Cognitieve en meta-cognitieve strategieën ▪ Methodologieën voor het onderwijzen van Duits ▪ Motivatie ▪ Woordenschat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grammatica ▪ Taalvaardigheden ▪ Uitspraak ▪ Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn ▪ Communicatiestrategieën
Taalachtergrond van de leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het leren van een taal ▪ Taalvaardigheid ▪ Relevantie van het vak ▪ Uitspraak ▪ Grammatica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Woordenschat ▪ Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn ▪ Communicatiestrategieën ▪ Toetsing en voortgang
MVT ⁵¹ -vakdidactiek specifiek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Methodologieën van MVT ▪ BVE-specifiek ▪ Projecten 	

Een vakinhoudelijk bekwaame leraar Duits beheerst aan het einde van de opleiding het Duits op C1-niveau van het Common European Framework of Reference (CEFR).

Profilering

De opleiding heeft op een aantal punten de landelijke kennisbasis uitgebreid en/of verdiept. Zo heeft zij veel aandacht voor grammatica en voor Landeskunde (domein sociaal-culturele kennis) en dan in het bijzonder voor literatuur (vanaf de 17de eeuw) waarbij zij de relatie legt met de grootstedelijke context.

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke gedeelte van het rapport.

Actualisatie eindkwalificaties

De lerarenopleiding Duits heeft een eigen werkveldcommissie. Deze komt één keer per jaar bijeen en evalueert samen met de opleiding de examenprogramma's in relatie tot de eindkwalificaties.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van het rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Duits geen aanleiding af te wijken van het algemene oordeel 'goed'.

⁵¹ Moderne Vreemde Talen

19.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma; doorwerking profilering; stage, leren & werken; (praktijkgericht) onderzoek; afstudeerrichtingen; studeerbaarheid en studievoortgang; instroom; personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van het rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Duits⁵²

Het auditpanel vindt dat de opleiding een mooi opgezet programma heeft. Het programma is gebaseerd op het Rotterdamse Onderwijsmodel (ROM) dat in het generieke gedeelte van het rapport is beschreven. Het vakspecifieke deel van het curriculum is opgebouwd uit vijf leerlijnen, die we in onderstaande tabel kort zullen toelichten.

Tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum

Vakspecifieke leerlijnen	Toelichting
Taalverwerving	Dit betreft de eigen taalbeheersing van de student in lezen, schrijven, spreken en luisteren. Het te bereiken niveau is per studiejaar vastgelegd in de terminologie van het ERK. De student ontwikkelt de vier taalvaardigheden tot het C1-niveau ('vaardig gebruiker'). In deze lijn wordt ook aandacht besteed aan vakdidactisch taalgebruik, taalgebruik gericht op thema's die in schoolboeken worden behandeld, en zakelijke communicatie, gericht op het mbo. Daarnaast werkt de opleiding met het Europees taalportfolio. Studenten geven hierin hun vorderingen in de vier vaardigheden aan, reflecteren daarop en geven aan waaraan zij in de volgende periode gaan werken. De lijn taalverwerving beschouwt de opleiding als belangrijke basis voor de leerlijnen stage, taalbeschouwing, taal & cultuur, taal & onderwijzen, taal & praktijk praktijk/internationalisering. Er is aandacht voor thema's uit de onderbouwmethodes. De opleiding traint de schrijfvaardigheid en bereidt studenten, zoals hierboven al werd aangegeven, voor op het werken in het mbo.
Taalbeschouwing	Deze lijn bevat een inleiding in de taalkunde, fonetiek en grammatica. Taalkunde wordt in het perspectief van taalontwikkeling en taalgeschiedenis onderwezen. De student ontwikkelt en verbreedt zijn basisgrammatica die als ondersteuning dient voor het behalen van de vak competenties, die van belang zijn voor alle te verwerven vaardigheden. Dit is ook ondersteunend aan de lijn taalverwerving. Door de regels van grammatica en uitspraak op de juiste manier toe te passen en hiermee te oefenen in de les, verbetert de student zijn eigen taalvaardigheid. Op deze manier is er voortdurend een wisselwerking tussen taalbeschouwing en taalverwerving. Daarnaast komen bij grammatica de onderdelen uit de schoolgrammatica aan bod. Bij fonetiek heeft de opleiding aandacht voor de technische aspecten van het kunnen uitleggen van uitspraakregels. Hiermee is er ook een link met vakdidactiek (lijn taal en onderwijzen).

⁵² Er zijn geen inhoudelijke verschillen tussen het voltijd- en deeltijdprogramma. Wel worden beide doelgroepen vanzelfsprekend anders benaderd in de lessen.

Vakspecifieke leerlijnen	Toelichting
Taal en cultuur	<p>Aan bod komt kennis van land en samenleving (socio-culturele achtergronden en inzichten in geschiedenis, politiek en cultuur) en van de literatuur van de zgn. DACH – landen (Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland). Door de kennis die de student opdoet van de doeltaallanden in de lijn taal en cultuur wordt de student in staat gesteld om in het onderwijs eigen keuzes voor excursies en cultuurproducten te maken. Deze leerlijn staat daarom ook nauw met de leerlijn taal & praktijk in verbinding.</p> <p>De literatuur betreft literatuurgeschiedenis en jeugdliteratuur. Studenten hebben een leeslijst van tien boeken en schrijven bij elk boek een verslag in de doeltaal. Het gaat hierbij dus om leesvaardigheid en schrijfvaardigheid, waarmee weer een verband wordt gelegd met de lijn taalverwerving. Ook kennen de literatuurcursussen een didactische component, doordat met studenten wordt besproken hoe zij literatuuronderwijs in de stageschool kunnen aanpakken. Zij leren hoe zij het juiste lesmateriaal kunnen kiezen en zelf teksten en jeugdboeken didactiseren. In jaar 1 maken de studenten een didactisering van een korte literaire tekst en presenteren dit. In jaar 4 ontwikkelen zij een lessenserie over een jeugdboek.</p>
Taal en praktijk (internationalisering)	<p>In deze lijn komen onderdelen van de andere leerlijnen en de praktijk samen. De lijn bevat excursies en projecten, te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Binnen het project <i>Land und Leute</i> hebben eerste- en tweedejaars een dagexcursie (afwisselend naar Münster of Aken) en een vijfdaagse excursie (afwisselend naar Berlijn of Wenen). Studenten leren een excursie zelfstandig op te zetten en onderzoeken hoe dat in hun stageschool is geregeld (bijvoorbeeld budgettering, communicatie, vakoverstijgende samenwerking), zodat zij in staat zijn voor leerlingen zo'n reis te organiseren. Bij de vijfdaagse excursie leggen studenten relaties met scholen in Berlijn en Wenen, zodat schoolbezoeken kunnen plaatsvinden. N.a.v. de ervaringen kiezen studenten een thema dat zij tot een essay uitwerken, met gebruikmaking van bronnen. In jaar 3 bereiden studenten binnen het project <i>Land und Leute</i> zich voor op een studie aan een buitenlandse universiteit – in Jena, Hildesheim of Osnabrück – in het kader van de minor. 7. In het DOVO⁵³-project onderzoeken studenten in de stageschool in welke mate de doeltaal als voertaal wordt gebruikt: door twee lessen te observeren, docenten te interviewen en leerlingen te enquêteren. Op basis hiervan schrijven zij een verslag volgens de APA-normen. 8. Veel scholen werken met een Taaldorp om in een authentieke setting spreekvaardigheden te toetsen. In het project Taaldorp onderzoeken studenten wat een Taaldorp inhoudt en hoe je zoiets organiseert. Doordat zij als beoordelaar in een Taaldorp participeren, leren zij hoe je leerlingen beoordeelt en met leerlingen omgaat in een toetsituatie. Daarover schrijven zij een evaluatie.
Taal en onderwijzen	<p>Studenten leren verschillende didactische modellen voor het vreemdetalenonderwijs te gebruiken, zoals het fasemodel voor de receptieve en productieve vaardigheden en de oefeningentypologie van Neuner. Het aanleren van de vier taalvaardigheden en het overbrengen van grammatica met de inductieve methode komen aan de orde. De student leert ict-toepassingen met interactieve oefeningen te gebruiken en activerende werkvormen en samenwerkingsopdrachten in zijn onderwijs te integreren. Ook leert de student toetsen te ontwikkelen en te beoordelen. Er is veel aandacht voor het maken van lesplannen, met een goede lesindeling en concrete leerdoelen, die in de groep worden besproken. Daarnaast leren studenten leergangen te beoordelen in relatie tot het onderwijsdoel en de doelgroep, om eventuele tekortkomingen te herkennen en deze te compenseren met ander, zo mogelijk eigen, materiaal. Studenten krijgen tijdens hun stage leerwerktaken mee, die ook altijd betrekking hebben op vakdidactische facetten, en zij oefenen in de les door minilesjes te geven aan medestudenten.</p>

Het auditpanel is van oordeel dat de studenten via het onderwijs in de bovengenoemde leerlijnen hun kennis en vaardigheden voor een leraar Duits voldoende kunnen ontwikkelen. De leerlijnen vertonen intern duidelijke samenhang en kennen elk een opbouw in moeilijkheidsgraad. Daarnaast is er samenhang tussen de leerlijnen (zie hiervoor de voorbeelden in de Tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum).

⁵³ Doeltaal = voertaal

In het generieke gedeelte van het rapport is vermeld, dat de talenopleidingen de samenhang tussen vakinhoud en vakdidactiek hebben verbeterd. Voor de lerarenopleiding Duits geldt dat nu in bijna alle vakken en projecten van de leerlijnen taalverwerving, taalbeschouwing, taal & cultuur en taal & praktijk vakdidactische elementen zijn opgenomen. Hierdoor is er een wisselwerking ontstaan tussen de bovengenoemde leerlijnen en de leerlijn taal & onderwijzen (vakdidactiek). Het auditpanel heeft vastgesteld, dat praktisch alle docenten vakdidactiek integreren in vak modules en in vak projecten. Een van de deeltijdstudenten gaf aan, dat hier in de deeltijd wellicht nog ruimte voor verbetering is. Zo heeft zij heel gedegen les gekregen in grammatica, maar werd er niet expliciet de link gelegd naar het lesgeven in grammatica. Een student uit het OidS⁵⁴-traject heeft dit juist weer wel als positief ervaren. Haar docent maakte duidelijk de transfer naar het lesgeven aan leerlingen op verschillende niveaus. Ook een student uit de voltijd gaf aan, dat er in hun les aandacht was voor het aanleren van verschillende vaardigheden (lezen en spreken) op een middelbare school.

Ook de onderdelen vakmanschap (vakdidactiek) en meesterschap (algemeen beroepsvoorbereidende vakken) worden met elkaar in verband gebracht (zie ook het generieke gedeelte van het rapport). Docenten leggen bij vakdidactiek veelal een hele praktische link naar de praktijk: hoe zou je dit nu in de praktijk doen? Hoe breng je het over aan je leerlingen? Hoe sluit je aan bij hun belevingswereld? Voor Duits geldt verder, dat studenten tijdens hun stage leerwerktaken meekrijgen die ook betrekking hebben op vakdidactische aspecten van het vak Duits. Een voorbeeld is dat studenten leren de door hen zelf beproefde methodes voor foutenanalyse en –therapie tijdens stages adequaat te gebruiken. Zij stellen proefwerken op en beoordelen deze en moeten bijvoorbeeld ook kijken naar de beoordeling van toetsen van dyslectici. Verder is er samenhang tussen de kolommen door personele overlap: een van de BV⁵⁵-docenten treedt op als 'linking pin': hij is verbonden aan het vak Duits; hij schuift regelmatig aan bij het vakgroepoverleg, is vast aanspreekpunt voor met name de vakdidactici en is betrokken bij de doorontwikkeling van de leerlijn vakdidactiek. Hij geeft ook relatief vaak les bij de opleiding, zodat docenten en studenten hem goed kennen. Op deze manier zijn er korte lijnen. Studenten geven in het auditgesprek aan dat er een groot verschil is tussen deze BV-docent en de 'algemene' BV-docenten die niet aan de vakgroep Duits zijn verbonden en die minder goed in staat zijn om de transfer naar Duits te maken (kennis en betrokkenheid).

Vermeldenswaardig is de alum nibijeenkomst die de opleiding heeft georganiseerd met als thema 'spreekvaardigheid in les'. Het auditpanel vindt een mooi voorbeeld van de verbinding tussen vakinhoud – vakdidactiek – praktijk.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

In het generieke gedeelte van het rapport zijn reeds de drie didactische uitgangspunten beschreven die alle opleidingen hanteren: actief leren, samenwerkend leren en toenemend zelfstandig leren.

- Ook wordt er in het generieke gedeelte van het rapport gerefereerd aan het principe van 'teach as you preach'. Studenten bevestigen dat docenten dit principe hanteren en daarmee voor studenten fungeren als voorbeeldfunctie: "het voorbeeld staat gewoon voor de klas", aldus een van de studenten. Docenten laten in hun eigen les bijvoorbeeld duidelijk zien hoe je een les kunt opbouwen. Zij geven les, zo geven studenten in het auditgesprek aan, zoals de studenten dit bij vakdidactiek hebben geleerd.
- Doeltaal = voertaal. Het docententeam spreekt over het algemeen Duits met de studenten, niet alleen tijdens de lessen maar ook buiten de lessen om (in de gang). Studenten bevestigen dit in de auditgesprekken. De opleiding stimuleert de studenten daarnaast om tijdens hun eigen lessen, die ze op de stageschool geven, ook zoveel mogelijk Duits te spreken met hun leerlingen.

⁵⁴ Opleiding in de School traject (zie generieke rapport)

⁵⁵ Docent onderwijskunde uit de Beroepsvoorbereidende leerlijn (zie generieke rapport)

Voor verschillende studenten geldt, dat het DOVO-project (zie Tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum) hen overtuigd heeft van het belang van het DOVO-principe en ervoor heeft gezorgd dat zij het structureel toepassen op hun stageschool.

- Naast de aandacht voor ict in de generieke lijn (zie wederom het generieke gedeelte van het rapport) is er ook aandacht voor ict in het vakspecifieke programma. De vakgroep voert de discussie in hoeverre een vakspecifieke leerlijn ICT noodzakelijk is, wanneer er al een algemene leerlijn ICT is. Ze kiest ervoor om ICT te verweven in de reguliere vakken. Zo leert de student, zoals we eerder aangegeven hebben, bij vakdidactiek om ict-toepassingen met interactieve oefeningen te gebruiken (zoals een webquest). Ze leren verder om een website te maken. Het auditpanel is van oordeel dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor ict in haar eigen lesmethoden en in het leren van haar studenten.

Stage

In het generieke gedeelte van het rapport wordt uitgebreid stilgestaan bij 'stage, leren & werken'. Het panel wil hier in het vakspecifieke rapport niettemin toch aandacht aan besteden vanwege de aparte positie van het vak Duits. Omdat er een permanent tekort was aan leraren Duits, waren er in het verleden (tot/met 2011) weinig stagebegeleiders Duits en weinig stageplaatsen beschikbaar. Het was veelal de praktijk dat ongediplomeerde leraren Duits voor de klas stonden en soms ook nog als stagebegeleiders fungeerden. Hier is een verandering in gekomen: de lerarenopleidingen leveren steeds meer gediplomeerde docenten Duits af en scholen grijpen de kans om deze docenten tot stagebegeleiders op te leiden. Samen met de scholen in de regio bouwt de opleiding een netwerk op om beter te kunnen voldoen aan de steeds groeiende vraag aan stageplekken en goed opgeleide stagebegeleiders Duits. Docenten geven aan dat ze bezig zijn om "van vakcollega's opleiders te maken". Het auditpanel juicht dit toe. Een van de docenten geeft aan dat ze hierbij ook aandacht hebben voor de wisselwerking tussen theorie en praktijk. Zo merkte een vakcoach op dat studenten minder wisten over orde houden. De docent heeft het onderwerp klassenmanagement en orde houden vervolgens geïntegreerd in de vakdidactische les.

Internationale dimensie

Binnen het cluster Talen willen de vakgroepen gezamenlijk de lijn internationalisering verder versterken. De lerarenopleiding Duits is hierin al vergevorderd. Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de opleiding reeds een doorlopende leerlijn internationalisering heeft die studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Duitse taal te bereiken. In de Tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum hebben we reeds een aantal onderdelen genoemd, te weten a) de dagexcursie in jaar 1 en 2 naar Aken of Münster, b) de vijfdaagse excursie naar Berlijn of Wenen en c) de study abroad in jaar 3 (minorruimte). Daarnaast heeft de opleiding jaarlijks voor zes maanden een stagiaire uit een Duitstalig land die optreedt als taalassistent voor de Nederlandse studenten. Ook refereert de opleiding aan haar culturele samenwerking met het Goethe Instituut (lezingen; thema-avonden) en aan de gastsprekers uit het buitenland die worden ingezet. Niet alleen studenten gaan naar het buitenland, ook docenten doen periodiek mee aan docentmobiliteit en -uitwisseling (Duitsland, Zwitserland, Zweden).

Een buitenlandverblijf van vier maanden in jaar 3 is overigens gemakkelijker geworden, omdat de minor nu aaneengesloten in semester 7 is geplaatst. Organisatorische obstakels (in relatie tot stage lopen) voor studeren in het buitenland zijn hiermee weggenomen. Bij de lerarenopleiding Duits heeft dit er in geresulteerd dat van cohort 2011-2012 *alle* voltijdstudenten hun minor in het buitenland hebben gevolgd.

Deeltijdstudenten gaan veelal ook naar het buitenland, zij het vaak korter dan de voltijdstudenten. Wanneer de deeltijdstudenten niet in staat zijn om mee te gaan, krijgen zij vervangende opdrachten.

Onderzoekskomponent

Naast deze generieke onderzoekslijn is er binnen de opleidingen ruimte voor een vakspecifieke onderzoekslijn, waarin studenten door de jaren heen kleine onderzoekopdrachten uitvoeren (zie ook de Tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum voor voorbeelden). Er is een mooie opbouw in de onderzoekslijn, te weten:

- In jaar 1 en 2 ligt het accent op deelvaardigheden (selecteren, bestuderen en beoordelen van literatuur, analyseren van bestaand materiaal). Zo moesten studenten bij *Land und Sprache* in jaar 2 een literatuuronderzoek doen en een essay schrijven.
- In jaar 3 voeren studenten in een groepje voor het eerst zelf een heel praktijkonderzoek uit.
- In jaar 4 studeren ze individueel af op een zelf opgezet en uitgevoerd vakdidactisch onderzoek. Dit gebeurt in het kader van Afstuderen Leraar Duits (zie standaard 4).

De opleiding zet daarnaast in op het stimuleren van een onderzoekende en kritische houding bij studenten. Studenten geven aan, dat docenten hen bijvoorbeeld stimuleren om continu door te vragen ofwel *nachhaken* ("waarom is dat zo?"). Ook geeft een vierdejaars student aan dat het onderzoek in jaar 3 echt geholpen heeft bij het doen van het afstudeeronderzoek.

Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de opleiding de begeleiding bij het doen van onderzoek tijdens de afstudeerfase goed heeft georganiseerd. De begeleiding is zowel groepsgericht als individueel. De groepsbijeenkomsten hebben twee functies.

5. Tijdens de groepsbijeenkomsten staan vragen centraal waarmee elke student te maken krijgt, zoals: Welke onderwerpen zijn geschikt voor het doen van onderzoek? Hoe vind je relevante en bruikbare geschikte literatuur? Hoe verwijst je op correcte wijze naar literatuur? Aan welke criteria moeten een goed geformuleerde onderzoeksvraag en deelvragen voldoen? Hoe ontwikkel je geschikte onderzoeksinstrumenten?
6. Daarnaast gaat het om uitwisselen van ervaringen onderling. Het is zinvol en motiverend om een kijkje bij elkaar in de keuken te nemen, zeker als studenten inhoudelijk verwante onderzoeken uitvoeren.

Op enkele cruciale momenten krijgt de student specifieke, individuele feedback: het bepalen van het onderwerp, het onderzoeksplan (literatuurverkenning, hoofd- en deelvragen, onderzoeksopzet) en de onderzoeksinstrumenten zijn belangrijke momenten waarop de begeleider tussentijdse, individuele feedback geeft.

Tevredenheid studenten

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum én over de docenten. Zoals eerder is aangegeven, kan er bij de deeltijd de samenhang tussen vakinhoud en vakdidactiek – met name bij grammatica – wellicht nog verder versterkt worden, maar bij de andere varianten was dit geen punt. Studenten ervaren het programma over het algemeen als zinvol en compleet. Ze zijn tevreden over de (vakdidactische) deskundigheid van de docenten en de ervaring die zij inbrengen over hun eigen onderwijspraktijk. Binnen de eigen opleiding voelen zij zich geen nummer; in de algemene BV-lijn ligt dat vanzelfsprekend anders. Het programma is studeerbaar en het eindniveau is haalbaar, aldus studenten, maar je moet wel initiatief tonen en hard werken, zeker als bijvoorbeeld je spreekvaardigheid nog niet zo goed is. De studielast was in het verleden niet altijd even goed verdeeld, maar hier heeft de opleiding aan gewerkt.

Afstudeerrichtingen

Zoals in het generieke gedeelte van het rapport is aangegeven, maken studenten vanaf studiejaar 2015-2016 vanaf het vierde studiejaar een keuze voor de afstudeerrichting algemeen vormend onderzoek (avo) of beroepsonderwijs (bo). Tijdens de audit heeft het panel gevraagd naar de stand van zaken met betrekking tot het voorbereiden van de studenten op het geven van Nederlands in het beroepsgerichte onderwijs (bo).

De opleiding heeft ervoor gekozen om beide afstudeerrichtingen aan te bieden. Ze verwacht dat het merendeel van de studenten zal kiezen voor de avo-afstudeerrichting: de meeste studenten komen terecht in de onderbouw van havo en vwo, waar het vak Duits nog een verplicht onderdeel van het curriculum vormt. Toch biedt zij ook de afstudeerrichting vmbo en mbo aan, ook gezien de groeiende vraag naar leraren Duits. Dat komt door de toenemende handelscontacten met Duitstalige landen, de uitbreiding en versterking van het vak Duits in het vmbo en in het mbo en door het grote aantal leraren Duits dat in de komende 5 tot 10 jaar met pensioen gaat. Daarnaast kiezen leerlingen op scholen waar handel, economie en toerisme een centrale rol spelen steeds vaker voor Duits als tweede vreemde taal. Een aantal studenten zal dus terecht komen op het mbo of op een theoretische leerweg van het vmbo.

De opleiding gaat het curriculum dat hoort bij de beide richtingen verder vormgeven, o.a. door nieuwe modules op te zetten. Ze heeft hierbij contact met andere hogescholen en heeft een conferentie bijgewoond over het mbo. Ze heeft nu, voor het generieke gedeelte, enkele onderwijskundige/pedagogische onderdelen aangewezen die in het kader van deze afstudeerrichtingen worden herontwikkeld. Overigens geldt dat de docenten in veel vakken al de differentiatie maken naar de verschillende niveaus. Als docenten de stof behandelen, leggen ze meteen de link met de praktijk en de verschillende niveaus die daar zijn. Zo moeten studenten bijvoorbeeld m.b.t. leesvaardigheid in de les onderscheid leren maken tussen het vmbo en het vwo en daarbij kijken naar tekstkeuze, leerstrategie en geschikte oefenvormen. Ook moeten zij een reflectie geven op waarom iets wel of niet geschikt is voor een bepaald niveau. In vakdidactiek en in het vak 'didactisch schoolonderzoek toetsen' raken zij vertrouwd met de ERK – normering en met criteria van toetsing en beoordeling. Daarnaast is er, zoals in de Tabel Leerlijnen vakspecifiek curriculum is aangegeven, in jaar 3 aandacht voor zakelijke communicatie op het mbo (vaktaal in bijvoorbeeld de sectoren toerisme, groothandel en scheepsvaart). Het auditpanel waardeert de inspanningen van de opleiding bij het ontwikkelen van de afstudeerrichtingen en wil de opleiding stimuleren om vooral verder te gaan met de uitbreiden van de afstudeerrichting vmbo/mbo.

Personeel

Het docentteam bestaat uit 7 docenten (die samen 3,2 fte werken) en vormt een interessante mix van mensen met uitgebreide praktijkervaring en mensen met een hoge vakinhoudelijke deskundigheid. Het team is ruim gekwalificeerd om de verschillende studieonderdelen te kunnen verzorgen. Het merendeel van de docenten zijn mastergeschoold. Ten tijde van de audit was één docent bezig met een masteropleiding. De cv's laten zien dat de docenten relevante praktijkervaring hebben in het onderwijs en/of het vakgebied. Voor twee opleiders staat de VELON registratie in februari 2016 op de agenda.

Docenten houden actuele ontwikkelingen bij via contacten met het werkveld en vakgenoten, bijvoorbeeld in hun rol als stagebegeleider. Andere voorbeelden zijn de deelname aan het landelijk Vak Overleg⁵⁶ en de Vereniging lerarenopleiders Duits (VLOD) waar alle docenten met een aanstelling van meer dan 0,4 fte lid van zijn. Eén docent is redactielid bij de commissie die zich bezighoudt met de Landelijke Kennistoets en één docent zit in het normeringspanel hiervan. Docenten bezoeken studiedagen van het ICLON⁵⁷ en het Expertisecentrum MVT. Twee docenten zijn medeauteurs van leerboeken, één docent is betrokken bij de stichting *Deutsch macht spaß* en drie docenten zijn betrokken bij het Goethe Instituut.

⁵⁶ De coördinator van de opleiding is sinds december 2013 voorzitter van dit overleg.

⁵⁷ Interfacultair centrum voor lerarenopleiding, onderwijsontwikkeling en nascholing van de Universiteit Leiden.

Het auditpanel is tevreden over het niveau van de docenten. De docentengroep maakt een enthousiaste indruk en men is duidelijk trots op het werk dat men doet. Het panel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Zo zijn er in het cluster Talen drie werkgroepen opgericht, te weten Internationalisering, Afstuderen en Vakdidactiek, waar men kijkt hoe andere vakgroepen zaken aanpakken en waar men van elkaar zou kunnen leren. "De schotten zijn verdwenen", aldus een van de docenten. Het auditpanel juicht deze ontwikkeling toe.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De tweedegraads lerarenopleiding Duits heeft, naast de al in het generieke gedeelte van het rapport beschreven voorzieningen, geen andere, vakspecifieke voorzieningen nodig. Zie derhalve voor de bevindingen over de voorzieningen het generieke gedeelte van het rapport.

Vermeldenswaardig is overigens wel dat bezoekers door de uitspraken en beelden die op de vele ramen zichtbaar zijn, duidelijk kunnen zien waar de lerarenopleidingen van het cluster Talen in het IvL-gebouw gevestigd zijn. Duits is vertegenwoordigd met bijvoorbeeld boekenkasten met Duitse boeken en een afbeelding van Goethe. Verder werken de collega's van het Cluster Talen na de verbouwing op een grote docentenkamer, om kennisdeling te stimuleren en letterlijk muren tussen opleidingen weg te halen. Ook de docenten onderwijskunde die verbonden zijn aan het cluster Talen werken hier. Inhoudelijke afstemming wordt zo gemakkelijker.

Weging en Oordeel

Het panel is van oordeel, dat de tweedegraads opleiding Duits van de Hogeschool Rotterdam een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een enthousiast en ruim gekwalificeerd team dat blijvende aandacht heeft voor de eigen professionalisering. Het panel is positief over de samenwerking die tot stand is gebracht tussen de verschillende vakgroepen in het cluster Talen, o.a. door te participeren in gezamenlijke werkgroepen. In het generieke gedeelte van het rapport is gesproken over de mooie menukaart aan professionaliseringsmogelijkheden die het IvL haar docenten biedt. Ook de docenten Duits maken hier gebruik van. Een mooi voorbeeld is de docentstages in het mbo en de collegiale consultatie.

Het programma van de tweedegraads lerarenopleiding Duits van de Hogeschool Rotterdam zit goed in elkaar. Er is, aldus het auditpanel, sprake van een degelijke en goede verwerking van de kennisbasis. Het auditpanel vindt dat de opleiding een programma heeft met een duidelijk opbouw in moeilijkheidsgraad. De opleiding biedt haar studenten voldoende mogelijkheden om hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen.

Dit doet zij aan de hand van de drie ROM-lijnen en de daarmee verbonden vijf andere leerlijnen. De opleiding heeft goed nagedacht over de koppeling tussen de verschillende leerlijnen en met name vakinhoud en vakdidactiek en theorie en het toepassen van deze theorie in de praktijk. Er is veel aandacht voor verdiepende kennis en in bijna alle vakken en projecten zijn vakdidactische elementen opgenomen. Met een kleine uitzondering bij het grammaticaonderwijs in de deeltijd slaagt de opleiding er goed in om deze koppeling tot stand te brengen. Er is tevens aandacht voor gedifferentieerd lesgeven. Het DOVO-principe wordt gehanteerd, veelal ook in de stagescholen. De studenten zijn te spreken over het onderwijsprogramma, dat als zinvol en compleet wordt ervaren en ze zijn positief over de vakinhoudelijke kwaliteit van de docenten. Ze geven aan dat docenten echt een voorbeeldfunctie vervullen.

De profilering 'opleiden voor de grote stad' en gebruik van 'ict/digitale didactiek' zijn duidelijk terug te vinden in het curriculum (zie hiervoor het generieke gedeelte van het rapport). Het panel is van oordeel, dat de opleiding studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Duitse taal te bereiken. Een mooie doorlopende leerlijn internationalisering met excursies, buitenlandse gastsprekers, lezingen en een buitenlandverblijf van vier maanden in jaar drie ondersteunt dit.

In het generieke gedeelte van het rapport is vermeld, dat de opleidingen voldoende aandacht besteden aan de kwaliteit van de instromende studenten door het afnemen van de startmeter en het voeren van een studiekeuzecheckgesprek. Er is veel aandacht voor taalbeleid, o.a. via een aanbod van keuzecursussen voor taal op verschillende niveaus. In het generieke rapport staat tevens dat studenten voldoende mogelijkheden krijgen zich te profileren via de keuzecursussen, de minor en het honoursprogramma voor excellente studenten en met ingang van 2015-2016 via de keuze voor één van de twee afstudeerrichtingen in het vierde studiejaar.

Sterk element is, zoals aangegeven in het generieke gedeelte van het rapport, het echt samen opleiden van studenten in het Opleiden in de school (OidS)- traject binnen de vijf opleidingsscholen. Het is een belangrijke ontwikkeling, dat de opleiding nu ook expliciete eisen stelt aan de kwaliteit van de werkplek en begeleiding op de 'gewone' stageschool in de regio. Voor de lerarenopleiding Duits geldt, dat zij samen met de scholen in de regio een netwerk aan het opbouwen is om beter te kunnen voldoen aan de steeds groeiende vraag aan stageplekken en goed opgeleide stagebegeleiders Duits. De richting van deze ontwikkelingen komt het panel voor als de juiste.

De aanwezige voorzieningen zijn ondersteunend voor de studie.

Het auditpanel komt op basis van de hierboven genoemde elementen tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

19.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

De opleiding conformeert zich aan de landelijk en hogeschoolbreed geldende richtlijnen op het terrein van toetsen en beoordelen. Voor de lerarenopleiding Duits geldt de IvL-brede onderwijs- en examenregeling (OER). Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van toetsing (systeem van toetsen en beoordelen; kwaliteitsborging van de toetsing met aandacht voor aspecten als validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid; functioneren examencommissie; inrichting van het afstuderen) het generieke gedeelte van het rapport.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding het 'toetsgebouw' op een doordachte wijze heeft uitgewerkt; alle essentiële aspecten komen aan bod. Bij de uitwerking ervan besteedt de opleiding aandacht aan haar visie op toetsen, maakt zij een onderscheid tussen schriftelijke kennistoetsen en vaardigheidstoetsen, toetst zij door middel van verslagen, opdrachten en presentaties en maken studenten beroepsgerichte praktijkopdrachten en nemen deze op in hun assessmentdossier. De opleiding kiest per studieonderdeel een toetsvorm op basis van de leerlijnen die bij een studieonderdeel horen. De lerarenopleiding Duits heeft in de competentiedekkingsmatrix per fase opgenomen waar in het curriculum welke competenties worden verworven, welke onderdelen uit de kennisbases aan de orde komen en hoe zij die toetst. De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie.

In het generieke gedeelte van het rapport is vermeld, dat het IvL de docenten elke dinsdagmiddag 'vrij' roostert om hun eigen invulling te geven aan professionalisering. De vakgroepen uit het cluster Talen besteden deze tijd aan gezamenlijke toetsontwikkeling en/of beoordeling. Het panel heeft vastgesteld dat de docenten elkaar standaard raadplegen bij het maken van toetsen. Zo werkt een docent grammatica samen met een collega uit de deeltijd. Ze ontwerpen de toetsen samen en corrigeren ook ca. 60% van de toetsen samen.

M.b.t. de toetsevaluatie geldt, dat de toetscommissie ieder blok één of twee vakken evalueert. De evaluaties vinden clusterbreed plaats in een bepaald thema, zoals vakdidactiek of grammatica. Hierdoor ontstaat uitwisseling van ideeën rondom toetsing. De vakgroep bespreekt de evaluaties in het vakgroepoverleg en neemt hierbij overigens ook andere vormen van evaluaties mee, zoals resultaten uit de gesprekken met het studentpanel en de feedback die docenten van studenten krijgen in de lessen, via de e-mail of verwerkt in de dossiers.

Studenten zijn tevreden over de toetsing. Alle studiehandleidingen zijn voorzien van een overzicht waaruit o.a. blijkt hoe de leerdoelen getoetst worden en volgens welke beoordelingscriteria. Ze weten dus wat ze moeten leren, wat er van hen verwacht wordt en hoe ze worden beoordeeld. Ook krijgen ze bij een aantal vakken een proeftoets. Studenten deeltijd geven in het auditgesprek aan dat ze behoefte hebben aan individuele feedback bij sommige toetsen (bijvoorbeeld bij mondelinge spreekvaardigheidstoetsen). Positief is dat er naar hen geluisterd is en dat er ruimte is gekomen voor a) het inzien van toetsen en b) het ontvangen van feedback.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

De opleiding neemt deel aan de landelijke kennistoets op het terrein van Duits. Zij bereidt haar studenten niet voor op de toets door hen bijvoorbeeld uitgebreid voorbeeldtoetsen te laten maken, maar wijst hen wel op het feit dat de toets er is.

Docenten geven duidelijk aan wat ze moeten leren en adviseren studenten om hun studiemateriaal, zoals readers, uit jaar 1 en 2 te bewaren, omdat ze deze in jaar 3 voor de toets nog kunnen gebruiken. Studenten bevestigen in het auditgesprek dat ze bij de behandeling van de stof regelmatig op de kennisbasis worden gewezen en op de LKT. Van de 9 deelnemers is 56% geslaagd. Hiermee scoort de opleiding 'bovengemiddeld'. Het zijn vooral de native speakers en de deeltijdstudenten die deze keer de toets hebben gedaan.

De student dient, zoals aangegeven, aan het einde van de opleiding niveau C1 (CEFR/ERK) te hebben voor alle vier de taalvaardigheden. Studenten nemen, als onderdeel van de landelijke kennistoets, deel aan het internationaal gevalideerde examen Goethe –Zertifikat C1. De examinering valt onder toezicht van het Goethe Instituut, waar de toetsen door de *Association of Language Testers in Europe (ALTE)* internationaal gewaarborgd worden. De toetsen worden in een zgn. examencoöperatie afgenomen door intern en extern gecertificeerde examinatoren. De lerarenopleiding Duits borgt hiermee de eis dat de leraar Duits met betrekking tot het Europees Referentiekader op taalvaardigheidsniveau C1 zit.

Formatieve toetsing en assessment

De opleiding kiest er voor om studenten verschillende toetsvormen te presenteren, omdat een mix van toetsinstrumenten en meetmomenten de meeste garantie biedt om de ontwikkeling van de student tot een volwaardig beroepsbeoefenaar goed te kunnen volgen. Formatieve toetsing vindt plaats tijdens de lessen en de stage. De opleiding stimuleert haar studenten om altijd feedback te vragen over hun functioneren op de stageschool en dit te verwerken in het reflectieverslag. Evaluatieve tripartiete gesprekken tussen student, docent en vakcoach (=coach op de werkplek) beschouwt de opleiding eveneens als belangrijk momenten van formatieve toetsing. Daarnaast is het geven en ontvangen van peerfeedback een vast onderdeel bij taalbeheersingsvakken, bij presentaties en bij het afstuderen leraar. Ook geeft de docent tussentijdse mondelinge en schriftelijke feedback op onderdelen van het vak.

De opleiding toetst tevens op basis van een summatief assessment (zie ook generieke rapport – standaard 3 'afstuderen'). Voor alle eindkwalificaties geldt, dat de student aan het eind van zijn opleiding het niveau 'startbekwaam' moet hebben bereikt. Het einde van de afstudeerfase (startbekwaam) toetst de opleiding op basis van het assessmentdossier.

Het cluster Talen kiest voor één manier van beoordelen van 'afstuderen leraar'.

Oordeel panel over toetsen Duits

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen op het terrein van Duits bestudeerd en acht deze in orde. Er is voldoende variatie in de toetsen. Er is verder sprake van voldoende en toenemende complexiteit. De onderwerpen in toetsen en opdrachten zijn zonder twijfel relevant voor de praktijk. De opleiding beoordeelt volgens heldere criteria. Ruimte voor verbetering is er ook. Het auditpanel heeft geconstateerd dat beoordelingscriteria soms scherper geformuleerd kunnen worden (en zo beoordelaarsverschillen verkleind kunnen worden). Ook mag de weging en de puntentoekenning bij enkele toetsen duidelijker.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Duits op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via matrices wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie. Bij het maken en vaak ook het beoordelen van de toetsen past de opleiding het vier-ogen-principe toe. De opleiding heeft op het terrein van toetsing de laatste jaren flinke 'slagen' gemaakt en daarbij toetsen en beoordelen meer in lijn met elkaar gebracht.

In het generieke gedeelte van het rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie.

De examencommissie zit op een juiste wijze in haar rol en heeft een duidelijke eigen onderzoekskalender. Het auditpanel acht het belangrijk, zo staat in het generieke gedeelte van het rapport, dat de punten die daarop staan de komende tijd aandacht krijgen. De toetscommissies van elk cluster en de toetscommissie buitenschools curriculum vervullen een belangrijke rol in het borgen van de kwaliteit van de toetsen. Het is belangrijk dat alle examinatoren nu in elk geval de cursus Basiskwalificatie Examinator (BKE) gaan volgen. Het auditpanel acht de externe validering van de afstudeerproducten door het Kenniscentrum Talentontwikkeling en vertegenwoordigers vanuit het werkveld op basis van een steekproef, een goed initiatief.

De kwaliteit van de door hem bestudeerde toetsen, beoordeelt het auditpanel als voldoende tot goed. De aanwijzingen voor het maken van de toets voor de student waren duidelijk. De opleiding maakt gebruik van proeftoetsen. Er is voldoende variatie in de toetsvormen; er is sprake van een voldoende en toenemende complexiteit en de beoordeling geschiedt over het algemeen volgens heldere criteria.

Met inachtneming van enkele aandachtspunten – meer helderheid in de weging en puntentoekening bij sommige toetsen – komt het auditpanel op grond van bovenstaande bevindingen tot het oordeel 'goed' voor standaard 3.

19.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de lerarenopleiding Duits.

Eigen oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

De opleiding toets het eindniveau van de studenten op twee manieren: door middel van het onderdeel Afstuderen Leraar Duits en door het Assessment Startbekwaam (zie generieke rapport voor meer informatie hoe het afstudeertraject is vormgegeven bij de tweedegraads lerarenopleidingen).

Het auditpanel heeft van 4 studenten van de tweedegraads lerarenopleiding Duits die afstudeerden in 2013-2014 of 2014-2015 voorafgaand aan de audit de eindwerken bestudeerd die behoren bij het afstuderen. Dit betrof van elk van de studenten het portfolio Startbekwaam en het onderzoeksverslag afstuderen Leraar met een beroepsproduct. Het auditpanel is van oordeel, dat de studenten Duits in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraads leraar Duits mag worden verwacht.

Assessmentdossiers (portfolio's)

De assessmentdossiers met bewijsmaterialen voor de verschillende competenties op basis waarvan de studenten hun assessment Startbekwaam hebben afgelegd, geven over het algemeen een goede indruk van de kwaliteiten van studenten. Als bewijsmateriaal heeft het panel bijvoorbeeld lesmateriaal gezien dat een student ontwikkeld heeft voor verschillende leerstijlen (differentiatie). Ook heeft het panel een lessenserie gezien waaruit de kennis van de student blijkt ten aanzien van leer- en onderwijsstrategieën. De studenten laten zien dat ze kunnen reflecteren op hun eigen handelen en op de ontwikkeling die zij hebben doorgemaakt. De manier waarop ze de verbinding maken tussen theorie met praktijk is voldoende tot goed. Uit de assessmentdossiers kan geconcludeerd worden dat de studenten in staat zijn op hbo-bachelorniveau te functioneren.

Onderzoeksverslagen met beroepsproduct

In de verslagen van 'afstuderen Leraar' hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling een onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht. Op basis daarvan hebben zij een beroepsproduct of advies ontwikkeld, dat zij weer hebben uitgetest in de praktijk. Het panel vond de onderwerpkeuzes over het algemeen interessant en relevant. Studenten gebruiken ten behoeve van hun onderzoek veelal relevante literatuur. Het auditpanel heeft een goed voorbeeld gezien van een jeugdboekdidacticering (zeer afwisseling en creatief) en van een uitwerking van de interculturele competentie, waarbij de verbinding met kennis van land en volk werd gemaakt.

Er is over het algemeen nog ruimte voor verbetering in de onderbouwing van de gekozen stappen in het onderzoek (diepgang en reflectie; kritische analyse) en de didacticering van de opdrachten.

De beoordeling door de assessoren is naar mening van het auditpanel voldoende kritisch geweest. Het panel had bij een enkel werkstuk een halve punt meer of minder gegeven, maar was het over het algemeen eens met de oordelen die gegeven waren door de opleiding. Het panel heeft alle afstudeerdossiers als voldoende tot goed beoordeeld.

Weging en Oordeel

Het auditpanel komt tot het oordeel 'voldoende' voor standaard 4 en wel op grond van het volgende:

- Het auditpanel heeft de afstudeerwerken met minimaal een voldoende beoordeeld. Ruimte voor verbetering is er nog in de onderbouwing, het kritisch analyseren en de didactisering van de opdrachten.
- Het auditpanel is van oordeel dat de studenten in hun afstudeeropdracht en hun assessmentdossier/portfolio aantonen, dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar Duits.
- Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn over het algemeen tevreden over de wijze waarop de afgestudeerden (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk. Zij voelen zich voldoende tot goed toegerust.

20. ALGEMEEN EINDOORDEEL DUIJS

De enthousiaste, inspirerende en ruim gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Duits van de HR zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de verschillende leerlijnen rondom vakmanschap en meesterschap en de focus op het opleiden van wereldleraren voor de grote stad en ict/digitale didactiek zijn hierbij belangrijke elementen.

Het auditpanel beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands met een 'goed'.

Het auditpanel beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen met een 'goed'; standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen met een 'goed' en standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau met een voldoende.

Omdat het auditteam het gerealiseerde niveau met een 'voldoende' beoordeelde, komt het op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleiding Duits van de Hogeschool Rotterdam.

21. AANBEVELINGEN DUI TS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke gedeelte van het rapport zijn reeds aanbevelingen gedaan. Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Duits de volgende aanbevelingen eruit lichten.

1. Het panel adviseert de opleiding om door te gaan op de ingeslagen weg om – in nauwe samenwerking met het werkveld – te werken aan het voldoende (goede) stageplekken en goed opgeleide stagebegeleiders Duits. De opleiding kan een deel van dit netwerk vervolgens ook weer gebruiken bij het verder vormgeven van de afstudeerrichting beroepsonderwijs (bo), iets wat het panel ook graag zou zien.
2. Het panel stimuleert de ingezette maatregelen om de gehanteerde rubrics verder te ontwikkelen. Het auditpanel heeft geconstateerd dat beoordelingscriteria soms scherper geformuleerd kunnen worden. Ook mag de weging en de puntentoekening bij enkele toetsen duidelijker.
3. Zorg voor voldoende tussentijdse aansturing/coaching bij afstudeerprojecten. Zoals aangegeven was er ruimte voor verbetering in o.a. de onderbouwing van de gekozen stappen in het onderzoek (diepgang en reflectie; kritische analyse) en de didactisering van de opdrachten. Overigens wordt er gekalibreerd o.l.v. het kenniscentrum om deze begeleiding te verbeteren. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling.

Tot slot: het auditpanel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Het panel juicht deze ontwikkeling toe en wil alle opleidingen meegeven om hier vooral mee door te gaan.

22. SCORETABEL DUIJS

Scoretabel paneloordelen Hogeschool Rotterdam hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Duits voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eendoordeel	V

BIJLAGE I Programma, werkwijze en beslisregels

Programma hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad / Hogeschool Rotterdam

Varianten: voltijd, deeltijd en Oids

Locatie: Museumpark 40, Rotterdam

Datum: 16 – 19 november 2015

Audit kernteam:

Ruud van der Herberg (vz)

Bob Koster

Peter Ronner

Jan Greuter (student)

Rianne Versluis (secre)

Referent:

Sjouke Wouda

Tweede secretaris/student:

Daniëlle de Koning

Ger Broers

Sander van Egmond (student)

Vakdeskundigen:

Arthur Pormes (maatschappijleer)

Geert Hoevers (economie)

Paul Drijvers (wiskunde)

Els de Hullu (biologie)

Alex van de Kerkhof (Nederlands)

Dave van Breukelen (technisch beroepsonderwijs)

Ad Mooldijk (auditor op afstand voor natuurkunde)

Maarten Wierdsma (Engels)

Elisabeth Lehrner (Duits/Frans)

Tim Favier/ Ruud van der Herberg (aardrijkskunde/geschiedenis)

Dag 1: 16 november 2015

Generiek

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
08.15 – 08.30	Ingang laagbouw L01.432	Ontvangst panel door het MT Lero		
08.30 – 09.30	L01.432 + L01.448 (presentatie materialen generiek)	Intern overleg auditteam	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Peter Ronner Jan Greuter Sjouke Wouda Rianne Versluis	
09.30 – 10.45	L01.432	Management Rob Elgershuizen directeur Instituut voor Lerarenopleidingen Inge Brons onderwijsmanager cluster beroepsvoorbereiding Marcel du Chatinier onderwijsmanager cluster Talen Sjaak Nuijt onderwijsmanager cluster Mens & Maatschappij Edwin Versluis onderwijsmanager cluster Exact	auditpanel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ eigenheid / inkleuring opleidingen/ ambities /voorloper zijn ▪ universitaire versus hbo eerstegraads ▪ blended learning, kopopleidingen, ▪ flexibele routes: zij-instroom mbo, opleiding voor tweede vak, excellentie routes voor vwo'ers ▪ implementatie afstudeerrichtingen 'algemeen vormende onderwijs' en 'beroepsgericht onderwijs' (focuspunt) ▪ pedagogisch didactisch getuigschrift (PDG) en educatieve minor ▪ tekortvakken ▪ relatie beroepenveld ▪ internationale dimensie ▪ onderzoeksdimensie ▪ borging hbo-niveau ▪ borging kwaliteit instroom (focuspunt) ▪ borging kwaliteit docenten/de vakdidacticus (focuspunt)
10.45 – 11.00	L01.432	Pauze		

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
11.00 – 12.15	L01.432	<p>Examencie</p> <p>Michèle Hollander voorzitter examencommissie Tweedegraads Lerarenopleidingen (Lero)</p> <p>Johan Klijs lid examencommissie Lero, voorzitter toetscommissie cluster Exact</p> <p>Martine Wijngaarden lid examencommissie Lero, voorzitter toetscommissie Talen</p> <p>Michel Panis lid examencommissie Lero, voorzitter toetscommissie Mens & Maatschappij</p> <p>Jeroen Mikkers lid examencommissie, lid toetscommissie cluster Talen, voorzitter toetscommissie extern curriculum</p> <p>Inge Verlee – Runhaar extern lid examencommissie Lero</p>	auditpanel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bevoegdheden en taken examencommissie (en toetscommissie?) ▪ rol in de interne kwaliteitszorg toetsing en beoordeling ▪ feitelijk uitvoering ▪ implementatie/afname landelijke kennistoetsen ▪ borging gerealiseerd niveau ▪ borging PDG en Educatieve minor <i>(met focus op de aandachtspunten vanuit de documentenanalyse)</i>
12.15 – 13.15	L01.432	Lunch panel		
13.15 – 14.15	L01.432	<p>Onderwijs & Onderzoek</p> <p>Frans Spierings programmadirecteur Kenniscentrum Talentontwikkeling</p> <p>Ellen Klatter lector Versterking Beroepsonderwijs Kenniscentrum Talentontwikkeling</p> <p>Marja Poulussen projectleider BOSS project</p> <p>Nienke Fabries Projectleider Mentoren op Zuid</p> <p>Aartje van Dijk vakdocente Lerarenopleiding Nederlands, promotietraject</p> <p>Niek van den Bogert docent generieke vakken, projectleider onderzoekslijn</p> <p>Karen van der Worp docente generieke vakken</p> <p>Inge Brons onderwijsmanager cluster beroepsvoorbereiding</p>	auditpanel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inhoud en vormgeving generiek programma / beroepscursussen/ generieke kennisbasis ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ Praktijkgericht onderzoek ▪ Onderzoeks(lijn), lectoraat ▪ Kwaliteitsborging afstudeeronderzoek ▪ Taalbeleid ▪ Minoren en keuzevakken ▪ Speciale projecten met externe partners ▪ werkplekleren/samen opleiden ▪ internationale component ▪ implementatie afstudeerrichtingen 'algemeen vormende onderwijs' en 'beroepsgericht onderwijs' (focuspunt) ▪ beoordelen en toetsen / generieke kennistoetsen ▪ eigen relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie <p><i>(met focus op de aandachtspunten vanuit de documentenanalyse. In het gesprek gaat het ook om wie de docent zelf is, hoe hij het programma uitvoert, welke contacten hij heeft met het (internationale) werkveld en vakgenoten)</i></p>

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
14.15 – 14.30	L01.432	Pauze		
14.30 – 15.30		Rondleiding door studenten	<i>deel auditpanel:</i> Peter Ronner Sjouke Wouda Rianne Versluis Jan Greuter	
14.30 – 15.30	L01.432	Open spreekuur	<i>deel auditpanel:</i> Ruud van der Herberg Bob Koster	
15.30 – 15.45	L01.432	Pauze		
15.45 – 16.45	L01.432	Kopopleidingen, zij-instroom, PDG, Educatieve minor Marleen Braat coördinator Kopopleidingen, Zij instroom en Educatieve minor Anja van Vliet coördinator Zij instroom (voormalig) Liliana Daniilidis Coördinator PDG Ditty van der Kroon trainer/ontwikkelaar PDG	<i>deel auditpanel:</i> Peter Ronner Bob Koster Rianne Versluis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
15.45 – 16.45	L01.421	Deeltijd en/of OidS Edwin Versluis onderwijsmanager cluster Exact Gosse Romkes OidS Jaap van Elst vakdocent Lerarenopleiding Biologie, coördinator deeltijd Leike van der Leun docente beroepsvoorbereidende vakken Nelleke de Puit coördinator en vakdocente Lerarenopleiding Nederlands, versnelde deeltijd Nederlands Peter Wildschut coördinator Assessmentcentrum	<i>deel auditpanel:</i> Ruud van der Herberg Sjouke Wouda Jan Greuter	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
16.45 – 17.30	L01.432	vertegenwoordigers van de beroepenveldcommissie (lerobreed) Ton Roelofs Penta College Marijke Broodbakker SG Tongerlo Pascal Scholtius STC Gert Kruit Wolfert van Borselen Johan van Dam De Haagse Colleges	auditpanel	contacten met opleiding over onder andere: <ul style="list-style-type: none"> actuele ontwikkelingen en doorvertaling naar programma - eigen inkleuring opleiding - stage en begeleiding in de (opleidings)school – onderzoekscomponent – niveau
16.45 – 17.15	L01.432	Intern overleg		

Dag 2: 17 november 2015
Mens & Maatschappij
Exact

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
08.30 – 08.45	L01.331	Ontvangst door vakgroepcoördinator Maatschappijleer en owm		
08.45 – 09.30	L01.432 + L01.331 (presentatie materialen cluster M&M)	Startoverleg Maatschappijleer	Ruud van der Herberg (vz) Sander van Egmond Ger Broers Arthur Pormes	
09.30 – 09.45	L01.432	Pauze		
09.45 – 10-45	L01.432	Docenten Maatschappijleer Marcel Mooijman coördinator vakgroep, vakdocent, stagebegeleider en slc Djoeke Maduro – Tasma Vadocent, stagebegeleider en slc Astrid ter Steege Vakdocente, stagebegeleider en slc Chris van Dijke Vakdocent, instituuts- /stagebegeleider Redmar Oosterkamp docent beroepsvoorbereidende vakken	Ruud van der Herberg (vz) Sander van Egmond Ger Broers Arthur Pormes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
10.45 – 11.45	L01.432	Studenten Maatschappijleer Mohammed Ghaforian, voltijd, 5 ^e jaars Bas Klein, voltijd, 4 ^e jaars Annelou Molendijk, voltijd, 4 ^e jaars Henriëke van Gelder, deeltijd, 2 ^e jaars Maartje Kesselaar, voltijd, 2 ^e jaars Ruth Sluijter, deeltijd, 3 ^e jaars Jord Vermeulen, voltijd, 3 ^e jaars Joël Pradas de Jong, voltijd, 2 ^e jaars	Ruud van der Herberg (vz) Sander van Egmond Ger Broers Arthur Pormes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
11.45 – 13.45	L01.331	Ontvangst + startoverleg + Materiaal inzien + Lunch Algemene economie, Bedrijfseconomie, ontvangst door vakgroepcoördinator Economie en owm	Ruud van der Herberg (vz) Sander van Egmond Ger Broers Geert Hoervers	
11.45 – 13.45	L01.239	Ontvangst + startoverleg + Materiaal inzien + Lunch Wiskunde, ontvangst door vakgroepcoördinator Wiskunde en owm	Bob Koster (vz) Jan Greuter Rianne Versluis Paul Drijvers	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
11.45 – 13.45	L01.331	Materiaal inzien + na-overleg + Lunch Maatschappijleer	Ruud van der Herberg (vz) Sander van Egmond Ger Broers Arthur Pormes	
13.45 – 14.45	L01.432	Docenten Algemene Economie, Bedrijfseconomie Hjalmar Janson vakgroepcoördinator AE en BE, vakdocent, stagebegeleider en slc Dave van Limborgh vakdocent, stagebegeleider en slc Niels Westerlaken vakdocent, stagebegeleider en slc Karin Kreijkers vakdocent, stagebegeleider en slc Luuk Smits vakdocent, stagebegeleider en slc Chris van Gool, Docent beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc	Ruud van der Herberg (vz) Sander van Egmond Ger Broers Geert Hoevers	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
13.45 – 14.45	L01.115	Docenten Wiskunde Aad Monquil coördinator vakgroep, vakdocent, stagebegeleider en slc Marc de Graaf Vakdocent, stagebegeleider en slc Sheena Isenia Vakdocente, stagebegeleider en slc Ton Meulman Vakdocent, stagebegeleider en slc Stefan Maubach Vakdocent Johan Klijs Vakdocent, stagebegeleider en slc Ilse Fijn docente beroepsvoorbereidende vakken	Bob Koster (vz) Jan Greuter Rianne Versluis Paul Drijvers	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
14.45 – 15.45	L01.432	<p>Studenten Algemene Economie, Bedrijfseconomie</p> <p>Razilee Boekhoudt voltijd, 1^e jaars</p> <p>Larissa van der Oost voltijd, 1^e jaars</p> <p>Jesse den Braber Voltijd, 2^e jaars</p> <p>Dirk-Jan Meerkerk Voltijd, 3^e jaars</p> <p>Suziye Kaya Voltijd, 3^e jaars</p> <p>Sharrity Oduber Voltijd, 4^e jaars</p> <p>Sarikaya Zeynep Voltijd, 4^e jaars</p> <p>Pepijn Kops Deeltijd, 1^e jaars</p>	<p>Ruud van der Herberg (vz) Sander van Egmond Ger Broers Geert HoEVERS</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
14.45 – 15.45	L01.115	<p>Studenten Wiskunde</p> <p>Yannick v.d. Bos Voltijd, 2^e jaars</p> <p>Dominique van Gastel OidS, 3^e jaars</p> <p>Zoe van Sitteren Voltijd, 3^e jaars</p> <p>Layla Bougardain Deeltijd, 3^e jaars</p> <p>Marleen Noe Deeltijd, 2^e jaars</p> <p>Sharion Padmore Voltijd, 3^e jaars</p> <p>Mark Nipius Deeltijd, 3^e jaars</p>	<p>Bob Koster (vz) Jan Greuter Rianne Versluis Paul Drijvers</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
15.45 – 16.00		Pauze		

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
16.00 – 16.45	L01.432	Alumni + werkveld (<i>vakspecifiek</i>) Pim Stins, Biologie Julie Borsboom, Natuurkunde Jan Schuit, Technisch beroepsonderwijs Job Geurts, Technisch beroepsonderwijs Lobke Rieborn, Wiskunde Nico de Neef, Algemene economie Hylke Mijster, Maatschappijleer Marinka van der Hoest, Duits Jolie Quartero, Engels Wendy le Grand, Frans Ton van Dongen, Frans Michael Scheffers, Nederlands	Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Ger Broers Jan Greuter Rianne Versluis Paul Drijvers Geert Hoervers	o.a. kwaliteit en relevantie van de opleiding (programma, docenten) – functioneren in de praktijk en/of vervolgopleiding
16.00 – 16.45	L01.448	Inzien materiaal generiek	Ruud van der Herberg Bob Koster	
16.45 – 17.00		Pauze		
17.00 – 17.30	L01.432	Na-overleg Algemene Economie, Bedrijfseconomie	Ruud van der Herberg (vz) Sander van Egmond Ger Broers Geert Hoervers	
17.00 – 17.30	L01.115	Na-overleg Wiskunde	Bob Koster (vz) Jan Greuter Rianne Versluis Paul Drijvers	
17.30 – 18.00	L01.432	intern overleg kernpanel	Ruud van der Herberg Bob Koster Jan Greuter Rianne Versluis	

Dag 3: 18 november 2015

Exact

Talen

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
08.15 – 08.30	L01.239	Ontvangst Biologie door vakgroepcoördinator Biologie en owm	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Rianne Versluis Els de Hullu	
08.15 – 08.30	L01.324	Ontvangst Nederlands door vakgroepcoördinator Nederlands en owm	Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Alex van de Kerkhof	
08.30 – 09.00	L01.432	Gezamenlijk startoverleg	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Peter Ronner Jan Greuter Sander van Egmond Rianne Versluis Daniëlle de Koning Els de Hullu Alex van de Kerkhof	
09.00 – 09.30	L01.115	Startoverleg Biologie	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Rianne Versluis Els de Hullu	
09.00 – 09.30	L01.421	Startoverleg Nederlands	Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Alex van de Kerkhof	
09.30 – 09.45		Pauze		

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
09.45 – 10.45	L01.115	<p>Docenten Biologie</p> <p>Ton Ansen, Instructeur</p> <p>Roon Bakels Vakdocent</p> <p>Damian McCrossan Vakdocent, stagebegeleider en slc</p> <p>Jaap van Elst Vakdocent, instituuts-/stagebegeleider</p> <p>Marinke van der Velde Vakdocente</p> <p>Janneke Verloop Coördinator vakgroep, vakdocente, lid opleidingscommissie</p> <p>Janneke Hoekman Docente beroepsvoorbereidende vakken</p>	<p>Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Rianne Versluis Els de Hullu</p>	<ul style="list-style-type: none"> inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) eigen inkleuring programma keuze werkvormen beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) borging niveau relatie docenten beroepenveld eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
09.45 – 10.45	L01.421	<p>Docenten Nederlands</p> <p>Bart Bijl Vakdocent, stagebegeleider en slc</p> <p>Nelleke de Puit Coördinator vakgroep, vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Edwin de Vette Vakdocent, stagebegeleider en slc</p> <p>Martine Wijngaarden Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Rianne de Zeeuw Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Naima Chouaati Docente beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc</p>	<p>Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Alex van de Kerkhof</p>	<ul style="list-style-type: none"> inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) eigen inkleuring programma keuze werkvormen beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) borging niveau relatie docenten beroepenveld eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
10.45 – 11.45		<p>Studenten Biologie</p> <p>Nelleke Sonneveld, deeltijd, 2^e jaars Patrick Huisman, deeltijd, 4^e jaars Gilleine Rappard, voltijd, 4^e jaars Jarno Heerschap, voltijd, 3^e jaars Sharifa Gefferie, voltijd, 3^e jaars Silvia Weesenaar, OidS, 2^e jaars</p>	<p>Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Rianne Versluis Els de Hullu</p>	<ul style="list-style-type: none"> kwaliteit en relevantie programma studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes aansluiting toetsen en beoordelen kwaliteit docenten opleidingsspecifieke voorzieningen eigen producten

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
10.45 - 11.45	L01.421	Studenten Nederlands Eddie Adelmund, voltijd, 2 ^e jaars Marinka van Beekum, deeltijd, 2 ^e jaars Cecilia Dijksman, deeltijd, 2 ^e jaars Daphne Krepel, voltijd, 2 ^e jaars Sandra Theuns, deeltijd versneld, 2 ^e jaars	Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Alex van de Kerkhof	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
11.45 - 13.45	L01.239 + L01.115	Ontvangst + startoverleg + Materiaal inzien + Lunch Technisch beroepsonderwijs + Natuurkunde, ontvangst Technisch beroepsonderwijs en Natuurkunde door vakgroepcoördinatoren en owm	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Ger Broers Dave van Breukelen	
11.45 - 13.45	L01.324	Ontvangst + startoverleg + Materiaal inzien + Lunch Engels, ontvangst Engels door vakgroepcoördinator en owm	Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Maarten Wierdsma	
11.45 - 13.45	L01.239 + L01.115	Materiaal inzien + na-overleg + lunch Biologie	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Rianne Versluis Els de Hullu	
11.45 - 13.45	L01.324 + L01.421	Materiaal inzien + na-overleg + lunch Nederlands	Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Alex van de Kerkhof	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
13.45 – 14.45	L01.115	<p>Docenten Technisch beroepsonderwijs + Natuurkunde</p> <p>Jan Rasenberg Coördinator vakgroep Natuurkunde, vakdocent</p> <p>Eric van Caem Vakdocent Natuurlunde, stagebegeleider en slc</p> <p>Shyro van Nieuwenhuijsen Vakdocent Natuurkunde, stagebegeleider en slc</p> <p>Gabri Klarenbeek Vakdocente Technisch beroepsonderwijs</p> <p>Vasek Broz Vakdocent Technisch beroepsonderwijs en docent beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc</p> <p>Anja van Vliet Coördinator vakgroep Technisch beroepsonderwijs, docente beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc</p> <p>Wesley van Oort-Strang Docente beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc</p>	<p>Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Ger Broers Dave van Breukelen</p>	<ul style="list-style-type: none"> inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) eigen inkleuring programma keuze werkvormen beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) borging niveau relatie docenten beroepenveld eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
13.45 – 14.45	L01.421	<p>Docenten Engels</p> <p>Amber Bennet Vakdocente</p> <p>Claire Ohlenschlager Coördinator vakgroep, vakdocente en slc</p> <p>Sanne Wielenga Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Jan de Wit Vakdocent, stagebegeleider en slc</p> <p>Emmie den Boon Vakdocent, stagebegeleider en slc</p> <p>Mandy Hollander Docente beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc</p> <p>Rick Verhagen Docent beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc</p> <p>Lisette van der Pas Docente beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc</p>	<p>Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Maarten Wierdsma</p>	<ul style="list-style-type: none"> inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) eigen inkleuring programma keuze werkvormen beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) borging niveau relatie docenten beroepenveld eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
14.45 – 15.45	L01.115	<p>Studenten Technisch beroepsonderwijs + Natuurkunde</p> <p><u>Technisch beroepsonderwijs</u> Maarten van der Stel, deeltijd, 3^e jaars Steve de Jong, voltijd, 4^e jaars Peter Breeman, deeltijd, 5^e jaars Laura van Pelt, deeltijd, 2^e jaars Hamed Jafari, OidS, 2^e jaars</p> <p><u>Natuurkunde</u> Joy Gomersbach, OidS, 2^e jaars Stephanie Luijten, voltijd, 2^e jaars Joris Hermans, voltijd, 3^e jaars, lid Opleidingscommissie David Everaats, deeltijd, 3^e jaars</p>	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Ger Broers Dave van Breukelen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
14.45 – 15.45	L01.421	<p>Studenten Engels</p> <p>Benjamin Boyce, voltijd, 3^e jaars Max Gardien, voltijd, 3^e jaars Roel van Dijk, voltijd, 3^e jaars Tom Meijer, deeltijd, 2^e jaars Rowana Mol, voltijd, 3^e jaars Mieke Strijbosch, deeltijd, 3^e jaars Nils Verbraak, voltijd, 4^e jaars Franka de Roos, OidS, 4^e jaars</p>	Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Maarten Wierdsma	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
15.45 – 16.00		Pauze		
16.00 – 16.45	L01.432	Pending issues	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Peter Ronner Sander van Egmond Jan Greuter Ger Broers Daniëlle de Koning Maarten Wierdsma Dave van Breukelen	
16.45 – 17.00		Pauze		
17.00 – 17.30	L01.115	Na-overleg Technisch beroepsonderwijs + Natuurkunde	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Jan Greuter Ger Broers Dave van Breukelen	
17.00 – 17.30	L01.421	Na-overleg Engels	Peter Ronner (vz) Sander van Egmond Daniëlle de Koning Maarten Wierdsma	

Dag 4: 19 november 2015
Mens & Maatschappij
Talen

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
08.15 – 08.30	L01.421	Ontvangst Frans, Duits door vakgroepcoördinatoren en owm	Peter Ronner (vz) Jan Greuter Daniëlle de Koning Elisabeth Lehrner	
08.15 – 08.30	L01.432	Ontvangst Aardrijkskunde, Geschiedenis door vakgroepcoördinatoren en owm	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Sander van Egmond Ger Broers Tim Favier	
08.30 – 09.00	L01.432	Gezamenlijk startoverleg	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Peter Ronner Sander van Egmond Jan Greuter Ger Broers Daniëlle de Koning Tim Favier Elisabeth Lehrner	
09.00 – 09.30	L01.421	Startoverleg Frans, Duits	Peter Ronner (vz) Jan Greuter Daniëlle de Koning Elisabeth Lehrner	
09.00 – 09.30	L01.432	Startoverleg Aardrijkskunde, Geschiedenis	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Sander van Egmond Ger Broers Tim Favier	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
09.30 – 10.30		<p>Docenten Frans, Duits</p> <p><u>Duits</u></p> <p>Claudia Manetsgruber Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Marta Nyckowska Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Suzanne Raven Coördinator vakgroep, vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Jeroen Mikkers Docent beroepsvoorbereidende vakken</p> <p><u>Frans</u></p> <p>Karen van der Worp Coördinator a.i. vakgroep, docente beroepsvoorbereidende vakken</p> <p>Moira Haagsman Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Manon Hoefnagels Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Nakry Im Vakdocente</p> <p>Barbara de Water Vakdocente, stagebegeleider en slc</p>	<p>Peter Ronner (vz) Jan Greuter Daniëlle de Koning Elisabeth Lehrner</p>	<ul style="list-style-type: none"> inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) eigen inkleuring programma keuze werkvormen beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) borging niveau relatie docenten beroepenveld eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
09.30 – 10.30		<p>Docenten Aardrijkskunde</p> <p>Pieter Goudappel Coördinator vakgroep, vakdocent</p> <p>Mieke Steenbruggen Vakdocente, stagebegeleider en slc, beeldcoach en interne coach</p> <p>Danielle Zwartbol Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Hanneke Maasland Vakdocente, lid Opleidingscommissie en slc</p> <p>Tom Wils Vakdocent, coördinator Honoursprogramma</p> <p>Sabina Krahl Docente beroepsvoorbereidende vakken</p>	<p>Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Sander van Egmond Ger Broers Tim Favier</p>	<ul style="list-style-type: none"> inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) eigen inkleuring programma keuze werkvormen beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) borging niveau relatie docenten beroepenveld eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
10.30 – 11.30		<p>Docenten Geschiedenis</p> <p>Judith Vennix Coördinator vakgroep, vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Karine Vinhuizen Vakdocente, stagebegeleider en slc</p> <p>Gaby Odinot-Zwarts Vakdocente, instituuts- /stagebegeleider en slc</p> <p>Guido Goyens Vakdocent, stagebegeleider en slc</p> <p>Redmar Oosterkamp Docent beroepsvoorbereidende vakken, stagebegeleider en slc</p>	<p>Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Sander van Egmond Ger Broers Tim Favier</p>	<ul style="list-style-type: none"> inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) eigen inkleuring programma keuze werkvormen beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) borging niveau relatie docenten beroepenveld eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
10.30 - 11.30	L01.421	<p>Studenten Frans, Duits</p> <p><u>Duits</u> Debbie Wigant, voltijd, 2^e jaars Sandra Kramer, deeltijd, 2^e jaars Samira Prudon, voltijd, 3^e jaars Petua Bouten, deeltijd, 3^e jaars Lisanne van rees, voltijd, 4^e jaars</p> <p><u>Frans</u> Marloes Hoekstra, deeltijd, 2^e jaars Chaymae Tijane, deeltijd, 2^e jaars Jarno Heerschap, voltijd, 3^e jaars Nabila el Mansouri, voltijd, 4^e jaars</p>	<p>Peter Ronner (vz) Jan Greuter Daniëlle de Koning Elisabeth Lehrner</p>	<ul style="list-style-type: none"> kwaliteit en relevantie programma studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes aansluiting toetsen en beoordelen kwaliteit docenten opleidingsspecifieke voorzieningen eigen producten
11.30 – 12.30	L01.432	<p>Studenten Aardrijkskunde, Geschiedenis</p> <p><u>Aardrijkskunde</u> Menno Blaauw, deeltijd, 2^e jaars Elly Mol, voltijd, 3^e jaars Kevin Roodbol, voltijd, 3^e jaars Frank Overkleeft, voltijd, 2^e jaars Stefan van den Bos, voltijd, 2^e jaars Jerry den Heijer, voltijd, 4^e jaars Inez van Leijden, voltijd, 4^e jaars Guus Vlaardingerbroek, voltijd, 5^e jaars Thijs Havenitz, voltijd 5^e jaars</p> <p><u>Geschiedenis</u> Robert Bal, OidS, 2^e jaars Wouter van Blanken, voltijd, 4^e jaars Bennie Betgen, voltijd, 3^e jaars Sacha Zoric, voltijd 4^e jaars Nikki Mousset, deeltijd, 2^e jaars</p>	<p>Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Sander van Egmond Ger Broers Tim Favier</p>	<ul style="list-style-type: none"> kwaliteit en relevantie programma studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes aansluiting toetsen en beoordelen kwaliteit docenten opleidingsspecifieke voorzieningen eigen producten
11.30 – 12.30	L01.324 + L01.421	<p>Materiaal inzien + Na-overleg + Lunch Frans, Duits</p>	<p>Peter Ronner (vz) Jan Greuter Daniëlle de Koning Elisabeth Lehrner</p>	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
12.30 – 13.30	L01.331 + L01.432	Materiaal inzien + Na-overleg + Lunch Aardrijkskunde, Geschiedenis	Ruud van der Herberg (vz) Bob Koster Sander van Egmond Ger Broers Tim Favier	
13.30 – 14.30	L01.432	Intern overleg generiek	Ruud van der Herberg Bob Koster Peter Ronner Jan Greuter Rianne Versluis	
14.30 – 15.30	Symposiumzaal	Terugkoppeling generiek	Ruud van der Herberg Bob Koster Peter Ronner Jan Greuter Rianne Versluis	

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleidingen is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van 19 december 2014. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het panel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleidingen geleverde documentatie heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijd- en deeltijdvarianten.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleidingen, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditteam geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleidingen heeft het auditteam met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de betreffende opleidingen het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Om te kunnen beoordelen of de beoogde eindkwalificaties worden behaald, heeft het auditpanel een selectie van eindwerken bestudeerd overeenkomstig de NVAO-richtlijn 'beoordeling eindwerken'.

Het oordeel van het auditteam, vastgelegd in conceptrapporten, werd aan de betreffende opleidingen voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 19 december 2014'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en dual), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1, 3 of 4 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO. Een 'onvoldoende' bij standaard 2 leidt altijd tot een herstelperiode, onafhankelijk van het eindoordeel van het panel.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste alle standaarden minimaal voldoende zijn en twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste alle standaarden minimaal 'goed' worden bevonden en twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.

BIJLAGE II Lijst geraadpleegde documenten

Generiek

- Kritische reflectie opleiding Lerarenopleidingen Cluster Talen.
- IvL Competentiegids 2015-2016
- Hogeschoolgids Bachelor IvL LERO 2015-2016
- Schematisch programmaoverzicht
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de generieke programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER
- IvL PDG-traject
- IvL Personeelsbeleid
- Professionaliseringsplan IvL versie 2.0
- IvL Toetsbeleid 2014-2017 deeltijd en voltijd
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar.
- Jaarverslag examencommissie en verslagen opleidingscommissie
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Zie voor het overzicht van de geselecteerde eindwerken per opleiding, de hierna volgende overzichten per opleiding.

Nederlands

- Opleidingsprofiel Lerarenopleiding Nederlands
- Kennisbasis Nederlands
- Competentietoetsmatrix
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Handleiding Afstuderen Nederlands 2014-2015
- Literatuurlijst
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio startbekwaam en het onderzoeksverslag Afstuderen Leraar bekeken⁵⁸:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	0833703	Duaal	2013-2014
2	0515184	Deeltijd	2014-2015
3	0860805	Deeltijd versneld	2014-2015
4	0880450 0874637	Deeltijd versneld	2014-2015

⁵⁸ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

Frans

- Opleidingsprofiel Lerarenopleiding Frans
- Kennisbasis Frans
- Relatie competentieprofiel – Dublin descriptoren
- Schema leerlijnen
- Dekkingsschema kennisbases in curriculum
- Toetsdekkingsmatrix per leerjaar
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Handleiding Afstuderen Frans 2014-2015
- Literatuurlijst
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio startbekwaam en het onderzoeksverslag Afstuderen Leraar bekeken⁵⁹:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	0834079	Duaal	2013-2014
2	0839192	Voltijd	2014-2015
3	0843038	Deeltijd	2014-2015
4	0817614	Deeltijd	2014-2015

⁵⁹ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

Engels

- Opleidingsprofiel Lerarenopleiding Engels
- Kennisbasis Engels
- Relatie competentieprofiel – Dublin descriptoren
- Schema leerlijnen
- Dekkingsschema kennisbases in curriculum
- Toetsdekkingsmatrix per leerjaar
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Handleiding Afstuderen Engels 2014-2015
- Literatuurlijst
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio startbekwaam en het onderzoeksverslag Afstuderen Leraar bekeken⁶⁰:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	0825132	Voltijd	2013-2014
2	0855353	Deeltijd	2014-2015
3	0833672	OidS	2014-2015
4	0855358	Voltijd	2014-2015

⁶⁰ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

Duits

- Opleidingsprofiel Lerarenopleiding Duits
- Kennisbasis Duits
- Relatie competentieprofiel – Dublin descriptoren
- Schema leerlijnen
- Dekkingsschema kennisbases in curriculum
- Toetsdekkingsmatrix per leerjaar
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Handleiding Afstuderen Duits 2014-2015
- Literatuurlijst
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio startbekwaam en het onderzoeksverslag Afstuderen Leraar bekeken⁶¹:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	0841209	deeltijd	2013-2014
2	844478	voltijd	2014-2015
3	848904	duaal	2014-2015
4	832272	voltijd	2014-2015

⁶¹ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE III OVERZICHT AUDITPANEL

Samenstelling, expertise en korte functiebeschrijvingen (cv's) van voorzitter, leden en secretaris.

Expertise	Auditing en kwaliteitszorg	Onderwijs en toetsing	Werkveld	Vakinhoud	Internationaal	Studentzaken
Panelleden kernpanel						
voorzitter Drs. R.B. van der Herberg	x	x	x	x		
deskundige Dr. B. Koster	x	x	x	x	x	
deskundige Drs. P.J. Ronner	x	x	x	x		
studentlid J.J.G. Greuter						x
secretaris/coördinator G.C. Versluis	x	x				

Expertise	Auditing en kwaliteitszorg	Onderwijs en toetsing	Werkveld	Vakinhoud	Internationaal	Studentzaken
referent kernpanel						
deskundige/referent opleidingsschool S. Wouda	x	x	x	x	x	

Expertise	Auditing en kwaliteitszorg	Onderwijs en toetsing	Werkveld	Vakinhoud	Internationaal	Studentzaken
Panelleden vakdeskundigen						
deskundige Nederlands Drs. A.J.M. van de Kerkhof		x	x	x	x	
deskundige Frans/Duits Drs. E.M. Lehrner – te Lindert		x	x	x	x	
deskundige Engels Drs. M.J.G. Wierdsma		x	x	x	x	
studentlid S. van Egmond						x
secretaris Drs. D.P.M.de Koning	x					
secretaris Drs. G.W.M.C. Broers	x					

Korte functiebeschrijvingen	
1	De heer Van der Herberg is partner bij Hobéon en heeft ruime ervaring met audits voortgezet en hoger onderwijs; voorheen rector van een grote onderwijsorganisatie in het voortgezet onderwijs en leraar Aardrijkskunde.
2	De heer Koster is onderzoeker en lerarenopleider aan de Universiteit Utrecht (IVLOS), en sinds 2012 lector 'Meesterschap/Werkplekieren' bij de Fontys Lerarenopleiding in Tilburg. Tevens verzorgt Koster onderwijs in de master Leren en Innoveren van Marnix Academie; voorheen 8 jaar lector 'Integrale vernieuwing van school en opleiding' bij de Educatieve Federatie Interactum.
3	De heer Ronner is sinds 2005 bestuurder van de Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs (RSG Lingecollege), een brede scholen gemeenschap; voorheen rector van twee andere scholen voor voortgezet onderwijs en leraar Duits en Economie.
4	De heer Greuter is derdejaars student aan de lerarenopleiding Wiskunde en tweedejaars student aan de lerarenopleiding Scheikunde van Hogeschool Inholland.
5	De heer Wouda is sinds 1 november 2015 rector van een scholengemeenschap in Groningen. Van 2010 - 2015 was hij afdelingshoofd Sociale Vakken bij Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Voorheen o.a. vakdidacticus Maatschappijleer, landelijk LiO coördinator en netwerkvoorzitter 1e landelijk netwerk Opleiden in de school in opdracht van OCW.
6	De heer Van de Kerkhof is Clustermanager Talen bij Cito; voorheen docent Nederlands in het VO.
7	Mevrouw Lehrner is sinds 2004 lerarenopleider Duits aan de Christelijke Hogeschool Windesheim Zwolle; voorheen leraar Duits in het voortgezet onderwijs.
8	De heer Wierdsma is vanaf januari 1991 lerarenopleider Engels aan de Christelijke Hogeschool Windesheim.
16	De heer Van Egmond is tweedejaars student aan de lerarenopleiding Aardrijkskunde van Hogeschool Inholland.

NVAO gecertificeerde secretarissen G.C. Versluis, Drs. D.P.M.de Koning, Drs. G.W.M.C. Broers d.d. 2010

Op 1 juni en 16 juni (wijziging samenstelling panel) 2015 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de hbo-bachelor lerarenopleidingen vo 2^e graad van Hogeschool Rotterdam onder nummer 004056.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van de NVAO. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende tenminste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling -anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het Evaluatiebureau-, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl